

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SAĞLIK TURİZMİ ANABİLİM DALI

ANTALYA YÖRESİNDEKİ YAYLALARIN SAĞLIK
TURİZMİNE KATKISI

Yüksek Lisans Tezi

Tuğba SARUHAN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Aydın CANDAN

ALANYA
2023

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ANTALYA YÖRESİNDEKİ YAYLALARIN SAĞLIK TURİZMİNE KATKISI

Yüksek Lisans Tezi

Tuğba SARUHAN
Sağlık Turizmi Anabilim Dalı
Sağlık Turizmi

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Aydın CANDAN

ALANYA
2023

ONAY SAYFASI

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Tuğba SARUHAN

ÖNSÖZ

Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı isimli yüksek lisans tez çalışmamda öncelikle planlama sürecinden başlayarak oluşturulup tamamlanmasına kadar çalışmamın her bölümünde, tecrübeleri ve bilgisiyle bana elinden gelen her türlü desteği sağlayan, çalışmam boyunca anlayışla yaklaşan, yol gösteren ve ışık tutan sayın tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi İbrahim Aydın CANDAN' a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bu çalışmamın gerçekleştirilmesinde büyük katkıları olan ve yardımlarını asla esirgemeyen Dizalya Hotels Ön Büro Müdürü Kadir GÜR' e ve lise eğitimimden bu yana hayatımda var olan kıymetli dostlarıma bu süreçte bana verdikleri destekten dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Hayatım boyunca her zaman varlıklarını hissettiğim ve her koşulda beni destekleyen kıymetli anneme, babama ve kardeşime teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

ANTALYA YÖRESİNDEKİ YAYLALARIN SAĞLIK TURİZMİNE KATKISI

Tuğba SARUHAN

Sağlık Turizmi Anabilim Dalı

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

Aralık, 2023 (107 Sayfa)

Eko turizm, çevreyi korumayı esas alan ve ziyaret edilen bölgede yaşayan yerel halkın bütçesine katkı sağlama amacı taşıyan bir turizm türüdür. İnsan sağlığı üzerinde olumlu etkileri bulunan ve eko turizmin bir çeşidi olan yayla turizminin, alternatif turizmde içinde bulunan sağlık turizmi ile birlikte geliştirilmesi Antalya bölgesi için büyük bir öneme sahiptir. Ülkemizin sağlık turizminden sağladığı gelir, döviz girdisi artırılabilir. Bölgede turizm 12 aya yayılarak turizm endüstrisinde istihdam sayını çoğaltabilir. Aynı zamanda Antalya bölgesinde sağlık turizminin üçüncü alt çeşidi olan ileri yaş ve engelli turizmi geliştirilebilir. Bu kapsamda bölgedeki yaylaların geliştirilerek sağlık turizmine katkı sağlayabilmesi için turizm faaliyetine katılan kişiler ve yerel halkın görüşleri önem arz etmektedir.

Bu tez çalışmasın da Antalya yöresinde yaylaların sağlık turizmine katkı sağlayıp sağlamayacağı konusunda katılımcıların görüşlerinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda ilk olarak turizm ve sağlık turizmine değinilmiştir. Bir sonraki bölümde ise eko turizm ve çeşitleri hakkında bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise yöredeki yaylalar ve özellikleri aktarılmıştır. Son bölümde de araştırmanın yöntem ve bulgularına yer verilmiştir. Araştırma için 479 ölçek formu SPSS 15.0 (2006) programında analiz edilmiştir. Güvenilirlik analizi, normallik testleri uygulanarak sonrasında bağımsız örneklem T-testi, One-Way Anova ve Games-Howell çoklu karşılaştırma testleri yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların geneli yaylaların sağlık turizmine olumlu katkıları olacağını ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, Yayla Turizmi, Antalya, Sağlık Alt Boyutu

ABSTRACT

CONTRIBUTION OF HIGHLANDS IN ANTALYA REGION TO HEALTH TOURISM

Tuğba SARUHAN

Department of Health Tourism

Graduate School of Alanya Alaaddin Keykubat University,

December, 2023 (107 Pages)

Eco tourism is a type of tourism that is primarily focused on environmental conservation and aims to contribute to the budget of the local public in the visited area. The development of highland tourism which has been positive effects on human health, and is a variety of ecotourism, with health tourism within alternative tourism, is of great importance for the Antalya region. Our country can be increased health tourism the revenues and foreign currency inputs. Tourism in this region by extending throughout the year can lead to numbers of employment in the tourism industry. Additionally, the development of advanced age and disabled tourism, which is the third kind of health tourism in the Antalya region, is feasible. In this context, the opinions of individuals participating in tourism activities and the local community are crucial for the development of highlands to contribute to health tourism.

This study aims to measure the opinions of participants regarding whether the highlands in Antalya region will contribute to health tourism or not. In this context, firstly has been described tourism and health tourism notions. The next section contains information about eco tourism and its various types. In the third section, are presented highlands in the region and their particularities. The final section includes details about the research methodology and evidences. The research involved the analysis of 479 survey forms using the SPSS 15.0 (2006) program and have been conducted reliability analysis, normality tests, independent samples T-test, one-way ANOVA, and Games-Howell post hoc multiple comparison. According to the obtained results, the majority of participants indicate that highlands will have positive contributions to health tourism.

Key Words: Health Tourism, Highland Tourism, Antalya, Health Sub-Dimension

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
TABLolar LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Turizmin Tarihi Süreci.....	2
2. LİTERATÜR	7
2.1. Turizm ve Turist Tanımı.....	7
2.2. Turizm ve Çevre.....	8
2.3. Turizmin Çevre Üzerindeki Etkileri	10
2.4. Turizm Çeşitleri.....	13
2.4.1. Kitle turizmi.....	13
2.4.2. Sürdürülebilir turizm	14
2.4.3. Doğa turizmi	15
2.4.4. Eko turizm	15
2.4.5. Sağlık turizmi.....	15
2.5. Sağlık Turizmi Nedir?	15
2.6. Sağlık Turisti Tanımı	17
2.7. Sağlık Turizminin Önemi	17
2.8. Sağlık Turizmini Özellikleri	17
2.9. Sağlık Turizmini Çeşitleri.....	18
2.9.1. Medikal turizm.....	18
2.9.2. Termal turizm	18

2.9.3. İleri yaş ve engelli turizmi	18
2.10. Klimatizm (iklim tedavisi)	19
2.11. Dünyada Sağlık Turizmi	20
2.12. Türkiye’de Sağlık Turizmi	22
2.13. Antalya’nın Sağlık Turizmi Potansiyeli	23
3. EKO TURİZM	27
3.1. Eko Turizm	27
3.2. Eko Turist ve Özellikleri.....	27
3.3. Eko Turizmin Ortaya Çıkma Nedenleri.....	28
3.4. Sürdürülebilir Eko Turizm	28
3.5. Eko Turizmin Çevresel ve Ekonomik Etkisi.....	28
3.6. Eko Turizmin Çeşitleri.....	30
3.6.1. Yaban hayatı izleme (fauna)	30
3.6.2. Doğa yürüyüşü / trekking	30
3.6.3. Kuş gözlemciliği (ornitoloji)	31
3.6.4. Botanik (bitki inceleme) turizmi	31
3.6.5. Yamaç paraşütü turizmi.....	32
3.6.6. Bisiklet turizmi.....	32
3.6.7. Su altı dalış turizmi	33
3.6.8. Atlı doğa turizmi	34
3.6.9. Balon turizmi	34
3.6.10. Rafting ve kano turizmi (akarsu turizmi).....	35
3.6.11. Çadır ve karavan turizmi	35
3.6.12. Tarım ve çiftlik turizmi	35
3.6.13. Av turizmi	35
3.6.14. Mağara turizmi.....	36
3.6.15. Yayla turizmi	36

4. ANTALYA YÖRESİNDEKİ YAYLALARIN SAĞLIK TURİZMİNE KATKISI ...	37
4.1. Yayla ve Yaylacılık Nedir ?	37
4.2. Yaylaların Sağlık için Olumlu ve Olumsuz Yönleri	37
4.3. Sağlık Turizmi Açısından Antalya Yaylaları	38
4.3.1. İbradı yaylası.....	39
4.3.2. Feslikan yaylası.....	41
4.3.3. Saklıkent yaylası	41
4.3.4. Gömbe yaylası	42
4.3.5. Üçoluk yaylası	43
4.3.6. Finike- ördübek yaylası.....	43
4.3.7. Söbüce yaylası	44
4.3.8. Söğüt cuma yaylası	45
4.3.9. Çimi yaylası	45
4.3.10. Beycik yaylası.....	45
4.3.11. Ekizce yaylası	45
4.3.12. İkiz yaylası.....	46
4.3.13. Dereköy (türbelinas) yaylası	47
4.3.14. Pınarbaşı yaylası	47
4.3.15. Gedevet yaylası.....	48
4.3.16. Türктаş yaylası.....	49
4.3.17. Gökbel yaylası	49
4.3.18. Mahmutlar yaylaları	50
4.4. Yaylada Yetiştirilen Ürünlerin Sağlığa Faydaları	52
4.4.1. Çimi balı	54
5. YÖNTEM	56
5.1. Araştırmanın Problemleri.....	56
5.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	57

5.3. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları	57
5.3.1. Araştırmanın varsayımları	57
5.3.2. Araştırmanın sınırlılıkları	58
5.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	58
5.5. Araştırmanın Yöntemi ve Metodu.....	60
5.5.1. Güvenilirlik analizi.....	60
5.5.2. Normallik testi sonucu.....	62
6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	63
6.1. Demografik Veriler	63
6.2. Araştırma Problemlerinin Analiz Edilmesi	65
7. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER	81
8. KAYNAKLAR	83
9. EKLER	89
Ek-1. Anket Formu.....	89
Ek-2. İntihal Raporu	91
ÖZGEÇMİŞ	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Seyyahların Seyahat Güzergâhları	4
Şekil 1.2 Otel Odalarında Bulunan Sürdürülebilirlik Kartı Örneği	10
Şekil 1.3 Alanya’da Turistlerin Çevreye Verdiği Zarar	12
Şekil 1.4 Sağlık Serbest Bölgesi	19
Şekil 1.5 Dünya Sağlık Turizmi Tipik Süreç	22
Şekil 2.1 Kuş Gözlemciliği.....	31
Şekil 2.2 Türkiye Kış Bisiklet Yarışları Serisi	33
Şekil 2.3 Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu TSSF Cumhuriyet Dalışı Etkinliği	34
Şekil 3.1 İbradı Yaylası Haritası,	40
Şekil 3.2 Feslikan Yaylasından Kamp Görüntüsü	41
Şekil 3.3 Saklıkent Yaylası Teleferik Görüntüsü	42
Şekil 3.4 Gömbe Yaylası, Yeşil Göl	42
Şekil 3.5 Antalya Üçoluk Yaylası Haritası.....	43
Şekil 3.6 Finike Ördübek Yaylası Haritası.....	44
Şekil 3.7 İkiz Yaylası Haritası	46
Şekil 3.8 Türbelinas Haritası	47
Şekil 3.9 Gedevet Yaylası	48
Şekil 3.10 Yayıda Dokuz Oluk Olarak Bilinen Doğal Su Kaynağı	49
Şekil 3.11 Yağlı Pehlivan Güreş Festivali, Gökbel Yaylası.....	50
Şekil 3.12 ‘Suyun Gözü’ Olarak Bilinen Doğal Kaynak Suyu, Kozarası Yaylası	51
Şekil 3.13 Balık Tutmaya Elverişli Bölge, Çayarası Yaylası.....	52
Şekil 3.14 Çayın Derin Olmayan Bölgesi, Çayarası Yaylası	52
Şekil 3.15 Yayla Bahçesi Görüntüsü, Kozarası Yaylası	53
Şekil 3.16 Yayla Kiraz Bahçesi, Kozarası Yaylası.....	54
Şekil 4.1 Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı.....	63
Şekil 4.2 Katılımcıların Yaş Dağılımı.....	64
Şekil 4.3 Katılımcıların Eğitim Dağılımı	64
Şekil 4.4 Katılımcıların Meslek Dağılımı	65

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1 Alanya Bölgesinde Yeşil Yıldız Sahibi Tesisler	11
Tablo 1.2 Antalya'nın Tercih Edilmesindeki Üç Etken	20
Tablo 1.3 Antalya'nın Tercih Edilme Nedenleri.....	20
Tablo 1.4 Antalya'da Bulunan Sağlık Kuruluşları ve Yatak Sayıları Toplamı,	24
Tablo 1.5 Antalya'da Sağlık Turizmi Yetki Belgesi Hakkı Kazanan Kuruluşlar	25
Tablo 4.1 Antalya'da Son 6 Yılda Turizmde İstihdam Edilen Çalışan Sayısı.....	59
Tablo 4.2 0.05 için Örneklem Büyüklüğü Tablosu	59
Tablo 4.3 Güvenilirlik Analiz Tablosu	61
Tablo 4.4 Alt Boyutlar Güvenilirlik Testi.....	61
Tablo 4.5 Alt Boyutların İfadeleri	61
Tablo 4.6 Normallik Sonucu Tablosu.....	62
Tablo 4.7 Cinsiyete Göre Bulunma Amacı T- testi Tablosu.....	65
Tablo 4.8 Yaşa Göre One –Way Anova Tablosu	66
Tablo 4.9 Katılımcıların Yaş Frekans Tablosu	66
Tablo 4.10 Eğitime Göre One-Way Anova Analizi	67
Tablo 4.11 Games-Howell Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	67
Tablo 4.12 Katılımcıların Eğitim Frekans Analizi	68
Tablo 4.13 Alt Boyutlar Bağımsız Örneklem T-testi	69
Tablo 4.14 Alt Boyutlar Yaş One-Way Anova Analizi.....	70
Tablo 4.15 Alt Boyutlar Eğitim One-Way Anova Analizi	70
Tablo 4.16 Alt Boyutlar Meslek One-Way Anova Analizi	71
Tablo 4.17 Sağlık Alt Boyutu Games Howell Çoklu Karşılaştırma Testi.....	72
Tablo 4.18 Ekonomik Alt Boyutu Games Howell Çoklu Karşılaştırma Testi.....	73
Tablo 4.19 Katılımcılar tarafından bilinen yaşlar	75
Tablo 4.20 Katılımcıların Yaşlarda Bulunma Amaçları.....	76
Tablo 4.21 Katılımcıların Yaşlarda Kalış Süreleri.....	76
Tablo 4.22 Katılımcıların Yaşları Öğrenme Kanalları	76
Tablo 4.23 Ölçekteki İfadelere Katılım Oranları	77
Tablo 4.24 Ölçeği Cevaplayanların İfadelere Eğilimleri.....	79

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

N	Katılımcı sayısı
X	Puan Ortalaması
t	T değeri
KT	Kareler Toplamı
sd	Katılımcı sayısı
KO	Kareler Ortalaması
SS	Standart Sapma
α	Alpha
F	Frekans
p	Significance değeri

Kısaltmalar

TDK	Türk Dil Kurumu
YL	Yüksek Lisans
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
SASEB	Sağlık Serbest Bölgesi
CLA	Conjugated Linoleic Asid
F&B	Food and Beverage
Sig.	Significance
G. Arası	Gruplar Arası
G. İçi:	Gruplar İçi

1. GİRİŞ

Turizm, insanların seyahat etmek için sürekli yaşadıkları konuttan geçici bir süre için başka bir ülkeye ya da şehre giderek oluşturduğu hareketliliklerdir. Turizm sektörü ülkelerin bacasız sanayisi olarak bilinmektedir. Ancak sektör ekonomik, politik ve mücbir sebepler (afetler, salgın hastalıklar, savaşlar vb.) gibi birçok faktörden olumsuz etkilenmektedir. Türkiye'nin ve diğer ülkelerin ekonomilerine ciddi oranda katkı sağlayan ve turizm bölgelerinde önemli bir istihdam oluşturan bu sektör aynı zamanda ülkelere döviz girdisi sağlayarak hızla büyümeye devam etmektedir. EY (Ernst & Young) Turizm Sektörü 2023 Değerlendirme Raporuna göre; 2022 yılında turistler tarafından en çok tercih edilen ülkeler arasında ülkemiz 5. sırada yer almaktadır. En çok ziyaretçi gönderen ülkeler arasında Rusya, Almanya ve İngiltere ilk üçte yer almaktadır. Turizm sektörünün bu avantajlarının yanı sıra zamanla dezavantajları da kendini göstermeye başlamıştır. Bu dezavantajlardan en önemlisi kitle turizmi faaliyetlerine katılan turistlerin doğa ve çevreye, doğal kaynaklara verdikleri zararlar olmuştur. Dünyada turizm gelirini kaybetmek istemeyen ve turizm faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak isteyen ülkeler alışlagelmiş deniz-kum-güneş anlayışının dışına çıkarak alternatif turizm aktiviteleri üzerine yoğunlaşmıştır. Alternatif turizmin çeşitlerinden olan eko turizm ve sağlık turizmi günümüzde önemi giderek artmakta olan turizm türleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası Eko Turizm Topluluğuna göre “eko turizm, yerel halkın refahını destekleyen ve çevreyi koruyarak (çevreye duyarlı) doğal alanlara yapılan seyahattir” (Akay & Zengin, 2012). Bu turizm faaliyetlerine katılan turistler kitle turizmine katılan turistlere göre daha fazla harcama yapmaktadırlar. Kitle turizmine katılan kişi kalabalık bir gruba katıldığından dolayı daha az harcama yaparken eko turizm faaliyetlerine katılan kişi bireysel ya da kişi sayılarının daha az olduğu gruplara katıldığından dolayı daha fazla harcama yapmaktadır. Eko turizmin botanik turizmi, akarsu turizmi, karavan turizmi, trekking, mağara turizmi, yayla turizmi vb. çeşitleri bulunmaktadır (Kasalak, 2015). İnsanlar yoğun iş hayatının oluşturduğu stres ve psikolojik baskından uzaklaşmak, şehirlerin gürültüsünden ve hava kirliliğinden kaçmak, dinlenmek ve tekrar zinde hissetmek, daha sağlıklı yaşamak ve aynı zamanda kaliteli yaşlanıp kaliteli ölmek istedikleri için alternatif turizm ve eko turizm aktiviteleri zamanla daha cazip hale gelmiştir. Eko turizm çeşitlerinden birisi olan yayla turizmi bozulmamış doğası ve kirlenmemiş havası ile insanlara aradıkları sağlıklı ortamı sunmaktadır. Özellikle Covid-19 salgını döneminde Antalya'da yaşayan yerleşik halk için yaylaların önemi daha fazla

artmıştır. İnsanlar salgın döneminde uygulanan hafta sonu yasaklarında nefes alabilmek ve doğanın temiz havasından faydalanabilmek, karantina sürelerini tamamlamak için yaylalarda ki evlerinde ya da yaylalarda bulunan konaklama yerlerinde zaman geçirmeyi tercih etmişlerdir. Yaylalara ulaşılabilirlik geçmişe göre daha kolay ve kısa sürede olduğu için yayla turizmine olan ilgide git gide artış göstermektedir. Bu fırsat yaylaların geliştirilerek hem sağlık turizmine hem de ileri yaş ve engelli turizmine kazandırılarak ülkeye ve bölge halkının ekonomisine katkı sağlamak açısından değerlendirilebilir.

1.1. Turizmin Tarihi Süreci

Turizmi anlayabilmek ve yorumlayabilmek için turizm faaliyetlerinin, geçmişte yaşamış olan insan toplulukları tarafından nasıl gerçekleştirildiğini ve geçmiş dönemlerde nasıl gelişim gösterdiğini bilmek gerekmektedir. Turizmin geçmişini bilmek hem bugünün turizmine hem de gelecekte gerçekleştirilecek olan turizm faaliyetleri için tutarlı tahminler yapabilmemize fayda sağlayacaktır. Turizm terimi 19. Yüzyıl sonlarında ortaya çıkmış olan bir kavram olarak karşımıza çıkmakta fakat turizm ve seyahat uzun yıllardır birlikte ele alındığı için turizmin tarihini inceleyebilmek için geçmişte yapılan seyahatlerde ele alınmalıdır. İnsanoğlu var olduğundan itibaren çeşitli sebepler ile bulunduğu yerden başka bir yere gitme ihtiyacı duymuştur. Bu nedenler ihtiyaçlara göre değişiklik gösterse de insanları seyahate çeken temel sebep merak duygusudur. Hem merak duygusu hem de yeni yerler keşfetme arzusu insanı hareketliliğe sürükleyerek seyahat kavramının oluşumunu sağlamıştır. Bir kişinin bulunduğu yerden bir başka yere gitmesi seyahat etmek olarak adlandırılmaktadır. Seyahat kavramı daha geniş kapsamlı olarak ele alındığı zaman ‘travail’ kelimesinden gelmekte ve İngilizce karşılığı ise ‘travel’ olarak bilinmektedir. Kökeni Latince gelen bu kelime çalışmak anlamına gelmektedir (Ahipaşaoğlu, 2006). Farklı bir çalışmada ise bu kelimenin anlamının acı çekmek olduğu görülmüştür (Zengin & Demirkol, Turizm İşletmeleri, 2009). Bugünün gelişen teknolojisiyle seyahat şartlarının daha elverişli ve konforlu olması seyahate çıkanlar için dinlendirici bir faaliyet olarak gözükse de tarih öncesi dönemde insanoğlu için ulaşımın, seyahatin oldukça zorlu ve güç olduğu düşünüldüğünde kelime anlamıyla uyduğuna söyleyebiliriz. İnsanların gerçekleştirmiş olduğu yer değiştirme hareketi tarih öncesi döneme kadar uzanmaktadır. Tarih öncesi dönem aynı zamanda Prehistoria olarak da adlandırılmaktadır. Yazının keşfedilmesinden önceki dönemleri kapsar ve bu dönemde insanların farklı yerlere gitmesinin amacı eğlence olmamakla birlikte genellikle temel ihtiyaçlarını tedarik etmek, avlanmak ve yaşamlarını devam ettirebilecekleri elverişli

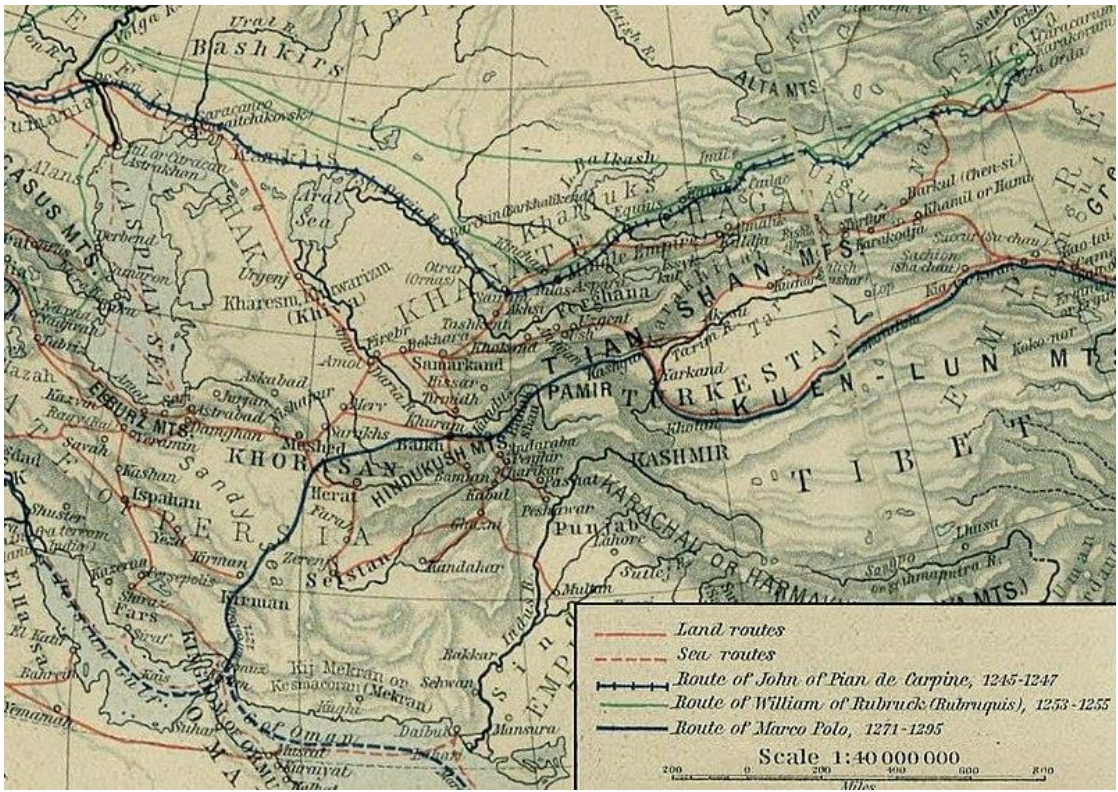
yerler bulmak olduğu bilinmektedir. Yazının Sumerler tarafından bulunmasıyla birlikte Prehistoria Dönemi sona bulur ve tarihi çağlar dönemi başlar. Paranın Lidyalılar tarafından bulunması, Sumerlerinde hem tekerleği hem de parayı kullanarak yaptıkları ticaret ile seyahatin temelleri oluşturulmuştur. İnsanlar gidecekleri yerler için ulaşım aracı kullanmak zorunda ve konaklama yerleri (han, otel vb.) için bir ödeme yapmak zorundalardır. Halen insanlar ticaret ve ürün pazarlaması gibi nedenler ile seyahatlerine devam etmektedirler fakat günümüzde yaygın olan turizm anlayışı dinlenmek ve iş hayatının oluşturduğu stresten uzaklaşmaktır.

İlk Çağ, Antik Çağ olarak da adlandırılan bu çağda seyahat tarihine önemli katkılar Lidyalılar, Mısırlılar ve Sumerler medeniyetleri tarafından yapılmıştır. Bu 3 medeniyetin keşifleri turizmin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Seyahat nedenleri arasında bulunan ticaret, sağlık, dini inanışlar, olimpiyat sporları bu çağda gelişim göstermiştir (Goeldner & Brent Ritchie, 2006). Eski Yunan'da yapılan olimpiyat oyunları sadece turizmin tarihi için değil aynı zamanda spor turizminin gelişmesinde de önemli bir rol oynamıştır (İçöz, 2007). Antik Çağda, Akdeniz şehirlerinde düzenlenen olimpiyat oyunları seyahatleri arttırmıştır (İçöz, 2007). Bu olimpiyat oyunları günümüzde spor turizmi olarak anılmaktadır. Özellikle Antalya'da kış turizmi için önemlidir çünkü bölgenin olumlu hava şartlarından dolayı spor takımlarının birçoğu kamp yapmak ve müsabakalara katılmak için Antalya'yı tercih etmektedir. Kış aylarında diğer şehirlerin olumsuz hava şartlarından dolayı antrenman yapamayan sporcular 15 gün ila 30 günlük konaklamalarını bu bölgede yapmaktadırlar. Bu sayede kış turizmi canlanmakta ve bölgedeki işletmelere gelir kaynağı sağlanmaktadır. İlkçağda bir diğer seyahat nedeni dinle ilgili seyahatlerdir. İnsanlar dini vecibelerini yerine getirmek, dini ayinlere ve törenlere katılmak için seyahat etmişlerdir. Günümüzde sağlık sebebiyle artış gösteren seyahatler bu çağda da önemli olmuştur ve kaplıcalar, insanların sağlığına geri kavuşmasında etkili olan şifalı sular olarak benimsenmiştir (İçöz, 2007).

Orta Çağ, İtalyan felsefeci ve şairi Francesco Petrarca tarafından Karanlık Çağ olarak da adlandırılmaktadır (Wikipedia, 2018). Bu çağda İslam dininin ortaya çıkışı, haçlı seferlerinin başlaması, İstanbul'un fethi ve Amerika kıtasının keşfi gibi birçok önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Karanlık Çağda yapılan seyahatlerde duraksama yaşanmış olsa da dini inançlar üzerine yapılan seyahatler devam etmiştir. Bu amaçla yolculuğa çıkan kişiler konaklama yapmak için manastır gibi yerleri kullanıyorlardı. Bu seyahatler günümüzde inanç turizmi olarak adlandırılan bir kitlesel turizm çeşididir. Deniz

seyahatleri ise bu dönemde sadece Vikingler (İskandinavlar) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Orta Çağda üç önemli seyyahtan bahsedilmektedir. Bunlar Giovanni da Pian del Carpine (1185-1252), Marco Polo (1271-1295) ve İbni Battuta'dır(1304-1368/69). İncelenen çalışmalara göre, Avrupa ve Doğu arasında ilk seyahati gerçekleştiren gezgin Avrupalı Del Carpine'dir. Bu seyahatin temel sebebi ise Doğu Avrupa'nın Moğollar tarafından kontrol altına alınmasıyla hem Hristiyan dünyasına yapılan bu saldırıya karşı çıkmak hem de Büyük Han'ın niyetini ve askeri gücü konusunda bilgi sahibi olmaktır.

Şekil 1.1 Seyyahların seyahat güzergâhları (Shepherd, 2006)

Giovanni da Pian del Carpine'nin Doğu'ya gerçekleştirmiş olduğu seyahatin gidiş yolu haritanın üst kısmında lacivert renk ile tren yolu şeklinde işaretlenmiştir. Turizmi bir bütün olarak tamamlayan seyahat kavramı bu çağda ortaya çıkmıştır. Seyahat bugün birçok insanı rahatlatan bir faaliyet olsa da, Orta Çağ'da ise yolculuk boyunca oluşabilecek ve katlanılacak olan güçlükleri ve sorunları içeren bir kavramdır. Ayrıca yolculuk yapan kişilere gidilen bölgede kolaylık sağlaması için bazı rehber kitapların varlığından söz edilmektedir. Einsieldn Yol Rehberi ve The Georgian Sacramentary isimli kitaplardır. The Georgian Sacramentary isimli kitapta seyahate çıkan insanlar için çeşitli dualar yer almaktadır.

“Duy bizi, ya Rab, kulun [kişi adı]’in, bu hayatın tehlikeleri arasında yol aldığı yolculuğuna, her zaman senin yardımın rehberlik etsin. (Hear us, O Lord, and may the journey of your servant [supply name] always be guided among the dangers of this life with your help)” (Romano, 2020).

İtalyan gezgin Marco Polo’da bilinen önemli gezginlerdendir. Babasının işinden dolayı çocukluktan itibaren yolculuklar yapmaya başlamıştır. Tüccar olan babası (Niccolo) ve amcasından (Matteo) ticaret yapmayı öğrenmiştir. Gerçekleştirmiş olduğu seyahatleri II Milione isimli kitabında yazmıştır (Hazar, Çağdaş Değişimler ve Yenilenen Mevzuatlar Çerçevesinde Genel Turizm, 2016). İran ve Afganistan üzerinden Pamir Yaylası’na varmış ve Gobi Çölü’nü geçip, Kubilay Han’ın misafiri olarak 20 yıl boyunca yaşamını Çin’de devam ettirmiştir (Kozak, Kozak, & Kozak, 2014). Harita da düz lavicert çizgi ile belirlenen yerler Marco Polo’nun seyahat güzergâhlarını oluşturmaktadır. Günümüz de birçok kadın tek başına seyahat edip tatile çıkabilirken, geçmiş dönemlerde bunun kolay olmadığını söyleyebiliriz. Orta Çağ’da kadınlar gerekli durumlar dışında yolculuk yapmamıştır fakat Aetheria isimli kadın gezgin kutsal topraklara dini ziyaretini gerçekleştirmiş ve Itinerarium Egeriae isimli bir seyahatname kaleme almıştır

Yeni Çağ, yeniden doğuş olarak da bilinen Rönesans hareketlerinin ortaya çıktığı çağdır. Çıkış noktası İtalya olarak bilinen Rönesans’ın bilim ve sanat üzerinde önemli etkileri olmuştur aynı zamanda seyahat faaliyetleri üzerinde de etkisini göstermiştir. Turizmin köklerinin atılmasında önemli bir yeri olan Grand Tour’ların zemini Rönesans hareketleri ile oluşturulmuştur (Bhatia, 2002). Grand Tour, 17. ve 19. Yüzyıllar arasında yaşayan soylu kişilerin çocuklarının 1 ila 3 yıllık eğitim seyahatlerine göndermesi için planlanan turlardır. Bu turlar siyasi bir anlam içermemekte, tamamen gidilen bölgedeki bilim ve sanat eserlerini incelemek, görmek ve bilgi sahibi olarak kültürel anlamda kişilerin kendilerini geliştirmesi amaçlanmıştır. Grand Tour Rotaları Fransa, İtalya, Almanya ve İsviçre gibi ülkelerden oluşmaktadır.

Yakın Çağda, bu çağı başlatan iki önemli olaydan söz edilmektedir. Bunlardan birincisi Fransız Devrimi ile sarayın ve kralın tekelinde olan devlet yönetimi yani mutlak monarşi yıkılıp yerine halkın söz sahibi olduğu cumhuriyet sistemi getirilmesidir. Fransız Devrimi ile birlikte halk bilinçlenmiş, kitaplar ve kitlelere hitap eden yayınların basımı çoğalmıştır aynı zamanda eğitime verilen önemde arttığı için halk çocuklarının eğitimine daha fazla önem vererek kültür seviyelerini de arttırmışlardır. Bu noktada kültür ve turizm ilişkisine değinmekte fayda vardır. Günümüzde turizm faaliyetine katılan bireyler yüksek oranda eğitilmiş ve kendilerini kültürel açıdan geliştirmiş olan kişilerdir. İnsanların eğitim

seviyeleri yükseldikçe seyahat etme eğilimleri de artmaktadır. Eko turizm açısından ele alacak olursak, eko turizm faaliyetlerine katılan bireyler kitlesel turizm faaliyetlerine katılan bireylere göre eğitim seviyeleri ve seyahat ettikleri çevreye karşı duyarlılıkları daha yüksek olan bireylerdir. İkincisi ise Sanayi Devrimi ile taşımacılıkta ve teknolojide önemli gelişmeler yaşanmıştır. Buharlı makinenin icat edilmesi bu önemli gelişmeler arasında yer almaktadır. Bu makinenin Robert Fulton tarafından gemilere yerleştirilmesiyle gemi seyahatleri düzenlenmeye başlanmıştır. Bir diğer ulaşım aracı lokomotiflerde de buharlı makine kullanılmaya başlanmıştır.

Günümüzde turizm denince akla gelen ilk isim olan Thomas Cook bu çağda turizm için önemli adımlar atmıştır. 1841 yılında İngiltere'den 20 km mesafede bulunan Leicester şehrinde gerçekleştirilen festivale 571 kişilik turist grubunu demiryolu ile götürerek ilk kitle turizmi faaliyetini gerçekleştirmiştir. Bu seyahati 1 şilin karşılığında organize etmiş ve kar elde etmemiştir. İlk turu düzenleyen kişi olarak 'modern turizmin babası' diye anılmaktadır. 1841'den kurulan Thomas Cook & Son şirketi Eylül 2019'da hem ülkelerin çeşitli destinasyonlarına getirdiği yolcularını hem de konaklama hizmeti veren işletmeleri etkileyen bir iflas açıklaması yaparak tüm operasyonlarını durdurma kararı almıştır.

2. LİTERATÜR

2.1. Turizm ve Turist Tanımı

Turizmin tanımını birçok araştırmacı nominal, ekonomik ve üniversal gibi farklı perspektiflerden ele alarak ortaya koymaya çalışmışlardır. İlk turizm tanımı ise XX. Yüzyılda Guyer-Feuler tarafından yapılmıştır. Turizm terimi anlamı bir dönme hareketi olan Latince ‘tornus’, İngilizcede ‘tour’ ve Fransızcada ise ‘tourner’ kelimelerinden gelmektedir. Ülkelerin bacasız sanayisi olarak adlandırılan turizm endüstrisi, insanların içinde oluşan merak duygusu ve yoğun iş hayatının oluşturduğu stresten arınabilmek amacıyla ikamet ettikleri yerden ayrılarak farklı şehirlere ya da ülkelere dinlenme, gezme ve görme amacıyla en az 1 gece konaklayarak, yaptıkları harcamalarla bölgenin ekonomisine katkı sağlayıp seyahat sonunda sürekli yaşanan bölgeye geriye dönerek gerçekleştirdikleri bir faaliyettir. Başka bir açıdan ele alındığında turizm aslında, seyahat acentelerinin pazarlama ürünleri ve bu ürünleri satın alan turist ile başlayarak ziyaret edilen ülke, konaklama yapılan işletme ve bu işletmenin tedarikçi firmaları, ziyaret edilen bölgenin yerel halkı ile oluşan etkileşim ve faaliyetlerden oluşan bir bütündür. Turizmde iki ana unsur olan seyahat ve konaklama mutlaka gerçekleştirilmelidir fakat yapılan konaklamalar kalıcı hale dönüşmemelidir. Dünya Turizm Örgütü (WTO) ise turizmi şu şekilde açıklamaktadır; “Turizm; sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir getirici hiçbir uğraşta bulunmamak şartı ile bireylerin geçici süre konaklamalarından doğan olay ve ilişkilerin tümüdür.”

İnsanları turizm faaliyetine yönlendiren bazı etmenler vardır. Bunlar;

- Boş zamanın artması
- Eğitim seviyesinin artması
- Yıllık ücretli izin ve tatil hakları
- Ulaşım teknolojilerinin gelişmesi
- Pazarlama ve reklam faaliyetlerinin tüketiciye daha hızlı ulaştırılması

Turist ya da gezgin en kısa tanımıyla turizm faaliyetine katılan ve gerçekleştiren kişidir. Turist kelimesinin Türkçe eş anlamlısı seyyahtır. Seyyah kelimesi Arapça kökenlidir. Bir ülkeyi ya da bölgeyi tatil, dini, sağlık vb. nedenlerle ziyaret edip en az bir gece kalan kişilere turist denir.

Konaklama işletmelerinde tatilini gerçekleştiren kişiler turist/müşteri yerine misafir/konuk olarak adlandırılmaktadır. İşletmeler açısından turist ya da misafir memnuniyeti büyük önem arz etmektedir. Bunun temel sebebi eğer misafir memnun

kalırsa tekrardan aynı bölgeyi veya işletmeyi ziyaret etmek istemektedir. Fakat memnun olmadığı takdirde bunun işletmeye hem reklamasyon hem de online platformlarda olumsuz yorum olarak dönüşü olmakta ve işletmelerin puanlarını düşürmektedir. Gelişen teknoloji sayesinde turistler satın almadan önce işletmeler için yapılan yorumları incelemekte bu yüzden olumsuz bir yorumda oluşacak olan yeni satışlara da engel olabilmektedir.

Turistin Özellikleri;

- Turizm faaliyetine yön veren en temel varlıktır.
- Psikolojik ve ruhsal açıdan dinlenme, rahatlama ve bunun için yeterli maddi gücü olmalıdır.
- Seyahat ettiği bölgede para kazanma potansiyeli değil harcama yapma potansiyeli ile hareket etmelidir.

Turist Memnuniyeti;

- Turiste doğru ve dürüst bilgiler aktarılmalıdır.
- Turistin talep ve istekleri hızlı bir şekilde yerine getirilmelidir.
- Turistlere önem verildiği hissettirilmelidir.
- Turistlerin sorunu ivedilikle çözümlenmelidir.

2.2. Turizm ve Çevre

Turizm ve çevre birbirini tamamlayan önemli iki unsurdur. Doğal çevrenin zarar görmesi, fauna ve floranın zarar görmesi hem çevreyi hem de turizm sektörünü ve o bölgede bulunan işletmeleri ciddi anlamda etkilenmektedir. Turizmin devamlılığı için doğal kaynakların korunması büyük önem arz etmektedir. Çevreyi oluşturan doğal kaynaklar ve kültürel miraslar eğer doğru bir şekilde kullanılmazsa ve korunmazsa yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu kaynakların doğru kullanılması için sektör temsilcilerine, işletmelere, kamu kurum ve kuruluşlarına, turizm faaliyetine katılan bireylere ve yerli halka çevre bilinci oluşturmalıdır. Aynı zamanda bu çevresel etkilerden kaynaklı, zamanla turizm sektöründe eko turizm, sürdürülebilir turizm, doğa temelli turizm, sağlık turizmi gibi çeşitli türler geliştirilmeye başlanmıştır.

Turizm bölgelerinde nüfusun artması veya dışarıdan fazla göç alması da çevreyi ve biyolojik çeşitliliği etkilemektedir. Bölgedeki nüfus artışı sebebiyle oluşan konut ihtiyacının karşılanabilmesi için tarım arazileri plansız bir şekilde imara açılmaktadır. Yoğun nüfus artışının sebep olduğu diğer sorunlar ise trafik yoğunluğu, gürültü, mimari

kirlilik, çevresel erozyon, su kaynaklarının azalması ve kirlenmesidir. Özellikle deniz kıyılarında insanların çöplerini sahillere ya da denizin içine atması hem deniz içerisindeki canlılara hem de doğaya ciddi anlamda zarar vermektedir. Turizm sektöründe konaklama hizmetini karşılayan işletmeler çevrenin korunması için bir takım çalışmalar yapmaktadırlar. Konaklama işletmelerinde çevreyi korumak adına yapılan uygulamalar;

- Misafir odalarında nevresim değişimi, herhangi bir kirlenme ya da talep olmaması durumunda 3 günde 1 yapılmaktadır.
- Banyo havluların değişimi, yere bırakıldığı takdirde yapılmaktadır.
- Odalarda enerji tasarruf sistemi olup, odadan çıkış yapıldığı zaman enerji kesilmektedir.
- Odalardaki balkon kapıları açık olduğunda klima sistemi çalışmamaktadır.
- Duşlarda ve musluklarda su tasarrufu için özel başlıkları kullanılmaktadır.
- İşletmelerde oluşan tüm atıklar ayrıştırılmakta ve geri dönüşüme gönderilmektedir.
- Kullanılan cihazların bakımları düzenli olarak yapılmakta ve çevre etiketli olmasına özen gösterilmektedir.
- İşletmelerde kullanılan kimyasalların çevre etiketli olması veya deterjan kullanımının aza indirgenmesi.
- İşletmelerde kullanılan aydınlatma cihazlarının enerji tasarruflu olması.
- İşletmelerin ağaç dikme, evlerdeki kızartmalık yağları toplamak vb. enerji etkinliklerine katılması.
- İşletmelerin mavi bayrak, yeşil yıldız gibi sertifikalara sahip olması.
- Isıtma ve soğutmada merkezi sistem kullanılması.
- Yağmur ve arıtılmış suların bahçe sulamalarında veya tuvalet rezervuarlarında kullanılması.
- Kışın yağın yağmur sularının depolanıp arıtılması.

Şekil 1.2 Otel odalarında bulunan sürdürülebilirlik kartı örneği

İşletmeler tarafından hazırlatılan kelebek şeklindeki misafirleri çevre konusunda bilinçlendirme kartları odalara bırakılmaktadır. Bu çalışmalar ile işletmelerde kullanılan enerji ve su kullanımını en aza indirerek kullanma-koruma dengesini sağlamak hedeflenmektedir. Fakat hiçbir işletme buna tek başına ulaşamaz. Bu dengeyi sağlamak için turizm politikalarını belirleyenler, sektör çalışanları, yöneticiler, iç pazar ve dış pazar müşterileri, tedarikçi firmalar vb. turizmin tüm paydaşlarının kollektif bir şekilde katılımı ve uygulama çabaları son derece önemlidir.

2.3. Turizmin Çevre Üzerindeki Etkileri

Ülkeler için önemli bir gelir kaynağı olan bacasız sanayi olarak bilinen turizm sektörünün çevresel ve sosyal etkileri günümüzde yok sayılamayacak boyuttadır. Hem plansız yapılan tesisler hem de çevre konusunda bilinçsiz insanlardan dolayı doğal kaynaklar ciddi oranda zarar görmekte ya da yok olmaktadır. Turizmin başkenti Akdeniz’de 500’ün üzerinde bitki örtüsü, foklar ve deniz kaplumbağaları yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Ülkemiz doğal kaynaklar ve bitki örtüsü açısından oldukça zengindir fakat bakanlıklar turizm politikalarını revize etmezler ise var olan doğal zenginliğimiz zamanla daha çok tahribata uğrayacaktır. Günümüzde çevreye verilen zararın azalması için insanlar alternatif turizm faaliyetleri olan eko turizm, mağara turizmi, macera turizmi, yayla turizmi, sağlık turizmi vb. türlere yönelmektedir fakat doğru uygulanmadığı zaman bu turizm türleri de doğanın dengesini bozacaktır. Çevreyi korumak için Turizm Bakanlığı tarafından yapılan bazı uygulamalar vardır. Bunlar Mavi Bayrak, Yeşil Yıldız ve Sıfır Atık gibi projelerdir. 1993 yılından itibaren çevre dostu olan

işletmelere Yeşil Yıldız verilmeye başlanmıştır. Şuanda 710 tane işletmeye Çevre Dostu Kuruluş Belgesi verilmiştir.

Bu uygulamanın amacı;

- Doğal çevrenin korunması
- Hem işletmelerde hem de turizm faaliyetine katılan bireylerde çevre bilincinin geliştirilmesi
- Turistik işletmeleri çevreye duyarlı yapılaşmaya teşvik etmektir.

Çevreye duyarlılığının içeriği;

- İçme ve sulama sularını dengeli ve tasarruflu kullanmak
- Enerjiden tasarruf etmek
- Doğaya zarar verecek ürünlerinin tüketimini azaltmak
- Turistik işletmeleri çevreye duyarlı bir şekilde planlanması
- Çevreye uyumlu, ekolojik yapıya uygun yatırımlar yapmak
- Çevreye duyarlılık hakkında gerek işletmedeki misafirlerini gerekse çalışan personellerini bilinçlendirmek
- Atık miktarını minimum seviyeye indirmek
- İşletmelerde enerji tasarruflu ürünler kullanmak

Aşağıdaki tabloda Antalya bölgesinde çevreye duyarlı bazı turistik konaklamak işletmeleri yer almaktadır.

Tablo 1.1 Alanya bölgesinde yeşil yıldız sahibi tesisler, Kültür ve Turizm Bakanlığı (2023)

Tesis Adı	Kategori	Bölge	Çevreye Duyarlı
Adalya Artside	5 yıldızlı	Manavgat	Var
Adalya Elite Lara Hotel	5 yıldızlı	Aksu	Var
Adin Beach Resort & Spa Hotel	5 Yıldızlı	Alanya	Var
Adenya Hotel & Resort	5 Yıldızlı	Alanya	Var
Barut Otel Kemer	5 Yıldızlı	Kemer	Var
Avena Resort & Spa Hotel	5 Yıldızlı	Alanya	Var
Beach Club Doğanay Hotel	5 Yıldızlı	Alanya	Var
Calista Luxury Resort	5 Yıldızlı	Serik	Var
Club Dizalya	4 Yıldızlı	Alanya	Var
Delphin Deluxe Resort	5 yıldızlı	Alanya	Var
Dizalya Palm Garden	5 Yıldızlı	Alanya	Var
Gold Island	5 Yıldızlı	Alanya	Var
Gardenia	4 Yıldızlı	Alanya	Var

Turizm sadece çevresel açıdan değil aynı zamanda sosyo-kültürel açıdan da önemli etkiler oluşturmaktadır. Turizm bölgelerinde yaşayan yerel halkın yaşam şekline de zaman içerisinde etkisi olmaktadır. Halkın kültürel kimlikleri, değerleri, inanışları ve

alışkanları olumlu ya da 'kültürel öykünme' adı verilen kültürel yozlaşmaya da uğramaktadır (Lee & Hsieh, 2016).

Turizmi çevre üzerindeki olumsuz etkileri;

- Biyolojik çeşitliliğin ve doğal kaynakların yok olması
- İklim değişimi
- İnsanların çevreye bilinçsizce bıraktıkları çöplerin sebep olduğu çevre kirliliği
- Deniz ve sahillerin kirliliği
- Denizde yaşayan canlıların doğal yaşam ortamlarının bozulması (Caretta Caretta vb.)
- Konut ve arsa fiyatlarının yükselmesi
- Turistik bölgelerdeki ürünlerin yüksek fiyatlara satılması
- Mevsimlik olması nedeniyle kısmi işsizliğe yol açması

Turizmin çevre üzerindeki olumlu etkileri;

- Turizm bölgelerini dünyanın her yerinden insan ziyaret ettiği için bu bölgelerde alt ve üst yapı çalışmaları sürekli olarak yapılmaktadır.
- Yaşam kalitesinin artması
- Gelirin artması
- Bölgede yaşayan halka iş olanağı sağlaması
- Farklı kültürler ile birlikte yaşayarak onları tanıma fırsatı

Literatür incelendiğinde bazı kaynaklar alt ve üst yapı çalışmalarının doğal çevreye verdiği zararı göz önünde bulundurarak olumsuz etkiler içerisine koymaktadır. Fakat bir bölgenin gelişim gösterebilmesi için hem alt yapı hem de üst yapı çalışmaları önemli bir konudur.

Şekil 1.3 Alanya'da turistlerin çevreye verdiği zarar

Turizm bölgelerinde belirli dönemlerde tatile gelen kişi sayısı arttığı zaman yukarıdaki görüntüler ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar yerel yönetimler ve işletmeler çevre konusunda bilinçli olsalar da turizm faaliyetine katılan bireylerinde bilinçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda 2023 turizm sezonun başlamasıyla birlikte yerel yönetimler çevre kirliliğini azaltmak için çalışmalarına başlamıştır. Antalya'nın Alanya ilçesinde başlatılan 'Çöpünü Çöpe At Alanya'ya Değer Kat' isimli proje ile trafikte araç kullanan sürücülerin sigara izmariti, peçete, pet şişe, içecek kutuları vb. çöplerini araçlarından dışarıya atmalarını engelleyebilmek için birçok kavşakta bu uygulama hayata geçirilmiştir. Sürücülere hem uyarılar yapılmakta hem de doğa dostu tohuma dönüşebilen kurşun kalem gibi çeşitli hediyeler verilmektedir.

2.4. Turizm Çeşitleri

Turizm ortaya çıktığı andan şüana kadar çeşitlendirilerek büyümeye devam etmiştir. Turizm Endüstrisinin çıkış noktası olarak kabul edilen ilk turizm çeşidi kitle turizmidir. Kitle turizmi uzun yıllar varlığını devam ettirse de zaman içerisinde olumsuz etkileri ortaya çıkmaya başlamıştır. Ülkelerin ekonomisine ve istihdama önemli katkısı olan bu sektörden vazgeçmek istemeyen ülkeler zaman içerisinde farklı turizm çeşitleri geliştirmeye başlamışlardır. Literatür de turizm çeşitleri farklı gruplara ayrılarak incelenmiştir.

2.4.1. Kitle turizmi

Seyahat etmek isteyen insanların uygun fiyatlı paket turları seyahat acentelerinden satın alarak gruplar halinde turistik destinasyona ulaşması kitle turizmi olarak adlandırılmaktadır. İlk kitle turizm hareketini 1851'de Londra'da 150 bin kişilik turist kafilesi ile Thomas Cook tarafından gerçekleştirilmiştir (Güleryüz, 2020). Paket tur, içerisinde konaklama, ulaştırma hizmetini bulunduran ve diğer aktiviteleri belirli bir plan dâhilinde hazırlayarak belirli bir fiyattan tüketicilere sunulan üründür. Paket turlar Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği'ne (TÜRSAB) üye olan Tur Operatörleri ve Seyahat Acenteleri tarafından hazırlanıp tüketicie sunulmaktadır. İnsanların paket turları tercih etmesinin bazı sebepleri vardır. Bunlar;

- Paket turun uygun fiyatlı olması
- Güvenilir olması
- Zaman tasarrufu sağlaması

- Paket turu hazırlayan acentenin bölge hakkında deneyimli olması
- Seyahat için yapılacak harcama giderinin bilinmesi

Kitle turizmi faaliyeti genellikle deniz kum güneş üçlüsünün olduğu bölgelerde gerçekleştirilmektedir. Bu turizm çeşidine katılmak hem turistler için hem de işletmeler için avantajlı olsa da varış noktası olan turizm bölgeleri için dezavantajlar oluşturmaktadır. Kitle turizmine oluşan yoğun talepten dolayı doğal kaynakların aşırı kullanılması, sahil bölgelerinde hızlı betonlaşma ve bölgedeki yerleşik halk üzerinde oluşan sosyo-kültürel etkilerden dolayı yenilikçi turizm türleri geliştirilmektedir.

2.4.2. Sürdürülebilir turizm

Ülkelerin ekonomisinin önemli bir katalizörü olan turizmin önemi her geçen yıl artarak devam etmektedir (Uğurlar, 2017). Turizm sektörünün ülkelere sağladığı katkıların devamlı ve sürekli olması için turizmde sürdürülebilirlik önemlidir. Sürdürülebilir kelimesinin kamus içerisindeki anlamı ‘ bir durumun, bir şeyin sürmesini sağlamak, devam ettirmek’ olarak karşımıza çıkmaktadır (TDK, 2023). Bu anlamdan yola çıkarak sürdürülebilirlik, mevcut kendi ihtiyaçlarımızı karşılarken var olan kaynakların gelecek nesillerinde kullanabilmesini düşünerek hareket etmektir diyebiliriz. Sürdürülebilirlik kavramı yaklaşık 300 yıl önce çevre bilimciler tarafından ortaya çıkarılmıştır.

Sürdürülebilirlik, turizm için temel bir gerekliliktir çünkü turizm doğa temelli bir endüstridir. Sürdürülebilir turizm, çevre ve yerel halk üzerinde oluşan olumsuz etkilerin en aza indirgenebilmesi için büyük önem taşımaktadır. Sürdürülebilir turizm ile doğal kaynakların doğru ve dengeli bir şekilde kullanılması, doğal ve kültürel mirasların korunması, yerel halk ve farkı kültürlerden turistik bölgelere gelen ziyaretçilerin birbirlerine saygı duyarak bir arada yaşamalarını sağlayarak turizmden elde edilen gelirin artırılması hedeflenmektedir. Sürdürülebilir turizm kapsamındaki ögeler;

- * Çevresel etkiler
- * Sosyo - kültürel etkiler
- * Ekonomik etkiler

Kültür ve Turizm Bakanlığı 2019 yılında pandemiden dolayı işletmelere Güvenli Turizm Sertifikası alınması zorunluluğu getirmiştir. 2022 yılında ise bu sertifikanın yerini sürdürülebilir turizm sertifikası alınması zorunluluğu getirilmiştir. Bu projenin amacı, doğal kaynakların ve eko sistemin korunması, gelecek kuşaklar için sağlıklı ve yaşanabilir bir çevre oluşumunun sağlanmasıdır.

2.4.3. Doğa turizmi

Turizmin çevresel etkilerini azaltmak ve mevsimsel bir faaliyet olduğu algısını yok etmek için yenilikçi turizm türleri gelişim göstermeye devam etmektedir. Doğanın ekolojik yapısını bozmadan, kaynakları yok etmeden kullanılmasını amaçlayan eko turizm, doğa turizmi, bilinçli turizm ve ekolojik turizm gibi türlere ciddi bir yönelim olduğu gözlenmektedir. Doğa turizmini, insanların gittikleri yere zarar vermeden, herhangi bir tahribat veya çevre kirliliği oluşturmadan doğal yerlere gerçekleştirdiği seyahat olarak tanımlayabiliriz. Zengin vd. yapmış oldukları çalışmada eko turizm ve doğa turizmi kavramlarının birbirinin eş anlamlısı olduğu düşüncesinin yanlış olduğunu savunurlar (Zengin, Koç, & Ulama, 2019). Sebebi ise doğa turizminde amaç sadece doğal alanları ziyaret etmektir fakat eko turizmde gidilen yöreye katkı sağlamak amacı da vardır.

2.4.4. Eko turizm

Çevrenin ve yerel halkın refahının önemini farkında olduğu bilinciyle, çevre hassasiyeti olan kişilerin doğal alanlara yapmış olduğu seyahatlere eko turizm denir. Uluslararası Eko turizm Topluluğu TIES (The International Eco Tourism Society) eko turizmi " Genellikle küçük gruplar halinde yapılır. Konaklama ve yeme içme türü hizmetler çoğunlukla yerel düzeydeki küçük ve orta ölçekli firmalar tarafından verilir." şeklinde tanımlamaktadır.

2.4.5. Sağlık turizmi

Sağlık turizmi son yıllarda önemi hızlı bir şekilde artmış olan bir turizm türüdür. **Sağlık turizmi**, insanların tedavi olmak veya kaybettikleri sağlıklarına tekrardan kavuşmak amacıyla başka ülkelere ya da şehirlere gerçekleştirmiş oldukları seyahat türüdür. **Sağlık hizmeti**, kişinin tatil amacıyla çıktığı seyahatte rahatsızlanarak bulunduğu yerde tedavi hizmetini almasıdır. Bu iki kavram birbiriyle karıştırılmamalıdır.

2.5. Sağlık Turizmi Nedir?

Ülkemizin üstünlük sahibi olduğu iki önemli alan bulunmaktadır. Bunlar sağlık ve turizm şeklinde sınıflandırılmaktadır. Son yıllarda ise bu iki önemli alan birleşerek sağlık turizmi adı altında dünyanın farklı bölgelerinden ülkemizi tercih eden insanlara hizmet sunmaya başlamıştır. İnsanların uygun fiyatlı ve kaliteli tedavi hizmeti almak için ikamet ettikleri bölgelerden başka ülkelere gerçekleştirmiş oldukları seyahate sağlık

turizmi denmektedir. Geçmiş yillarda az gelişmiş ülkelerde yaşayan insanlar sağlık ilgili problemlerinin çözüme kavuşturulabilmesi için gelişmiş ülkelere seyahat etmek zorunda kalırlardı fakat günümüzde sağlık sebebiyle seyahatin kıstasları değişim göstermiştir. Bugün lkemizin sağlık turistleri tarafından tercih edilmesinin ana nedenleri ekonomik ve güvenilir olmasıdır. Ülkemiz sağlık turizminde tercih edilen ülkeler arasında ilk 10’da yer aldığı belirtilmektedir. Bu sayede ülkemizin sağlık turizminden elde edilen gelirdede her yıl artış göstermektedir. USHAş verilerine göre 2021 yılı sonunda 670 bin sağlık turisti ile 1.7 milyar dolar döviz girdisi sağlayan sektör 2022 yılında ise 1 milyon 280 bin sağlık turisti ile 2 milyar dolar gelir elde etmiştir. 2023 yılında ise %25-30 oranında bir artış beklenmektedir. Kasım ayında yayımlanan EY 2023 Turizm Değerlendirme Raporuna göre ise; 2023 yılının ilk çeyreğinde ülkemize sağlık hizmeti almak için gelen kişi sayısı 746.290 iken elde edilen sağlık turizminde elde edilen gelir ise 1 milyar 33 milyon ABD Dolarına ulaştığı olarak belirlenmiştir. Bu rapora göre sağlık turizminde %88’lik bir artış yaşanmıştır.

Türkiye her yıl belirli zamanlarda turizm sektörünün temsilcileri ile birlikte farklı bölgelerde düzenlenen turizm fuarlarına katılmaktadır. 2023 yılı Mart ayında ITB Berlin Uluslararası Turizm Fuarına katılarak turizmde ürün çeşitliliğini arttırmak adına sağlık alanında tanıtımlara kapsamlı bir şekilde yer verilmiştir. Sağlık turizminde markalaşma yolunda hızla ilerleyen lkemiz Haziran 2023’te bir diğer Avrupa lkesi olan Hollanda’nın başkentinde Amsterdam Sağlık Turizmi Fuarını gerçekleştirmiştir. Bu fuara ülkemizde hizmet sunan 60 sağlık kuruluğu ve sağlık turizmi seyahat acenteleri katılım sağlamış ve B2B görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Bu fuarda dünyaya yayılması hedeflenen World Health Tourism Center Rotterdam’ın tanıtımı yapılmıştır. Bu merkezin kuruluğu amacı hem sağlık turizmi için etkin tanıtım faaliyetlerini yürütmek hem de Türkiye’de tedavisini tamamlamış ve ülkesine dönüş yapmış olan sağlık turistinin tedavi sonrasında bir sorun ile karşılaşması durumunda merkeze başvurarak sorunun hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulmasını sağlamaktır. Dünya Sağlık Turizmi Merkezinin Eylül y içerisinde faaliyete geçmesi planlanmaktadır. Ülkemizde sağlık turistlerinin tedavi için gitmek istedikleri sağlık kuruluşlarını, doktorları kolayca bulabilmeleri için Ticaret Bakanlığı tarafından ‘Heal in Türkiye’ adında bir portal geliştirilmiştir. Bu sitede hem sağlık vizesi hem de komplikasyon sigortası gibi birçok konuda detaylı bilgiler yer almaktadır.

2.6. Sağlık Turisti Tanımı

Sağlık turisti, kendi ülkesinin dışında başka bir ülkede tedavi olan, kaybettiği sağlığına geri kavuşmak için harcama yapan kişilerdir. Sağlık turistleri diğer turizm faaliyetlerine katılan kitleye göre daha fazla harcama yapmaktadırlar. Bir sağlık turistinin harcaması 4 bin ila 10 bin dolar arası olduğu bilinmektedir.

2.7. Sağlık Turizminin Önemi

Sağlık turizmini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapan ülkeler turizmin 12 aya yayılmasını sağlayarak turizmde oluşan istihdam sorununun önemli ölçüde azalmasını sağlayacaktır. Sağlık turistine hizmet sunan hizmet sunan bölgelerde sağlığa yararlı tabii varlıklar (doğal kaynak şifalı sular, yaylalar, ormanla vb.) ekonomik değer kazandırılarak buldukları bölgeye gelir katkısı sağlar ve aynı zamanda sağlık turistinin yapmış olduğu yüksek harcamalar ile ülke ekonomisine de önemli katkı sağlar.

2.8. Sağlık Turizmini Özellikleri

İnsanların var oluşundan itibaren sağlıkları hep önemli olmuştur. Bu doğrultuda zamanla sağlık turizmi sektörü ortaya çıkmıştır. Günümüzde var olan sağlık turizminin bir takım özellikleri vardır. Bunlar;

- Sağlık turistlerinin yüksek harcamalarından dolayı katma değerinin yüksek olması,
- Talep esnekliğinin düşük olması,
- Gelir sağlaması bakımında istikrarlı olması,
- Sağlık turizmi kaynaklarının arttırılabilir olması,
- Teknolojinin gelişmesiyle insanların sağlıkları için uygun olan tedaviyi daha kolay ve hızlı bulması,
- İnsanların tedavi ve seyahat için gelir gücünün olması,
- Bir başka ülkede tedavi maliyetlerinin daha düşük ve uygun fiyatlı uçuşların olması,

Sağlık turizminin yukarıda yer alan olumlu özelliklerinin yanı sıra bazı olumsuz özellikler zamanla ortaya çıkabilir. Sağlık turistlerinden daha çok kazanım sağlayacakları için özel hastanelerde veya kliniklerde çalışmayı tercih eden sağlık personelinin dolayı kamu sağlık kuruluşlarında nitelikli sağlık personeli eksikliği sorunu ortaya çıkabilir. Sağlık turistlerinden daha çok kazanım sağlanacağı düşüncesiyle onlara öncelik verilerek

yerli halkın tedavi için bekletilmesi veya randevu oluşturulamama problemleri yaşanabilir.

2.9. Sağlık Turizmini Çeşitleri

Sağlık turizmi genellikle 3 alt başlık halinde ele alınmaktadır. Bunlar; Medikal Turizm, Termal Turizm ve İleri Yaş ve Engelli Turizmi şeklindedir.

2.9.1. Medikal turizm

Tıbbi ve cerrahi tedaviler için kişilerin başka bir ülkeye seyahat etmesidir. İlerleyen yıllarda daha çok büyümesi beklenen bir sağlık turizmi çeşididir. Medikal turizme katılan insanların ağırlıklı olarak yaptırdıkları tedaviler; diş tedavisi, saç ekimi, organ nakli, kalp cerrahisi, burun ameliyatı gibi tedavilerdir.

2.9.2. Termal turizm

Termal turizm, doğal ve yer altından çıkan mineralli suların veya kürlerin hazırlanıp insanların sağlıklarına geri kavuşmaları için tedavi aşamasında kullanılmasıdır. Türkiye jeotermal kaynaklar açısından dünyada 7. sırada yer almaktadır. Fakat Antalya termal kaynaklar bakımından yeterli zenginliğe sahip değildir. Termal oteller, içmeler, kaplıcalar, spa, klimaterapi kürleri vb. termal turizm ürünleri genellikle Afyon, Kütahya, Denizli, Ankara gibi illerde bulunmaktadır.

2.9.3. İleri yaş ve engelli turizmi

Dünyada yaşlı ve engelli bireylerin sayısı artış göstermeye devam etmektedir. Yabancı ülkelerde yaşlı bakım maliyetlerinin artışından dolayı ülkeler yaşlı nüfusu farklı ülkelerde barındırabilme arayışlarına girmektedirler. Özellikle Almanya gibi yaşlı nüfus oranının yüksek olduğu ülkelerde yaşlı nüfusun bakım maliyetlerini karşılayamadıkları için bu nüfus farklı ülkelere yönlendirilmektedir. Ülkemizde ise yabancı yaşlı nüfusa uygun fiyatlı kaliteli hizmet verebilmek ve cari açığı kapatmak için YEP kapsamında Sağlık Serbest Bölgeleri kurulması planlanmaktadır. SASEB planı hazırlanırken mevcut olan örnekler incelendiğinde Dubai ve İran'da uygulandığı vurgulanmıştır. İran taslak olarak hazırlanmış fakat faaliyete geçirememiştir. Dubai'de ise yapımına 2002 yılında başlanmış 2006 yılında faaliyete geçirilmiştir. Fakat Dubai'de fiyat yüksekliğinden dolayı istenilen potansiyel elde edilememiştir. Ülkemizde planlanan SASEB' de ise %85 yabancı hasta, % 15 Türk vatandaşı hastanın faydalanabileceği belirtilmiştir (Doğan, Doğan, & Baynal, 2020). Sunulan hizmetlerin SGK kapsamında olmayacağı ve bölge

içerisinde Türkçe bilmeyen yabancı hekim ve hemşirelerin çalıştırılması planlanmıştır. Bu kapsamda ele alındığı zaman hem Türk sağlık çalışanları açısından hem de tedavi hizmeti sınırlı olan Türk vatandaşları için bu projenin yeniden ele alınması gerekmektedir. Sağlık Serbest Bölgelerinin havalimanına yakın ve ulaşım sorunu olmayan bölgelere kurulması planlanmaktadır. Hedef kitle yaşlı ve engelli bireyler olduğu için sağlık serbest bölgelerinin daha doğa ile iç içe olan ortamlar ve Antalya bölgesi ve şehir merkezine yakın olan doğal yaylaları bu bölgelerin veya yaşlı bakım köylerinin kurulabileceği yerler arasında değerlendirilmelidir.

Şekil 1.4 Sağlık serbest bölgesi (Doğan, Doğan, & Baynal, 2020)

2.10. Klimatizm (iklim tedavisi)

Temiz hava tedavisi olarak bilinen bir turizm türüdür ve sağlıkla bağlantılıdır. Doğanın ikliminden, şifalı sularından ve deniz kenarlarından faydalanmak için tercih edilmektedir. Temiz hava özellikle depresyon ve psikolojik hastalıklar, akciğer hastalıkları ya da benzeri hastalıkların tedavisinde önem arz etmektedir. Antalya bölge olarak medikal turizmde önemli bir yol kat etmiştir. İleri yaş turizmi içinde kıyı kesimlerinde Eylül ve Ekim aylarında konaklama tesislerinde yoğunluk yaşanmaktadır. Eğer Antalya'nın içerisinde barındırmış olduğu yaylalarda gerekli çalışmalar ve tanıtımlar yapılırsa ileri yaş ve engelli turizmi yaylalar geliştirilip bölge halkı içinde bir fırsat ortaya çıkartılabilir. Yaylalarda küçük işletmeler ve yaylaların mimari dokusuna uygun şekilde inşa edilen iyileştirme köyleri oluşturulabilir. 2008 ve 2011 yıllarında yapılan Antalya Yöresi Turist Profili Araştırmasında turistlerin Antalya'yı tercih etme nedenleri ve tercih etmedeki ilk üç etken arasında birinci ve ikinci sırada iklim

bulunmaktadır. Antalya'nın gelişmekte olan yaylaları da temiz havası ve iklimiyle yöre haklının vazgeçilmez noktalarındandır. İleri yaştaki kişiler doktor tavsiyesi ile çok yüksek rakımlı olmayan yaylalarda tedavi amaçlı zaman geçirilebilir. Yöredeki yaylalar için gerekli çalışmalar ve tanıtımlar yapıp sağlık turizmine kazandırılabilir.

Tablo 1.2 Antalya'nın tercih edilmesindeki üç etken (Albayrak, Gülmez, Erdiñç, Toker, & A., 2011)

	2011	2008
1	İklim	Deniz
2	Deniz	İklim
3	Oteller	Tatil

Tablo 1.3 Antalya'nın tercih edilme nedenleri (Albayrak, Gülmez, Erdiñç, Toker, & A., 2011)

	2011		2008	
	Sayı	%	Sayı	%
Akraba/arkadaş ziyareti	351	2,8	322	3,4
İş gezisi	115	0,9	140	1,5
Sağlık/ Tedavi	288	2,3	146	1,6
Tatil/Eğlence	10855	85,3	7293	74,2
Her şey dâhil sistemi	1029	8,1	2170	22,8
Diğere	80	0,6	161	1,7
Din/İnanç			87	0,9

Sağlık ve tedavi nedeninin 3. sırada yer aldığı görülmektedir. Ancak 2019 Aralık ayında tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgınında Türkiye'nin sağlık üzerinde almış olduğu önlemler tüm ülkeler tarafından dikkatle incelenmiştir. Bu durum ülkemizde sağlık turizminin gelişimi için önemli bir rol oynamaktadır. Bunu avantaja çevirebilmek önem arz etmektedir. Salgın ile birlikte hijyen kurallarına üst düzeyde önem gösterilmesi gerekmektedir. Salgın nedeniyle evlerinde kapalı kalmış insanlar kendilerini iyi ve zinde hissetmek için veya ertelemek zorunda kaldıkları tedavilerini tamamlamak için tekrardan harekete geçmektedirler. TÜİK verilerine göre 2011 yılında ülkemizi sağlık ve tıbbi nedenler için ziyaret eden yabancı kişi sayısı 142.463 iken pandeminin etkisini azaltmasıyla birlikte 2021 yılında artış göstermeye başlayarak 529.698 kişi olmuştur

2.11. Dünyada Sağlık Turizmi

Sağlık turizmi geçmiş yıllarda alternatif turizmin bir türü olarak karşımıza çıkmaktaydı fakat zaman içerisinde insanların tedavi hizmeti almak için beklentilerinin

değişkenlik göstermesiyle sadece bir turizm çeşidi olmaktan çıkarak bir sektör haline dönüşmüştür. Ülkemizde sağlık turizminde ağırlık olarak tıp turizmi yani medikal turizm üzerinden hizmet sunulmakta fakat hızla yaşlanmaya devam eden dünya nüfusu ele alındığında yaşlı ve engelli bakımı odaklı sağlık turizminden hizmet alacak insan sayısı daha fazla ve ekonomik katma değeri de oldukça yüksek olduğu bilinmektedir. Dünyada sağlık turizminden en büyük pay ABD, Hindistan ve Tayland'a düşmektedir (Temizkan & Konak, 2018).

İngiltere'de uzun bekleme süreleri, ABD'de ise fiyatların yüksek olmasından dolayı bu ülkelerdeki insanlar tedavi için bekleme süresini uzun olmadığı ve maliyetin çok yüksek olmadığı az gelişmiş ülkelere yönelmektedirler. ABD'de karaciğer organ nakli tedavisi 300.000 dolar iken ülkemizde 80.000 dolara bu tedavi yapılmaktadır. Kanada ve İngiltere gibi ülkelerde bekleme süresi 2.5 ay ila 4.5 ay arasındadır. İnsanların bu süre içerisinde tedaviye başlama hakları vardır. Bu süre aşılmadığı sürece şikâyet oluşturma hakları bulunmamaktadır.

Avrupa'da ise Almanya önemli termal turizm tesislerine sahiptir. 750.000 yatak kapasiteli 263 adet termal tesis ile hastalara hizmet sunmaktadır. Çek Cumhuriyeti ve Slovakya ise 60 adet termal merkezi ile yılda 500.000'e yakın hastayı tedavi etmektedir. Diğer ülkeler;

Fransa 104 termal tesis

İspanya 128 termal tesis

İtalya 360 termal tesis

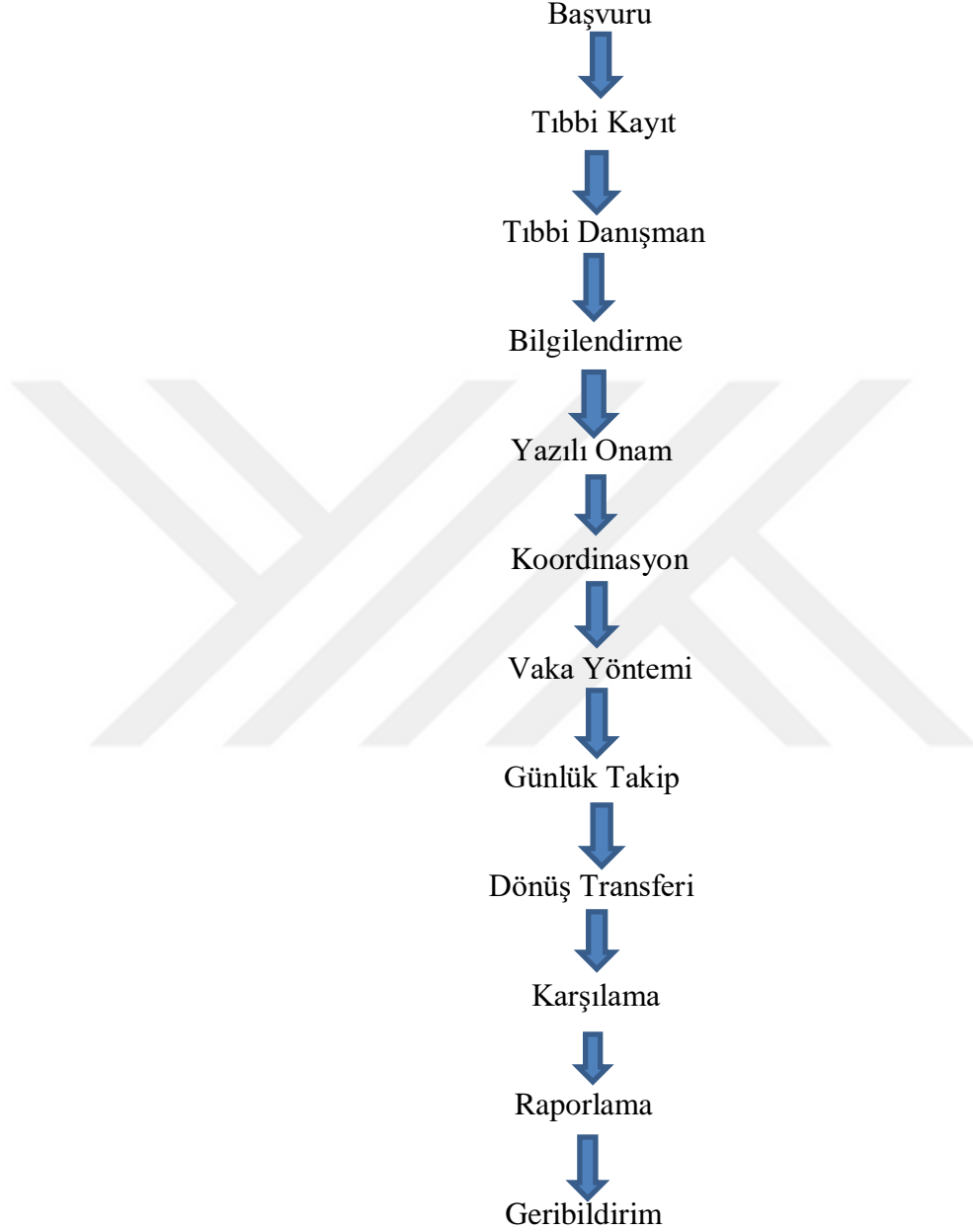
Japonya 1500 adet kaplıca ile hastaları tedavi etmektedir (Yardan, Dikmetaş, Us, & Yabana, 2014).

Diaspora ve yasa aşan sağlık turizmi sektör açısından önemlidir. Diaspora sağlık turizmi, köken turizmi olarak da bilinmektedir. Anavatanlarından yabancı ülkelere iş vb. çeşitli sebepler ile göç etmek zorunda kalan insanların anavatanları ile bağlarının kopmamasıdır. Sağlık turizmi açısından ele alacak olursak, Belçika vatandaşı olup Türk asıllı vatandaşların tedavi amaçlı anavatan olarak benimsedikleri ülkemize gelerek tedavilerini olmasındır.

Yasa Aşan sağlık turizmi; insanların almak istediği tedavi hizmetinin kendi ülkelerinde illegal olmasından dolayı aynı tedavinin legal olduğu bir başka ülkeye gerçekleştirmiş olduğu seyahati kapsamaktadır. Örneğin; cinsiyet değişimi, kürtaj, ötenazi vb. İngiltere'de kürtaj konusunda esnek olduğu için Polonya ve İrlanda'daki kadınların birçoğu İngiltere'ye bu amaçla seyahat gerçekleştirmektedir. İsviçre'nin bazı

bölgelerinde ötenaziye izin verilmesi de o bölgelere yapılan seyahat nedenleri arasında yer almaktadır.

Dünya sağlık turizmindeki tipik süreç

Şekil 1. 5 Dünya sağlık turizmi tipik süreç (Tontus, 2015)

2.12. Türkiye’de Sağlık Turizmi

Ülkemiz sahip olduğu doğal güzellikleri, iklimi, yaylaları, ormanları ve diğer ülkelere olan uçuş mesafesi yakınlığı ile aynı zamanda var olan turizm altyapısı ile sağlık turizmi alanında avantajlı bir konumdadır. Sahip olduğu bu avantajlar ile birlikte doğru

stratejik planlarla sağlık turizminde bir marka olma yolunda ilerlemeye devam etmekteyiz. Ülkemiz de sağlık turizmi 1990 – 2000 yılları arasında konuşulmaya ve literatür de bazı araştırmalarda yer almaya başlamıştır. 2000’li yıllardan sonra farklı şekillerde gündeme gelerek 2010-2014 yılı stratejik eylem planında yer verilmiştir (Arslan & vd., 2011). Türkiye medikal turizm kapsamında donanımlı sağlık çalışanları ve hastaneleri ile üst kalitede hizmet sunmaktadır. Birçok sağlık kurumumuzda onkolojik tedaviler, estetik cerrahisi, beyin cerrahisi, MR hizmetleri, robotik cerrahi vb. sağlık hizmetleri verilmektedir. Sağlık turistlerinin daha hızlı ve kolay hizmet alabilmesi için UHDB (Uluslararası Hasta Destek Birimi Tercümanlık ve ağrı Merkezi) kurulmuştur. Hastaneler ulusal akreditasyon kriterleri doğrultusunda hizmet vermekte ve yılda 2 kez denetim yapılmaktadır. Bunların yanında ülkemiz diğer ülkelere göre hastalar açısından fiyat ve maliyet açısından daha avantajlıdır. Türkiye’ye dünyanın birçok yerinden hem havadan hem karadan kolay ulaşım sağlanmakta ve 62 ülke ile vizesiz seyahat fırsatı bulunmaktadır (şahin & şahin, 2018). Yurtdışında yaşayan Türk asıllı vatandaşlarımızın tedavi için ülkemize gelmesi ve tedavi sonrasında ülkelere dönerek o ülkenin diliyle almış oldukları tedavinin reklamını yapması da önemli bir avantajdır.

Medikal turizm ve termal turizm kapsamında tanınmış bir ülke olan Türkiye yaşlı ve engelli turizm kapsamında hala istenilen seviyede yer almamaktadır. Özellikle Antalya ileri yaş turizminde doğası, ormanları ve yaylaları ile önemli bir potansiyele sahiptir. Avrupa nüfusunun her geçen gün yaşlandığı ve yaşlı bakım masraflarının ülkelerin üzerinde bir yük olduğu bilinmekteyken ülkemiz bu sorunu ekonomik bir fırsata çevirebilecek potansiyeli içerisinde barındırmaktadır. Avrupalı turistlerin önemli bir turizm merkezi olan Antalya doğanın doğal dokusu mimarisi bozulmadan ulaşım sorunun olmayan yaylalarda yaşlılar için geriatrik tedavi merkezleri, sağlık hizmeti sunan tatil köyleri, meşguliyet terapileri verecek tesisler faaliyete geçirilerek ileri yaş ve engelli turizmine kazandırılabilir. Günümüzde yaşlı insanları şehir hayatı ile iç içe olmaktan ziyade sakin ve doğal ortamlarda sağlıklı bir yaşam geçirmeyi tercih etmektedirler. Ayrıca yüksek rakımda terapi merkezlerinde kendi yetiştirecekleri sebze ve meyvelerin sağlıklarına da olumlu yönde katkısı olacaktır.

2.13. Antalya’nın Sağlık Turizmi Potansiyeli

İnsanlar tarih boyunca çeşitli sebepler ile farklı şehirlere ya da ülkelere seyahatler geekleştirmişlerdir. Bu seyahatleri ticari, dini, kültürel, dinlenme ve sağlık faktörleri oluşturmaktadır. Seyahatlerin geekleştirildiği şehirler zamanla popülerlik kazanmış ve

ülkelerin turizm merkezleri olmuştur. Türkiye’de turizm denince akla ilk gelen şehirlerden birisi de Antalya’dır. Şehir her yıl milyonlarca turist ağırlamaktadır. Turizm çeşitlerinin artmasıyla birlikte turist sayısı da her geçen yıl artış göstermektedir. Kitle turizmi ile gelmeye başlayan turistler zamanla eko turizm, sağlık turizmi gibi çeşitli faaliyetlerden yararlanmak içinde Antalya’yı tercih etmeye başlamışlardır çünkü her ülkede olduğu gibi Türkiye’de de sağlık turizmi faaliyetleri gelişim göstermeye devam etmektedir. Antalya’nın yıllardır kitle turizmine hizmet sunan konaklama işletmeleri sağlık turistlerinin kullanımı için bir fırsat oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra ulaşım avantajı, çalışanların yabancı turiste hizmet deneyimi ve sağlık çalışanlarının kitle turizmi ile gelen turistin sağlığında sahip olduğu tecrübe sağlık turisti için önemli bir tercih sebebi oluşturmaktadır. Antalya’da bulunan sağlık kuruluşları birçok yabancı turiste hizmet vermektedir. Bu kuruluşların yanı sıra Mart 2021’de yapımına başlanan ve 2023 yılı sonunda açılışı yapılacak olan 1400 yatak kapasiteli Antalya Şehir Hastanesi ile sağlık turizminde önemli bir adım daha atılmıştır. Hastane, kalp damar hastanesi, kadın doğum ve çocuk hastanesi, onkoloji hastanesi ve genel hastane olarak 5 bloktan oluşmaktadır. 43 ameliyathane, 246 yoğun bakım yatağı, 300 poliklinik ve son teknoloji tıbbi cihazları ile hem bölge halkına hizmet verecek hem de sağlık turizmine önemli katkısı olacaktır. Antalya’da birçok kurum akreditasyon belgesi almaya hak kazanmış ve donanımlı teknolojileri ile sağlık turizmi alanında tanıtım çalışması yapmaktadır.

Tablo 1.4 Antalya’da bulunan sağlık kuruluşları ve yatak sayıları toplamı, (T.C. Antalya Valiliği, 2023)

Antalya Sağlık Kuruluşları	Sayısı
Sağlık Bakanlığı Hastaneleri	16
Üniversite Hastaneleri	2
Özel Hastaneler	31
Toplam	49
Antalya’daki Yatak Sayısı	
Sağlık Bakanlığı Hastaneleri	3.667
Üniversite Hastaneleri	1.093
Özel Hastaneler	2.509
Toplam	7.269

Antalya’da Uluslararası Sağlık Turizmi Yetki Belgesi alan 6 kamu hastanesi, 2 vakıf üniversitesi hastanesi, 24 özel hastane, 77 özel ağız ve diş polikliniği, 3 özel poliklinik, 4

özel tıp merkezi, 2 konaklamalı fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezi, 46 muayenehane ve 39 aracı kuruluş bulunmaktadır.

Tablo 1.5 Antalya’da sağlık turizmi yetki belgesi hakkı kazanmış kuruluşlar, (USHAŞ, 2023)

Sağlık Tesisi Adı	Türü
Akdeniz Ü. Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi	Kamu Hastanesi
Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Kamu Hastanesi
Antalya Atatürk Devlet Hastanesi	Kamu Hastanesi
Finike Devlet Hastanesi	Kamu Hastanesi
Kepez Devlet Hastanesi	Kamu Hastanesi
SBÜ Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Kamu Hastanesi
Özel Akdeniz Hastanesi	Özel Hastane
Özel Akdeniz Sağlık Vakfı (Asv) Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Akdeniz Şifa Hastanesi	Özel Hastane
Özel Alanya Anadolu Hastanesi	Özel Hastane
Özel Alanya Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Antalya Anadolu Hastanesi	Özel Hastane
Özel Antalya Lara Anadolu Hastanesi	Özel Hastane
Özel Antalya Opera Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Antalya Uncalı Meydan Hastanesi	Özel Hastane
Özel Antalya Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Aspendos Anadolu Hastanesi	Özel Hastane
Özel Dünya Göz Hastanesi	Özel Hastane
Özel Kemer Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Manavgat Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Medicalpark Antalya Hastane Kompleksi	Özel Hastane
Özel Medikum Hastanesi	Özel Hastane
Özel Medstar Antalya Hastanesi	Özel Hastane
Özel Medstar Topçular Hastanesi	Özel Hastane
Özel Memorial Antalya Hastanesi	Özel Hastane
Özel Ofm Antalya Hastanesi	Özel Hastane
Özel Olimpos Hastanesi	Özel Hastane
Özel Rich Hospital Hastanesi	Özel Hastane
Özel Termessos Hastanesi	Özel Hastane
Özel Vitale Kadın Hastalıkları ve Doğum Hastanesi	Özel Hastane

Antalya'nın sağlık turizmindeki en büyük avantajları, sağlık turizmi yetki belgesi almış teknolojik donanımlı kuruluş sayısının fazla olması, kitle turizmi ile gelen turiste sağlık turizmi reklamı yapabilmesi, gelen kişilerin kendi ülkelerinde tedavi ücretlerinin fazla olması veya sigortalarının karşılamaması, döviz kurundan kaynaklanan fiyat avantajıdır. Antalya'nın birçok ülkeye 3 ila 4 saatlik uçuş mesafesinde olması, yerel halkın yabancılarla olumlu ilişkiler kurması, uluslararası alanda bilinir olması ve sahip olduğu doğal ve kültürel miraslardır.

Medikal turizm sağlık turizminin hem en çok talep gören hem de en hızlı gelişen türüdür. Medikal turizm daha çok ağır olmayan cerrahi operasyonları kapsamaktadır. Sağlık turistleri kendi ülkelerinde bu operasyonlara daha fazla ücret ödemek istemedikleri için ya da uzun süre beklemek istemedikleri için ülkemizi tercih etmektedirler. Uygulanan tedavi sonrasında kişilere gelmiş oldukları şehrin doğal ve tarihi yerlerini görme imkânı da sunulmaktadır. Hastanelerde tedavisi tamamlanan sağlık turistlerini yoğun ve sıcak kıyı otellerinin yanı sıra Antalya'nın yaylaları da tercih olarak sunulabilir. Yaylaların temiz ve dinlendirici havasının insan sağlığı üzerindeki etkisi kendilerini daha zinde hissetmelerini sağlayabilir.

Fransız asıllı tüccar, doğa bilimci, doktor ve gezgin Paul Lucas (1712) Antalya için şöyle demiştir: "Burası her şeyin bol olduğu bir yer. Birçok ağaç var. Yazın çok sıcak ve bu da bulaşıcı hastalıklara yol açar. Yöre halkının büyük çoğunluğu sıcaktan ve hastalıklardan korunmak için yaylalara akın ediyor. Serin rzgrların estiği yaylalar inanılmaz güzel" (Lucas, 2015).

3. EKO TURİZM

3.1. Eko Turizm

Eko turizm, gidilen bölgenin doğasına, doğal ve kültürel değerlerine zarar vermeyen, tahrip etmeyen ve bölgede yaşayan yerel halkın ekonomisine katkıda bulunan kişilerin gerçekleştirmiş olduğu bir seyahat türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemiz coğrafi konumu ve sahip olduğu doğal zenginlikleri açısından eko turizm çeşitlerini geliştirmede birçok ülkeye göre daha avantajlıdır. Ülkemizin bu fırsatını değerlendirirken doğal kaynakların yok olmasını engellemek için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Eko turizm bölgelerinde yaşayan yerel halka eğitimler verilmeli ve bilinçlendirilmelidir. Bu faaliyetlere katılan birey ya da küçük gruplar bölgeye gitmeden önce yerel halk ve bölge hakkında araştırma yaparak bilgi edinmelidir. Eğer eko turizm faaliyetleri doğru bir şekilde uygulanmazsa çevreye olumsuz etkisi olacaktır. Ormanların ve doğal kaynakların yok olması, betonlaşmanın artması ve çevre kirliliği gibi sorunlar ortaya çıkacaktır. Eko turizm hem çevreye verilen zararı azaltmak hem de turizmi 12 aya yayabilmek için büyük önem taşımaktadır. Eğer eko turizm çeşitleri doğru bir şekilde uygulanırsa ülkelerin ekonomisine katkısı artacaktır. Eko turizmin çeşitleri; kuş gözlemciliği, hava sporları turizmi, yaban hayat gözlemciliği, doğa turizmi, sportif olta balıkçılığı, foto safari, akarsu turizmi, tarım ve çiftlik turizmi, mağara turizmi, atlı doğa yürüyüşü, kamp karavan turizmi, av turizmi, bisiklet turizmi, sualtı dalış turizmi, botanik turizm, yayla turizmidir.

3.2. Eko Turist ve Özellikleri

Eko turizm faaliyetini doğaya zarar vermeden, çevreye duyarlı, koruyucu ve bilinçli bir şekilde gerçekleştiren kişilere eko turist denilmektedir. Gidilen destinasyonun ve orada yaşayan yerel halkın refah seviyesine katkı sağlayan kişilerdir. Doğada gerçekleştirilen her faaliyet eko turizm olmadığı gibi bu faaliyetleri gerçekleştiren her kişinin de eko turist olmadığı bilinmektedir. Eko turistleri ön plana çıkaran en önemli özellikleri, çevre ve yerel halk üzerinde olumsuz etkisi en az seviyede olması ve yerel halka ekonomik fayda sağlamalarıdır. Eko turistler küçük gruplardan oluşmaktadırlar. Pemale A. Wight yapmış olduğu çalışmada eko turistleri şöyle nitelendirmektedir;

- Eko turistler 24-54 yaş aralığında
- Eğitim seviyeleri yüksek
- Eko turizm faaliyetlerini daha çok yaz aylarında gerçekleştiren
- Yetişkin çiftlerin daha çok tercih etmesi

- 1 hafta ila 2 haftalık gezileri daha çok tercih etmeleri
- Eko turistlerin 1500 dolar ve üzeri harcama yapmaya hazır olmaları şeklindedir (Yazıcı, 2023).
- Eko turistler aşırı tüketimden kaçınmaktadırlar.

3.3. Eko Turizmin Ortaya Çıkma Nedenleri

Eko turizm kavramı 1965 yılında Hetzel tarafından ortaya çıkarılmıştır. Literatür taramasında ilk ortaya çıkış nedeni ise yabancı hayatı gözlemlemek olarak ele alınmaktadır. Bu kavramın ülkemizde en önemli ortaya çıkış nedeni, klasik kitle turizminin neden olduğu çevresel ve sosyo - kültürel zararları azaltabilmek veya sınırlandırabilmektir. Diğerleri ise;

- İnsanlarda çevre bilinci oluşturabilmek,
- Ekonomi ve çevrenin korunmasını sağlamak,
- Sürdürülebilirliği sağlamak,
- Yerel halka ekonomik kazanç sağlamak
- Yaban hayata ve çevreye katkıda bulunmak
- Biyolojik çeşitliliğin yok olmasının önüne geçmek

3.4. Sürdürülebilir Eko Turizm

Turizm çevre kalitesine bağlı bir endüstridir. Bir çevrenin kalitesi de içerisinde barındırdığı doğal kaynaklardan, miras ve kültürlerden oluşmaktadır. Sürdürülebilirlik ise, var olan bu kaynakların sınırlı olduğunun bilincinde olarak ve gelecek nesillerin bu kaynaklardan yararlanabilme fırsatını yok etmekten var olan kaynaklardan faydalanmaktır. Turizmin ve alternatif turizm çeşitlerinin devamlılığı için doğal kaynakların korunması esastır. Doğal kaynakların yok olabileceği göz ardı edildiği takdirde turizmden ve sürdürülebilirlikten bahsedilemez. Bu kapsamda sürdürülebilir eko turizm, çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirgeyerek gelecek nesillerinde eko turizm faaliyetini gerçekleştirebileceği bir çevre sunmayı amaçlamaktadır.

3.5. Eko Turizmin Çevresel ve Ekonomik Etkisi

1990 yıllarında ülkemizde kitle turizminin olumsuz etkilerine karşı geliştirilen eko turizmin çevre ve ekonomi üzerinde hem olumlu hem de planlı ve kontrollü bir şekilde geliştirilmezse olumsuz sonuçları ortaya çıkacaktır. Eko turizmin en yoğun gerçekleştirildiği bölgeler Güney Afrika ve İspanyolca 'Zengin Sahil' anlamına gelen

Kosta Rika gibi koruma alanlarının en fazla olduğu yerlerdir (Kuter & Ünal, 2009). Güney Afrika'da doğa ve vahşi yaşam turları, tırmanma turları, adrenalin ve macera turları, yürüyüş ve kamp turları gibi birçok eko turizm faaliyeti düzenlenmektedir. Eko turizme önem verilen bölgelerde turistlerin konaklama olanağı bulunduğu eko tatil köylerinde ekolojik dengeyi bozmamak ve korumak adına enerji ve ısınma gibi ihtiyaçların karşılanması için elektrik, ağaç veya kömür yerine propan ve rüzgâr enerjisinden faydalanılmaktadır. Propan bir tür gaz çeşididir ve rengi yoktur. Propan gazının birçok kullanım alanı olduğu bilinmektedir. Konaklama tesislerinde kullanabilecek alanlar ise; buz kırıcı makinelerde, pişirme ve ısı ihtiyacını karşılamak, işletmelerde sıklıkla ihtiyaç duyulan jeneratörlere elektrik sağlamak ve dıştan motoru olan teknelerde propan gazı kullanılır. Kosta Rika' da kurulmuş olan Si Como No isimli tatil köyünde su ve enerji için yenilenebilir enerji kaynakları (rüzgâr ve güneş enerjisi), ulaşım içinde hava köprüleri kullanılmakta aynı zamanda toprak aşınımına karşı önlem almak içinde bölgenin toprak yapısına uygun bitkiler yetiştirilmektedir (Mastny, 2002).

Eko turizmin bir başka etkisi ise bölgede yaşamlarını devam ettiren hayvanların olumsuz etkilenmesidir. Kaçak avlanma yoluyla insanlar bazı türlerin yok olmasına sebep olmaktadır. Turistik hediye amaçlı fildişi kolyeler veya beslenme amacıyla kuş türlerinin avlanması yaban hayatını yok olma tehlikesi ile karşı karşıya koymaktadır. 2004 yılında Londra'da New Scientist dergisinde yer alan bir araştırmaya göre, Yeni Zelanda gibi turistleri ziyaret ettikleri bölgelerde kutup ayıları, yunuslar, penguenler ve diğer hayvan türleri bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Hayvanlarda stres, kilo kaybı ve ölüm gibi olumsuz sonuçlar meydana gelmektedir. Yılda yaklaşık %30 oranında bir büyümüyü gösteren eko turizm projeleri oluşturulurken çevre dostu planlamalar yapılmasına ve bölgenin belirli aralıklarla denetlenmesi büyük önem taşımaktadır.

İzmir'de eko turizm ve diğer alternatif turizm çeşitlerinin gelişimi için 2010 yılında Adım Adım Eko Turizm Projesi kapsamında Karagöl- Kaya dibi güzergâhlarında düzenlemeler yapılmıştır. Orman için yürüyüş yolları tespit edilip, flora ve fauna envanteri çıkartılarak eko turizm ofisleri kurulmuş ve eko pazarlar oluşturulmuştur. Parkurların geçtiği köylerde eko turizm ve eko- ürün hazırlama konusunda eğitimler verilmiştir.

Batı Akdeniz'de ise BAKA (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı) 2020-2023 yılları için eko turizmi planlı bir şekilde gerçekleştirmek için çeşitli projeler hazırlamıştır. Bunlardan biriside eko turizm faaliyetleri arasında yer alan astro turizm potansiyeline sahip olan Antalya Saklıkent Yaylası ve Isparta Melikler Yaylasında gökyüzü

gözlemciliği etkinlikleri düzenleyerek bölgeyi ön plana çıkarmayı hedeflemektedir. Eko turizm gelecek vadeden bir sektör olmakla birlikte ekonomik gelişim imkânları da sunmaktadır. Hem yerel halkın hem de ülkenin ekonomisine katkıları bilinmektedir. Yerel halkın sunduğu eko-ürünlerin sağladığı gelirlerin yanı sıra ekolojik işletmeler sayesinde önemli bir istihdam fırsatı da oluşturmaktadır.

- Yerel ürünlere olan talebin artmasıyla bu ürünler sürekli üretileceği için yok olma tehlikesi ortadan kalkar ve bu sayede yerel kültür korunmuş olacaktır.
- Yerel ürünlere turist talebinin çok olmasından dolayı fiyat artışı yaşanabilir ve bazı üreticiler ürünlerini farklı ülke para birimlerinden satışa koyarak yerel halkın alım gücünü olumsuz etkilemektedir.
- Eko turizmden gelir elde edilen bölgelerde göç dalgası çok az olacaktır ve bu sayede bölgenin nüfusu korunabilir.
- Bölgeye kazandırılacak eko tatil köyleri yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanmadığı takdirde aşırı enerji ve su tüketiminden dolayı giderlerin artmasına sebep olacaktır.

3.6. Eko Turizmin Çeşitleri

İnsanlara alışılmışın dışında bir turizm deneyimi sunan eko turizm kendi içerisinde farklı çeşitlere ayrılmaktadır.

3.6.1. Yaban hayatı izleme (fauna)

Ülkemizde ve dünyada son yıllarda doğada yaşayan hayvanlara merakı olan insanlar tarafından gerçekleştirilen bir turizm türüdür. Doğal ortamlarda yaşayan hayvan türlerinin onlara rahatsızlık vermeden gözlenmesi ve fotoğraflanması olarak tanımlanabilir. Antalya bölgesinde İbradı Yaylasının Eynif Ovasında yaşamlarını sürdüren ‘ Özgürlüğün Sembölü ’ olarak adlandırılan Yılkı Atlarını yerinde izlemek için insanlar bölgeye gitmektedir. Bu turizm çeşidinden önemli gelirler sağlayan ülkeler bulunmaktadır.

3.6.2. Doğa yürüyüşü / trekking

Doğada belirli bir noktadan başka bir noktaya birkaç günde/haftada hatta ayda bireysel ya da toplu şekilde gerçekleştirilen yürüyüş etkinlikleridir. İngilizce trekking olarak bilinen doğa yürüyüşü, gününbirlik doğa gezisi olan hiking ile karıştırılmamalıdır. Hiking sonrasında katılan kişi evine dönerken trekking de katılımcı ertesi gün kaldıkları yerden doğa yürüyüşüne devam etmektedir. Trekking daha uzun ve zorlu parkurlar

içermektedir. Maliyeti az olan bir etkinliktir. 1'den 6'ya kadar etap zorluk dereceleri bulunmaktadır.

Doğa yürüyüşü için gerekli olan malzemeler;

- Yürüyüş botu/ayakkabısı
- Su matarası
- Pusula
- Bölgenin güncel kâğıt üzerinde haritası
- Düdük
- Yürüyüş batonu
- Sırt çantası
- Şapka
- Konserve yiyecekler / atıştırmalıklar
- İlk yardım kiti
- İletişim için telsiz

3.6.3. Kuş gözlemciliği (ornitoloji)

Kuşlara merakı olan insanlar tarafından kuş türlerinin doğal ortamlarda izlenmesidir. Ülkemizde 2020 yılı itibariyle yaklaşık 486 kuş türü bulunduğu bilinmektedir. Kuş gözlemciliği için gerekli temel ekipmanlar; teleskop, dürbün, rehber kitap, not defteri, e-kuş bank, faaliyet uygun giyimdir.

Şekil 2.1 Kuş gözlemciliği

3.6.4. Botanik (bitki inceleme) turizmi

Bitki bilimi olarak bilinen botanik aynı zamanda biyolojini bir alt türüdür. Botanik turizmi ise farklı bitki türlerinin turistler tarafından ziyaret edilmesidir. Ülkemizde toplam

12.006 çeşit bitki taksonu bulunmaktadır. Türkiye'nin ilk botanik bahçesi Alfred Heilbornn Botanik Bahçesidir. Dünyadaki ilk botanik bahçesi ise Kirstenbosch Botanik Bahçeleridir.

Ülkemizde bulunan diğer botanik bahçeleri ise;

1. Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi,
2. Ata Botanik Bahçesi,
3. Bursa Botanik Parkı,
4. Karaca Arboretumu,

Dünyadaki diğer botanik bahçeleri;

1. Berlin Botanik Bahçesi ve Botanik Müzesi,
2. New York Botanik Bahçeleri,
3. Kraliyet Botanik Bahçesi,
4. Montreal Botanik Bahçesi,
5. Singapur Botanik Bahçesi,

3.6.5. Yamaç paraşütü turizmi

Çok hafif hava aracı sınıfına giren paraşütlerle yamaçlardan koşarak kalkmaya çalışılan bir ekstrem spor türü olarak adlandırılmaktadır. 2023 yılı yamaç paraşütü etkinliğine katılım ücretleri 1900 TL'den başlamaktadır. Yamaç paraşütünün en çok yapıldığı bölgeler; Babadağ Muğla Fethiye, Asas Tepesi Antalya, Munzur Dağları Erzincan, Pamukkale Denizli, Boztepe Ordu, Ali Dağı Kayseri, Alanya, Antalya'dır. Yamaç paraşütü için gerekli ekipmanlar; kanat, askı ipleri, taşıyıcı kolonlar, kuşam tertibatı (Harness), yedek paraşüt, kask, GPS, variometre rüzgâr ölçer, manyetik pusula ve telsizdir.

3.6.6. Bisiklet turizmi

Günümüz de insanlar sağlıklı yaşamaya ve çevrenin korunmasında etkin bir şekilde rol aldığı için çevreye ve doğaya en az zarar veren faaliyetlere eğilim göstermektedir (Oğuz Türkay, 2020). Birçok insan belirli yaş aralığında bisiklet kullanmıştır. Bisiklet kullanımı hem çevreye hem de insan sağlığına olumlu etki eden bir olgu olduğu için kullanımı yaygınlaşmaktadır. Hollanda gibi Avrupa ülkelerin günlük yaşamda bile araba yerine sıklıkla bisiklet tercih edilmektedir. Ülkemiz turizm sektöründen kazanmakta olduğu döviz gelirini her yıl arttırmak için planlamalar yapmakta ve yeni turizm çeşitleri arayışı içine girmektedir. Bu kapsamda özellikle

Antalya gibi turizm şehirlerinde kış aylarında bisiklet yarışları düzenlenmekte ve bu sayede 12 ay hizmet veren tesislerin doluluk kapasiteleri artmaktadır.

Şekil 2.2 Türkiye kış bisiklet yarışları serisi, Antalya 2023

Uluslararası Bisiklet Federasyonunun öncülük ettiği bu yarışlara yabancı ülkelerin sporcuları da katılmaktadır. Yarışların start aldıkları noktalar antik kentler veya ören yerleridir. Yarışların isimleri de antik kentlerin isimlerin oluşmaktadır. Böylelikle hem ülkemizde hem de uluslararası alanda bisiklet turizminin ve bölgenin tanıtımı yapılmaktadır.

3.6.7. Su altı dalış turizmi

Eko turizmin önemli bir alt türü olan su altı dalış turizmi ülkemizde var olan turizm sektörü açısından önemli bir nitelik taşımaktadır. Suların altındaki dünyayı merak eden turistlerin katılım gösterdiği bir turizm çeşididir. Denizin derinliklerindeki flora ve faunayı, geçmişin kalıntılarından meydana gelmiş kültürel varlıkları görmek, fotoğraflamak için katılım gösterilen bir aktivitedir fakat dalış için kullanılan malzemeler, dalışın yapılacağı bölgenin çeşitliliği ve özelliğinden dolayı pahalı bir ilgi alanıdır (Yarmacı, Keleş, & Ergil, 2017).

Ülkemizde bazı önemli su altı dalış destinasyonları;

1. Flying Fish (Antalya, Kaş)
2. Kalkan Açıkları (Antalya)
3. Tekirova Adalar (Antalya)
4. Gökova Kocadağ (Muğla)

5. Datça Hisarönü (Muğla)
6. Afkule (Fethiye)
7. Büyük ve Küçük Resif (Fethiye) (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015)

Şekil 2.3 Türkiye sualtı sporları federasyonu TSSF Cumhuriyet dalışı etkinliği

3.6.8. Atlı doğa turizmi

Atlı doğa turizmi genellikle ‘ Güzel Atlar Diyarı’ olarak adlandırılan Kapadokya bölgesinde yapılmaktadır. Bölgeye gelen turistlere at sırtında vadiler gezdirilmektedir.

Atlı Doğa Yürüyüşünün yapıldığı diğer bölgeler;

1. Ergene Vadisi ve Ganos Dağları (Tekirdağ)
2. Armutlu Oluğu ve Kızıldağ Yaylası (Adana)
3. Sofdağı Yaylası ve Hızır Yayları, Burç Ormanları (Gaziantep)
4. Taşköprü ve Kazıkbeli Yaylası, Tomara Şelalesi (Gümüşhane)
5. Binboğa Dağları (Kahramanmaraş)

3.6.9. Balon turizmi

1990’lı yıllardan itibaren gelişmeye başlayan balon turizminin en yaygın olarak yapıldığı bölge Kapadokya’dır. 2000’li yıllarda ve günümüzde hala aşırı talep olmasından dolayı balon kazalarının önüne geçilmesi için belirli önlemler alınmıştır. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından balon uçuşlarının belirli bir standarda kavuşturulabilmesi için Balon Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Balon uçuşlarının belirli saatlerde

gerçekleştirilebilmesi için Slot Uygulaması geliştirilmiştir. Slot Uygulaması dünya ilk kez ülkemizde yapıma özelliğine sahiptir.

3.6.10. Rafting ve kano kurizmi (akarsu turizmi)

Dünyanın en hızlı akan nehri olarak adlandırılan Çoruh Nehri üzerinde akarsu turizmi gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda bu nehir 1993 yılında Dünya Rafting Şampiyonasına ev sahipliği yapmıştır. Rafting yapmak için en uygun ayların Mayıs ve Haziran olduğu bilinmektedir. Türkiye’de Rafting yapılacak diğer yerler; Fırtına Deresi (Rize), Köprüçay (Antalya), Dalaman Çayı (Muğla) , Munzur Çayı (Tunceli)’dir.

3.6.11. Çadır ve karavan turizmi

Yıllar içerisinde insanların turizm algıları değişim göstermektedir. Yıllardan beri süregelen deniz, kum, güneş üçgeninden uzaklaşan insanlar farklı arayışlar içerine girmektedirler. 2020 yılında meydana gelen COVID-19 pandemisi insanları kalabalık ortamlardan sağlıkları için uzak durmaya zorlamıştır. Bundan dolayı insanların kalabalık oteller yerine doğa ile iç içe olabilecekleri kamp veya karavan konaklamalarına eğilim gösterdiğini söyleyebiliriz. İnsanları kamp ve karavan etkinliklerine yönelten bir diğer sebep ise uygun maliyetli olmasıdır. Özellikle 2023 Kasım ayında açıklanan TÜİK verilerine göre 2023 yılında en çok fiyat artışı %67.22 ile konaklama işletmeleri ve lokantalarda olmuştur.

3.6.12. Tarım ve çiftlik turizmi

Agro olarıktan bilinen tarım ve çiftlik turizmi, kırsal alanlarda, köylerde yapılan etkinlikleri ve konaklamaları kapsamaktadır. Agro kelimesi Fransızcadan gelmektedir. Türkiye’de Agronun ilk örneği TA-TU-TA olarak bilinmektedir. Bu projede amaç tarım turizmini geliştirirken gönüllü tecrübe, bilgi takası yapmak veya tüketici değil üretici sayısını çoğaltmaktadır.

3.6.13. Av turizmi

Avcıların, av sezonu olarak belirtilen aylarda ve avlak olarak belirlenen yerlerde, av için uygun hayvanları kurallar çerçevesinde avlayabilmesine av turizmi denmektedir. Avcılık yıllarıdır var olan hatta ilk insanların yaşamlarını devam ettirebilmek için sürdürdükleri bir faaliyet olarak bilinmektedir. Cumhuriyetten itibaren rekreasyonel bir faaliyet olarak gerçekleştirilmeye devam edilmiştir. Hayvan türlerinin yok olmaması ve doğanın dengesinin bozulmaması için belirli kurullarla avcılık yapılmaktadır.

3.6.14. Mağara turizmi

Yeraltında oluşmuş mağaraların insanların sağlık ve merak açısından ziyaret etmesi mağara turizmini ortaya çıkarmıştır. ‘ Mağara Cenneti Ülke ’ olarak anılan Türkiye yaklaşık 40.000 mağarayı içerisinde bulundurmaktadır. Ülkemizin en uzun mağarası Isparta Pınar gözü Mağarası, en derin mağarası ise Mersin Peynirlik önü Mağarasıdır. Şuana kadar Türkiye’de 30’un üzerinde mağara turizme açılmıştır. Antalya’nın Alanya ilçesinde bulunan Damлатаş Mağarası ise içerisinde bulundurduğu azot, oksijen ve karbondioksit gazlarının solunum yolu hastalıklarına iyi geldiğinden dolayı her yıl astım hastaları tarafından ziyaretçi akınına uğramaktadır.

3.6.15. Yayla turizmi

Yayla, geçmişte insanların yaz aylarında hayvanlarını otlatmak ve sıcakların etkisinden uzaklaşmak için gittikleri yerler olarak bilinmektedir. Günümüzde ise hayvancılığın azalmasıyla birlikte şehirlerde yoğun iş temposunda çalışan insanların, şehrin gürültüsünden ve kirli havasından uzaklaşmak, dinlenmek, doğa ile iç içe olmak ve temiz hava solumak için tercih ettikleri yer olarak yayla turizmi kavramı ortaya çıkmıştır. İnsanların turizm tercihleri değişim gösterdiği için bakanlık alternatif turizm çeşitleri arasında ülkemizde yaylalara da yer vermiş ve yayla turizminin bölgelerde geliştirilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Yayla havasının insan sağlığı üzerinde olumlu etkileri olduğu bilinmekle birlikte son yıllarda önemli gelişim gösteren sağlık turizminin alt çeşitleri arasında yer alan ileri yaş ve engelli turizmi kapsamında yaylalar geliştirilerek sağlık turizmine kazandırılabilir. İleri yaş ve engelli turizmi de bölgede geliştirilerek sağlık turizminde sadece medikal turizm üzerine yoğunlaşmaktan dolayı gelecekte ortaya çıkabilecek olan zararların veya olumsuz etkilerin önüne geçilmesi sağlanabilir.

4. ANTALYA YÖRESİNDEKİ YAYLALARIN SAĞLIK TURİZMİNE KATKISI

4.1. Yayla ve Yaylacılık Nedir?

Yayla, eskiden köylerde yaşayan insanların dağ veya daha yüksek serin bölgelere yılın belirli aylarında hayvanlarını otlatmak için göç ederek yerleştikleri yüksek rakımlı yerlerdir (Unur, Buzcu, & Oğuz, 2013). Yaz aylarında kıyı bölgelerinde hava sıcaklığının artmasıyla hayvanların bakımı ve beslenmesi zor olduğu için insanların buralara göç ettiği ve her köyün kendisine ait bir yaylası olduğu bilinmektedir. Rakım, deniz seviyesinden 1500 m ve üzeri yükseklik olarak ifade edilmektedir.

Yaylacılık, geçmişte insanların hayvanlarını otlatmak ve yaz aylarında serin havada vakit geçirmek düşüncesiyle genellikle Nisan ve Ekim ayları arasında yayla adı verilen yerlere geçici bir süre göç etmeleri olarak adlandırılır. Eskiden ulaşım zor olduğu için bazı yaylalara varmak üç gün sürebilmekteydi ve insanlar yol üzerlerine hayırseverler tarafından yaptırılan konaklama hanlarında geceleyerek yollarına devam etmişlerdir. Günümüzde yaylacılık faaliyetleri ve yaylalara çıkış sebepleri hayvancılığın azalması ve nüfusun eğitim seviyesinin yükselmesiyle değişiklik göstermeye başlamıştır. Köylerde nüfusun küçük bir kısmı hala hayvancılık için göç etmeye devam ederken yeni nesil ise tamamen dinlenmek ve iş hayatının oluşturduğu stresten uzaklaşmak için yaylalara gitmektedir. İnsanlar doğal ortamlarda zaman geçirmek, etkinlik ve şenliklere katılmak ve tamamlanmış bir tedavinin arkasından (alkol tedavisi, madde bağımlılığı tedavisi vb.) sağlıklı bir ortamda bulunmak için yaylalara çıkmaya devam etmektedirler.

İnsanların yaylalara çıkma amaçları;

- Hayvancılık ve tarım faaliyetlerini devam ettirmek
- Doğada, temiz ve sağlıklı havada dinlenme, zaman geçirme
- Şenliklere ve etkinliklere katılmak
- Şifalı su ve doğal kaynak sularından yararlanmak
- Psikolojik rahatlama ve stresten uzaklaşmak

4.2. Yaylaların Sağlık için Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Yaylalar hem sağlık hem de yaz aylarında bunaltıcı sıcaklardan kaçmak için önemli yerlerdir. Ülkemiz çeşitli özelliklere sahip birçok yaylayı içerisinde barındırmaktadır. Yaylalarımızın olumlu yönleri olduğu gibi olumsuz yönleri de bulunmaktadır.

Yaylaların olumlu yönleri;

- Fiziksel aktiviteye teşvik eder.
- Sağlıklı ve temiz bir ortamda yaşama fırsatı sunar.
- Düşük stresli ve kaliteli uyumanızı sağlar.
- Uzun ömürlü yaşamamızı sağlar.
- Şehrin stresli ortamından ve kirli havasında uzaklaşmanızı sağlar.
- Temiz bir havada sağlıklı yaşama imkânı sunar.
- Doğal ve katkısız kaynak sularından faydalanılabilir.
- Yayla yaşantısı ile kaybedilen sağlık geriye kazanılabilir.
- Sporcular yüksek rakımlı yerlerde antrenman yaptıkları zaman alyuvar sayıları ve solunum kapasiteleri artış göstermektedir. Bu sayede sporcuların performansları artmaktadır. Kenya Ve Etiyopya gibi yüksek rakımlı ülkelerden çok iyi maratoncular çıkmaktadır. Nedeni ise az oksijene alışkın olmalıdır.
- Yayla havasında toz şeklindeki mikroskobik partikül bulunmaz.
- Yaylalarda üretilen doğal sebze ve meyveler kişilerin sağlığı için oldukça faydalıdır.

Yaylaların olumsuz yönleri;

- Oksijen miktarı yükseltilmeye çalışıldıkça azaldığı için yüksek tansiyon, kalp yetmezliği gibi sağlık problemleri olan insanların dikkatli olması gerekmektedir.
- Güneş ışınları yüksek rakımlarda çok dik geldiği için güneş çarpmaları, cilt yanıkları gibi olumsuz problemler ortaya çıkabilmektedir.
- Yaylalarda güneşe temas daha yakın olduğu için korumasız çıkmamak gerekmektedir.
- Yüksek rakım akciğer ödemi
- Yüksek rakım beyin ödemi
- Yüksek rakıma aniden çıkmak özellikle yaşlı hastalarda ritim bozukluğuna sebep olabilir.

İleri yaştaki kişiler ve sağlık problemi olan kişiler doktor kontrolünden geçerek çok yüksek rakımlı olmayan yaylalarda vakit geçirebilirler.

4.3. Sağlık Turizmi Açısından Antalya Yaylaları

Antalya'nın turizm çekiciliği olan yaylalarına daha önce yapılan çalışmalarda yer verilmiştir (Sarı C. , 2008). Fakat günümüzde turizme istenilen şekilde

kazandırılmamıştır. Hali hazırda turizm çekiciliği olan bu yaylalar son yıllarda önemli gelişim gösteren sağlık turizmüne kazandırılıp ülke gelirine katkı sağlayabilir.

4.3.1. İbradı yaylası

İbradı kelimesi Arapçadan gelmekte ve anlamının ‘soğuk yer’ olduğu bilinmektedir. Binlerce yıl farklı medeniyetleri içerisinden barındırmıştır. Günümüzde Antalya’nın bir ilçesi olarak bilinse de İbradı bir yayladır. Geçmişte Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat’ın bölgeyi yazlık konaklama yeri olarak kullandığı bilinmektedir. İbradı, 1200-1600 rakım yüksekliğinde ve hayvancılık ile çadır turizmi ön plandadır. Antalya’nın yayla kenti olan İbradı’nın içerisinde Sütleğen, Sülek, Söğütbeli, Elma Ağacı, Eynif gibi yaylalar bulunmakta ve bu yaylalar doğal su kaynakları ile yöre halkının gözdesidir. Ayrıca Eynif Ovasındaki yaklaşık 800 yıllık atları da yerli ve yabancı ziyaretçilerin ilgi odağıdır. Bölgede yaz aylarında gündüz vakti ortalama sıcaklık 25-30 dereceyken gece vakti 10-15 derece arasında değişmektedir. Nem oranı çok düşük olduğu için insanı terletmeyen bir havası vardır. Bu iklimi tam bir yayla havasıdır. İbradı’da her yıl Nisan’da Kardelen Festivali, Eylül ayında ise Üzüm Festivali düzenlenmektedir. İbradı’da görülmesi gereken yerler (Antalya İl Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007);

*İbradı Konakları

*İbradı Mezarlığı

*Anıtsal Kestane Ağacı: Arapastık Kestanesi

*Çukurviran Mezar Anıtı

*Erymna

*Kargı Hanı

*Tolga Hanı

*Altınbeşik- Düden suyu Mağarası

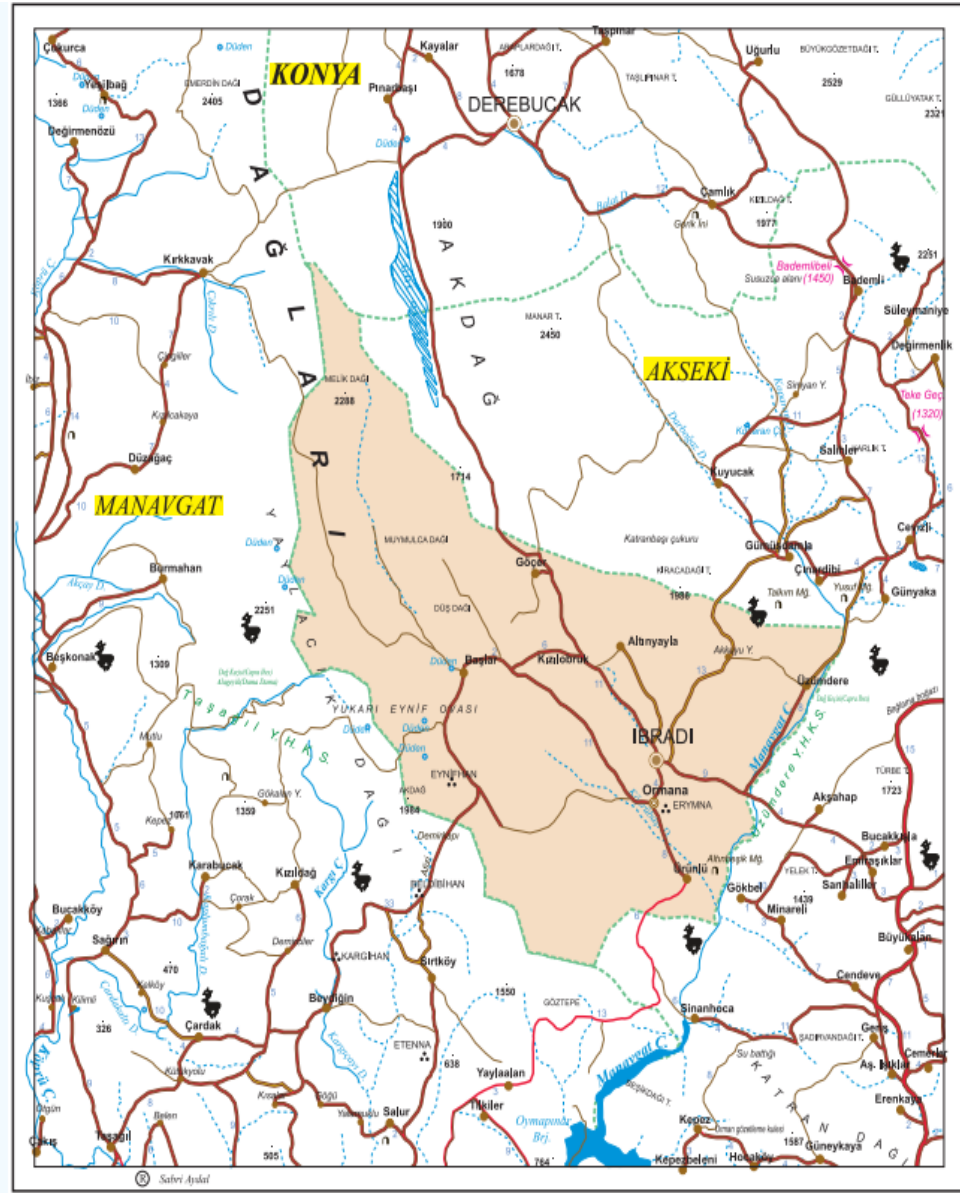
*Ormana ve Ormana Evleri

*Üzüm dere Alabalık Vadisi

*Düğme Evler

Altınbeşik mağarasında var olan oksijenin sağlık üzerinde oldukça faydalı etkileri bulunduğu ve insan vücudu üzerinde ozon tedavisi etkisi gösterdiği söylenmektedir. Bölge halkı tarafından anlatılanlara göre, bir saatlik mağara gezisi ve hiç beton kullanılmadan inşa edilen düğmeli evlerde bir gece konaklamanın ömrü bir yıl uzattığı söylenmektedir. Bölgede çok sayıda kişi 100 yaşının üzerinde sağlıklı bir şekilde yaşamına devam etmektedir. İbradı Yaylası Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından

Antalya’da yayla turizm merkezi ilan edilen bir yayla ama tanıtım çalışmalarının yetersiz kaldığı görülmektedir. Eğer ulusal ve uluslararası alanda yeterli tanıtım çalışmaları yapılırsa sağlık turizmine kazandırılabilir. Bölgeye gelecek olan turistlerin konaklaması için merkezde İbradı Oteli, 3 adet misafirhane ve Ürünlü ’de 1 adet pansiyon hizmet vermektedir.

Şekil 3.1 İbradı yaylası haritası, (Antalya İl Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007)

İbradı, Antalya’nın 166 km doğusunda, Akseki ilçesinin 26 km batısında Beyşehir yolu üzerinde bulunmaktadır. Manavgat Irmağının geçtiği vadinin 10 km uzağında bir yamaçta yer almaktadır.

4.3.2. Feslikan yaylası

Feslikan Yaylası Antalya'nın en ünlü yaylalarından birisidir. Antalya'ya 44 km uzaklıkta olan bu yayla Konyaaltı ili sınırlarında bulunmaktadır. Yaylanın rakımı 1800-2000 m arasında değişiklik göstermektedir. Yaz aylarında çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bunlar yağlı güreş, konserler, doğa yürüyüşleri, kampçılık gibi etkinliklerdir. Yaylaya merkezden toplu taşıma araçları ile ulaşım sağlanmaktadır. Yaylanın nüfusu 5000- 6000 arası değişiklik göstermektedir. Festivaller zamanı bu sayı artmaktadır. TÜBİTAK Gözlemevi burada bulunmaktadır. Yaylada konaklama tesisi bulunmamaktadır.

Şekil 3.2 Feslikan yaylasından kamp görüntüsü

4.3.3. Saklıkent yaylası

Antalya'nın kuzeybatısında 1850 rakımlı bir yayladır. Bakırlı dağı üzerinde kurulmuştur. Yöre haklı tarafından Saklı Yayla olarak anılmaktadır. Saklıkent kamp kurmak ve piknik yapmak için elverişli olsa da daha çok kayak tutkunlarının uğrak yeridir. Kayak tesisleri bulunmaktadır. Aralık ve Mart ayı arasında kayak için daha uygundur. Kışın kar yağışının fazla ya da az olmasına göre kayak sezonunun süresi değişiklik gösterebilmektedir. Bölgede 14 yatak kapasiteli pansiyon, 32 odalı bir konaklama işletmesi, restoran ve kafe işletmeleri bulunmaktadır. Şehir merkezinden yaylaya ulaşım araçları ile yaklaşık bir saat sürmektedir. Bölgenin turistik çekim gücü kuvvetlidir. Antalya'da bir günde iki mevsim yaşamak isteyenler için Saklıkent ideal bir bölgedir.

Şekil 3.3 Saklıkent yaylası teleferik görüntüsü

4.3.4. Gömbe yaylası

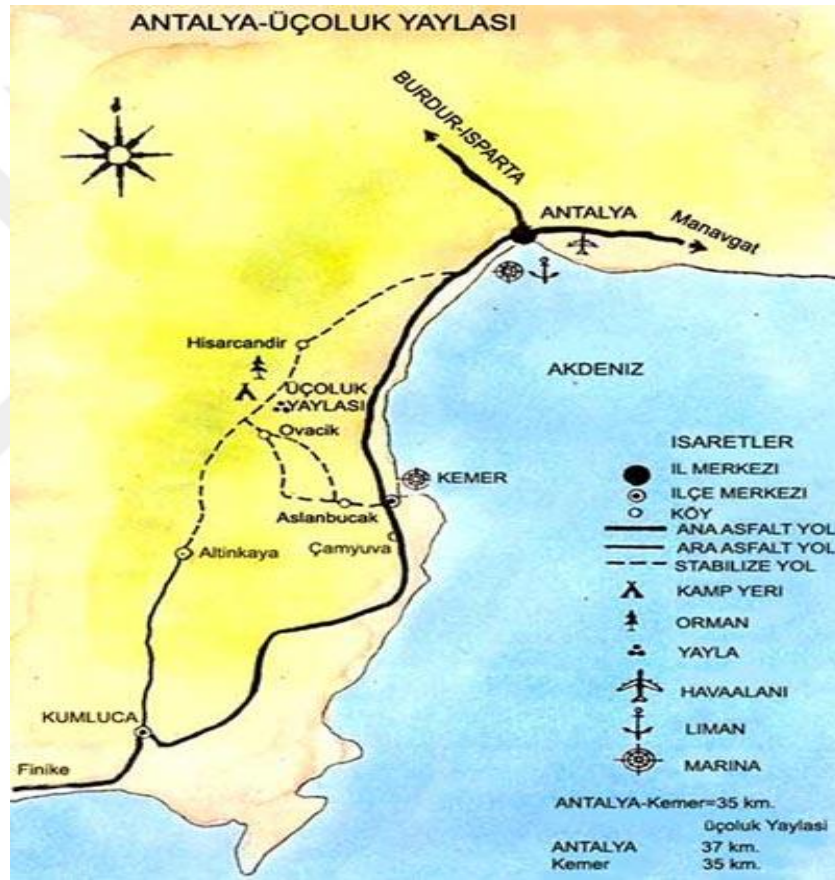
Gömbe yaylası Antalya'nın en serin, yeşil yaylası olarak bilinmekte ve Kaş ilçesinin 70 km uzaklığındadır. Yaylanın rakımı 1980 m olarak bilinmektedir. Antikçağda Komba adıyla bilinen yayla ayrıca Hristiyanlık döneminde önemli bir dini merkezdir. Yaylaya ulaşım asfalt ve düz bir yol ile sağlandığı için ulaşım kolay ve rahattır. Yörede çeşitli akarsu kaynakları bulunmaktadır. Uçar su Şelalesi ve Yeşil göl görülmesi gereken yerler arasındadır. Gömbe yanksı dondurmasıyla, barak kilimleriyle, çöreğiyle ve dini anlamda önemli bir yayladır. Abdal Musa Dergâhı burada bulunduğu için Aleviler her sene yaz mevsiminde şenlikler organize etmekte ve burada ibadetlerini yaparak suyundan evlerine götürmektedir. Yaylanın şenlikler zamanı artmaktadır.

Şekil 3.4 Gömbe yaylası, Yeşil Göl

4.3.5. Üçoluk yaylası

Antalya Kemer'den 37 kilometre uzaklıkta 1500 m rakımlı bir yayladır. Doğal güzellikleri ile kamp yapmak ve dağ yürüyüşü için uygun bir yerdir. Flora ve fauna bakımından zengin bir yayla olsa da alt yapı hizmetleri gelişmemiştir. Bölgede konaklama işletmesi bulunmadığı için çadır ve diğer malzemeler götürülmelidir. Ulaşım asfalt yol ile sağlanmaktadır. Özel araç ile ya da halk otobüsü seferleri ile ulaşım sağlanabilmektedir. Yayla yazın oldukça hareketli ve canlı bir bölgedir ama kış aylarında bu hareketlilik kaybolmaktadır.

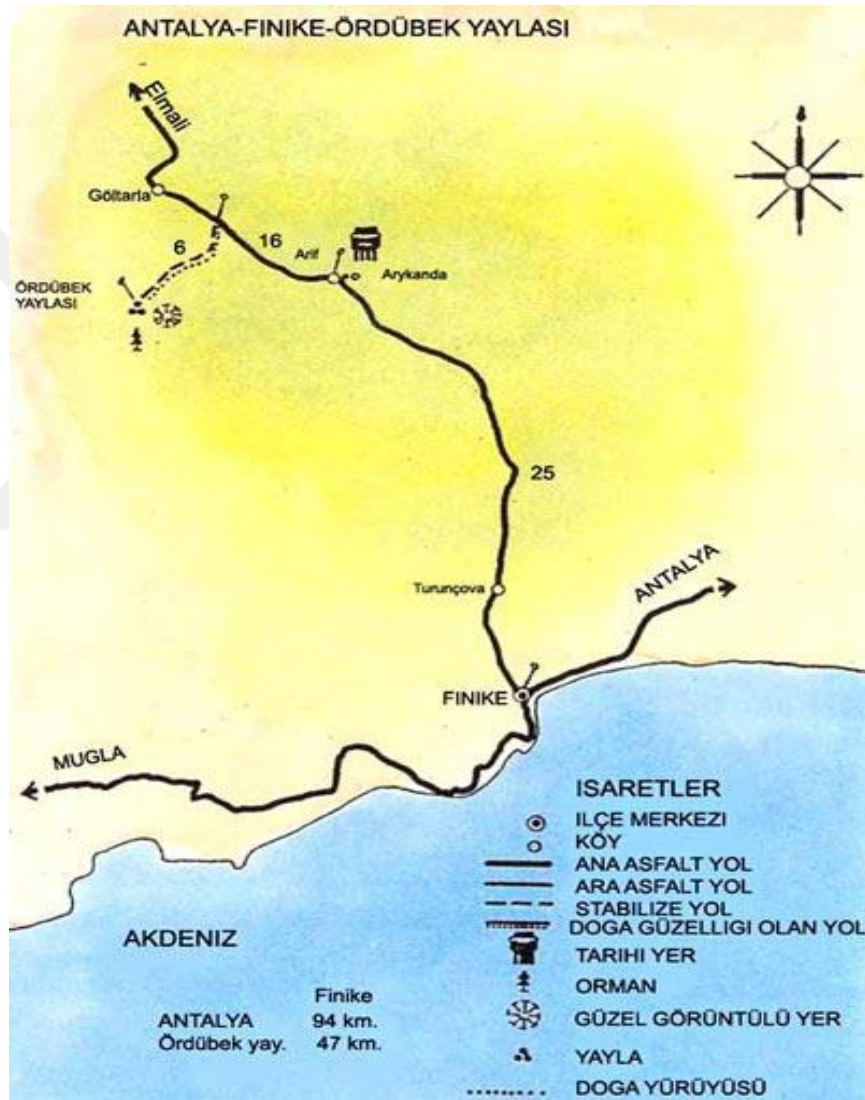

Şekil 3.5 Antalya Üçoluk yaylası haritası, Kültür ve Turizm Bakanlığı

4.3.6. Finike- ördübek yaylası

Finike'nin kuzey tarafında şehir merkezine 47 uzaklıkta yer almaktadır. Yayla 1480 rakımlıdır. İsmi, Osmanlı ordusunun beylikler döneminde burada bir mevsim konaklaması nedeniyle Ordu Beyi, Ordu Beg, Ordu Bek şeklinde zaman içerisinde değişime uğrayarak aldığı düşünülmektedir. Yaylanın nüfusu ortalama 1000 kişidir. Yaylacılar betonarme evlerde ya da çadırlarda kalmaktadırlar. 300 hane mevcuttur. Yayla

evinin az olması ve alt yapının olmaması sebebiyle bölgenin doğası bozulmamıştır. Yaylada daha çok yazlık olarak kullanıldığı için kışın nüfus azalmaktadır. Antik Arykanda şehri, Çıgıkkara Tabiatı Koruma Alanı ve Avlan Gölü görülmesi gereken yerlerdir. Yerel yönetimler tarafından Kar Şenliği düzenlenmektedir. Bölge de yayla turizmi ya da sağlık turizmini geliştirmek için kurumların desteğiyle kapsamlı tanıtım çalışmaları yapılmalıdır. Yol genişletme çalışmaları ve stabilize yollar asfalt yola geçiş çalışmaları düzenlenmelidir.

Şekil 3.6 Finike Ördübek yaylası haritası, Kültür ve Turizm Bakanlığı

4.3.7. Söbüce yaylası

Antalya'nın Korkuteli ilçesinde bulunmakta olan Söbüce Yaylası bölgede ilk aklı gelen yaylalardandır. Boz Musa Dağında 2100 m yüksekliktedir. Düz bir ova olduğu için

ağaçlardan çok çiçekler ve çayırlar vardır. 23 adet baraka ev, çadırlar ve beton evler inşa edilmiştir. Yayıda elektrik ve telefon olmadığı için teknolojiden uzak, doğayla baş başa vakit geçirmek isteyenler için eşsiz bir doğa harikasıdır. Yazlık olarak kullanılan yaylanın nüfusu ortalama 400 kişidir ama kış ayında kimse bulunmuyor. Büyükbaş hayvancılık yok olmak üzere genellikle küçükbaş hayvancılık yapıldığı bilinmektedir.

4.3.8. Söğüt cuma yaylası

Söğüt Cuması Yaylası Kumluca ilçesinde bulunmaktadır. Yaylanın rakımı 1450 metredir. Yaylanın nüfusu 300 kişi ancak yaz aylarında yaylamak için çıkanlarla bu sayı 3000 olmaktadır. Yayıda su sıkıntısı yaşanmaktadır.

4.3.9. Çimi yaylası

Çimi Yaylası Akseki'nin doğusunda yer almaktadır. Yayla ortalama 2000 rakımda bulunmaktadır. Çimi Yaylasında yaklaşık 2 bin civarı çiçek türü bulunduğu bilinmektedir. Arıcılık geçim kaynağıdır. Yaylanın Çimi Balı ve Çimi Peyniri meşhurdur. Yayıda konaklama tesisi ve yeme içme mekânları olmadığı için ihtiyaç duyulacak malzemeler giderken götürülmelidir. Kamp yapmak için uygundur.

4.3.10. Beycik yaylası

Yayla 850 m yükseklikte Kemer ilçesinde bulunmaktadır. Beycik Yaylasının nem oranı oldukça düşüktür. Aynı zamanda Beycik Likya Yolu üzerinde bulunmaktadır. Bölge halkı sağlıklı bir şekilde yaşamını sürdürmeye devam etmektedir. Tahtalı dağı eteklerinde kurulmuş deniz ve dağ manzaralı bir yayladır. Yazlık, pansiyon ve restoran tarzı işletmeler vardır. Yaylaya ulaşım asfalt yol ile sağlandığı için dağ yürüyüşü gruplarının yoğun olarak kullandığı bir yayladır. Otobüs ya da seyahat firmaları ile de ulaşım sağlanabilmektedir.

4.3.11. Ekizce yaylası

Antalya yöresinin sembolü olan endemik çiçek Şakayık (Yaban Gülü) bu yaylada yetişmektedir. Aynı zamanda 'Yörük Gülü' olarak da adlandırılmaktadır. Şehir merkezine mesafesi yakın olduğu için insanların ilk tercih ettiği yaylalardan birisi konumundadır. Bölgedeki diğer önemli bitki türlerini ise 800 yıllık sedir ormanları oluşturmaktadır.

4.3.12. İkiz yaylası

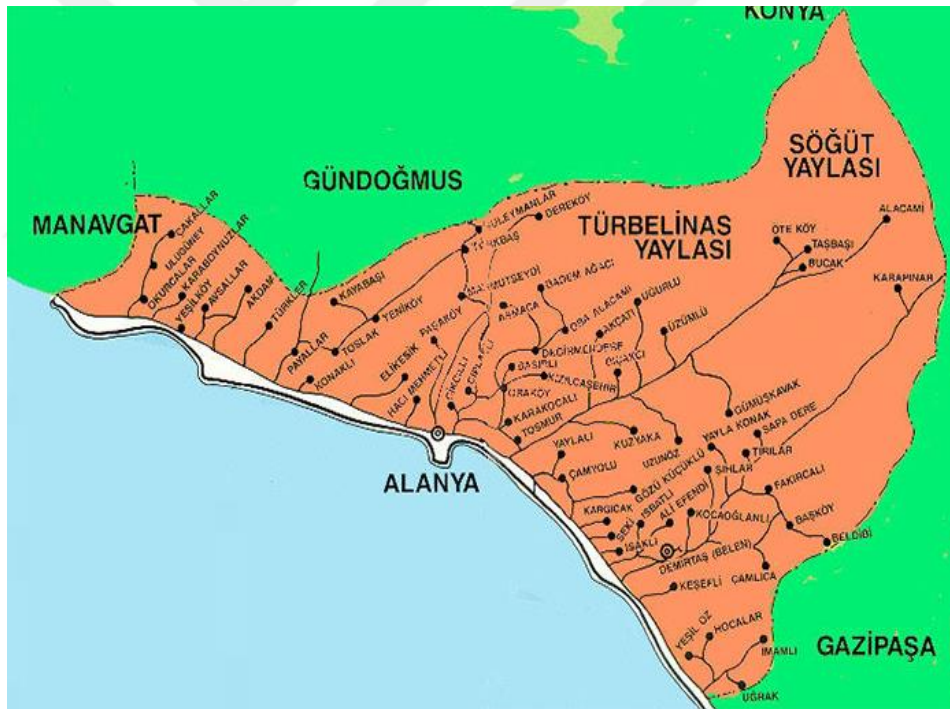
İkiz yaylasına ulaşmak için Serik ilçesinden 35 kilometre kadar asfalt yoldan dolmuş ile Beş Konak'a varılır. Geriye kalan 13 kilometrelik yol stabilize ve patika yoldan oluşmaktadır. Kuyucak dağı eteklerinde bulunan yaylanın rakımı 1.600 ve 1900 m arasında değişmektedir. Yayıda altyapı çalışması bulunmamakta ve kara yolu ile ulaşım mümkün değildir. Konaklamak, yemek ve içmek için turistler kendi malzemelerini beraberinde götürmelidirler. İkiz yaylasında yayla turizmi veya sağlık turizmi geliştirme çalışmalarının yapılması için öncelikle gerekli alt yapı çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Şekil 3.7 İkiz yaylası haritası, Kültür ve Turizm Bakanlığı

4.3.13. Dereköy (türbelinas) yaylası

Yayla şehir merkezine 30-35 kilometre uzaklıkta Torosların eteğinde çam ağaçları ile çevrili bir bölgede konumlandırılmıştır. Yaklaşık 1000 m yükseklikte bölgenin en eski yaylalarındandır. Dereköy'ün Türbelinas olarak adlandırılmasının nedeni bölgenin 7 evliyasından 2 tanesinin türbesine ev sahipliği yaptığı söylenmektedir. Alanya'nın bunaltıcı sıcağından ve kalabalığından kaçmak, doğa ile iç içe olmak, temiz havada dinlenmek isteyenlerin uğrak yeridir. Dereköy alabalıklarıyla ün kazanmıştır ayrıca yaylanın inciri, üzümü, pestili ve pekmezi de oldukça lezzetlidir. Bölgede bakkallar, gözleme satış yerleri, et yemekleri servisi yapan restoranlar, sağlık ocağı ve 9 odalı konaklama işletmesi hizmet sunmaktadır. Ulaşım asfalt ve virajlı yollardan sağlanmaktadır. Safari turları düzenlenmektedir. Yerleşim yerleri zamanla yüksek katlı binalara dönmeye başladığı için yaylanın dokusu bozulmaktadır.

Şekil 3.8 Türbelinas haritası

4.3.14. Pınarbaşı yaylası

Yayla Dereköy içinde bulunmakta 900 metre rakımlı bir yayladır. Yaylanın eski adı Muharbaşı olarak geçmektedir. Muhar kelimesi eski Türkçe' de pınar anlamına gelmektedir. Alanya'nın şehir merkezinde oturan kişiler buraya göç etmektedirler. Merkeze yakın olması sebebiyle çok fazla göç almakta ve beton yapılmaya neden

olmaktadır. Yaylada bulunan kaynak sular yaylacıların vazgeçilmezidir. Yaylanın nüfusu yaklaşık 1000 kişi olarak bilinmektedir (Sarı C. , 2010).

4.3.15. Gedevet yaylası

Alanya sınırları içerisinde bulunan yayla 1050 m yükseklikte şehirden 21 kilometre uzaklıktadır (Sarı C. , 2010). Yaylanın ismin Fatih Sultan Mehmet zamanında Alaiye'ye inmek için Gedik Ahmet Paşa'nın bu yolu kullanmasından dolayı Gedik ismi zamanla Gedevet'e çevrilerek kullanılmıştır. Gedevet Yaylası Alanya'nın popülerlik kazanmış yaylalarından birisidir. Bölgede piknik alanları, tuvaletler, restoranlar bulunmaktadır. Yaylanın ulu çınarları görülmeye değerdir. Yazın Alanya'ya gelen yerli yabancı birçok turist uğrak noktasıdır. Alanya bölge olarak sıcak ve nemli olduğu için yazın serinlemek isteyen veya kışın kar görmek isteyenler gününbirlik bu yaylaya gitmektedirler. Yaylanın nüfusu 4.000 ile 5.000 kişi arasında değişmekte ama yazın bu nüfus ziyarete gelen turistler ile daha çok artmaktadır. Yazlık olarak kullanıldığı için kışın yerleşik nüfus şehir merkezindeki evlerine geriye dönmektedir. Bu yaylayı Oba, Cıkıllı ve Konaklı mahallelerinden gelen halk kullanmaktadır. Ulaşım ve alt yapı sorun bulunmamaktadır. Asfalt yol ile yaylaya çıkılmaktadır. Elektrik, telefon, su sorunu yoktur. Yaylada sağlık evi, yeme ve içme işletmeleri bulunmaktadır. Hayvancılık geçmişe oranla daha azdır. Tarım ürünleri yetiştirilmeye devam edilmektedir.

Şekil 3.9 Gedevet yaylası

Şekil 3.10 Yaylada Dokuz Oluk olarak bilinen doğal su kaynağı

4.3.16. Türктаş yaylası

Damatlar Yaylası olarak da bilinen yaylanın Alanya'ya uzaklığı 29 kilometredir. 600 rakımlı bir yayladır. Yaylanın geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Elektrik, telefon ve su problemi bulunmamaktadır.

4.3.17. Gökbel yaylası

Gökbel bölgenin en gözde yaylasıdır. Yayla konum olarak Gündoğmuş sınırında 2050 m yüksekliktedir (Sarı C. , 2010). Alanya'nın Kestel mahallesinin %80'i yaz aylarında Gökbel yaylasına göç etmektedir. Ayrıca Tosmur, Cıkcilli, Çıplaklı ve Oba mahallerinden de göç edenler vardır (Sarı C. , 2010). Yaylada elektrik, yeme ve içme, su sorunu yok ve hâlâ yörük kültürü yaşatılmaktadır. Gökbel'de herkesin kendi evi bulunmakta ve yaz aylarında nüfus yaklaşık 15.000 olarak bilinmektedir. Yaylada çadırlar yerini beton binalara bırakmış durumdadır. Temmuz ayında 2 gün düzenlenen Yağlı Pehlivan Güreş Festivallerinde bu nüfusun 60.000'e kadar çıkmakta olduğu söylenmektedir. Şenlikler zamanı yörük çadırları kurulur ve herkes bu çadırlarda bir araya gelir. Gökbel'e gününbirlik gelenlerin sayısı da oldukça fazladır. Kamp yapmak ve piknik yapmak için uygun alanlar vardır. 112 Sağlık ekibi yaylada hizmet vermektedir. Yayla

aynı zamanda önemli bir bitki alanıdır. Bölgede kayıtlı 600'den fazla bitki vardır ve bunların 115 adet sadece ülkemizde yetişmekte olan bitkilerdir.

Şekil 3.11 Yağlı pehlivan güreş festivali, Gökbek yaylası

4.3.18. Mahmutlar yaylaları

Mahmutlar Yaylaları Gödre vadisinin etrafındaki Kozarası, Keşbeleni, Sülüklü ve Çayarasından oluşmaktadır. Nüfus yoğunluğu Kozarası ve Keşbelenin de görülmektedir. Kozarası Yaylası, Konya yolu üzerinden asfalt yol ile ulaşım sağlanmaktadır. Kuşyuvası mevkiine yapılan iki büyük tünel ile ulaşım daha hızlı ve güvenli bir şekilde sağlanıyor. Yol kenarlarında eskiden yaylaya göç edenlerin insanların konaklamak için kullandığı eski hanlar bulunmaktadır. Yaylaya giderken taze sebze ve meyve satan tezgâhlardan alışveriş yapılabilmektedir. Ayrıca gözleme yeme yerleri de mevcuttur. Yaylanın nüfusu 500-750 kişi arasında değişmektedir. Tarım hala devam etmektedir. Küçükbaş hayvancılık yapan

2 veya 3 aile kalmıştır. Yaylada 1 tane cami ve doğal su kaynağı bulunmaktadır. Günübirlik gidenler veya yayla sakinleri ‘ Suyun Gözü ’ olarak bilinen doğal kaynak suyunu içme suyu olarak kullanmaktadır. Elektrik, su problemi yoktur. En yakın market ve sağlık hizmeti Çayarası yaylasından sağlanabilmektedir.

Şekil 3.12 ‘Suyun Gözü’ olarak bilinen doğal kaynak suyu, Kozarası yaylası

Çayarası Yaylası, birçok yayla yolunun kesiştiği önemli bir noktadadır. Yerel yönetimler tarafından çarşı projesi hayata geçirilmiştir. Proje içerisinde 40 dükkân, 500 kişilik cami, sosyal alanlar ve Alanya Belediyesi Sağlık Ocağı Hizmet Birimi bulunmaktadır. Sağlık Ocağı 1 doktor, 1 paramedik, 1 hemşire ve 1 ambulans şoförü ile hizmet vermektedir. Fırın, market ve bölgede yaşayanların ve günübirlik gezmeye gelenlerin ihtiyacını karşılayacak restoranlar bulunmaktadır. Yayılda oldukça meşhur olan karlama satışı da yapılmaktadır. Karlama, dağların eteklerin getirilen kar ve şerbet ya da pekmeze yapılır. Yazın vazgeçilmez bir lezzettir. Yayılda bulunan çay

içerisinde balık tutulabilir ya da soğuk su içerisinde sandalyeler ile oturarak yaz ayların keyif yapılabilir.

Şekil 3.13 Balık tutmaya elverişli bölge, Çayarası yaylası

Şekil 3.14 Çayın derin olmayan bölgesi, Çayarası yaylası

4.4. Yayıda Yetiştirilen Ürünlerin Sağığa Faydaları

Yayılar rakımları yüksek olan yerlerdir. Bu bölgelerde yaşamanın veya zaman geçirmenin insanlar için daha sağlıklı olduğu, bazı hastalık risklerini düşürdüğü ve yüksek rakımlı bölgelerde yetiştirilen ürünlerin daha kaliteli ve lezzetli olduğu

bilinmektedir. Ayrıca raftaki bekleme süreleri daha uzun olmakla birlikte hastalıklarda önleyici etkileri olduğu daha önce yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur.

Şekil 3.15 Yayla bahçesi görüntüsü, Kozarası yaylası

ABD'nin en yüksek rakıma sahip eyaletlerinden birisi olan Colorado bölgesinde 2013 yılında bir araştırma yapılmıştır ve bu araştırmaya göre deniz seviyesinde obezite riskinin yükseldiği görülmüştür. Denizde geçirilen zaman sonrasında meydana gelen aşırı yeme isteği bunu desteklemektedir. Yüksek rakımlı bölgelerde yapılan spor vücudun daha fazla incelmesini sağlamaktadır. Colorado bölgesinde Benjamin Honig isimli doktorun Epidemiyoloji ve Halk Sağlığı dergisinde yayımlanan bir yazısında yaylalar gibi yüksek rakımlı bölgelerde yaşayanlarda kalp rahatsızlıkları gelişimi oranının daha düşük olduğu belirtilmektedir (Eymirli & Kaya, 2016).

Yaylalarda yetiştirilen ürünleri özellikleri ve faydaları;

- Sebze ve meyveler daha dayanıklı ve aromaları fazladır.
- Besin değerleri daha yüksek ve lezzetlidir.
- Yaylalarda yetişen meyvelerde kanser hücrelerinin büyümesini engelleyen antosiyanin bulunmaktadır. Antosiyanin tümörlerin büyümesini de yavaşlatmaktadır.
- Bitkisel ürünlerin şeker, asit ve C vitamini oranı daha fazladır.
- Yüksek rakımlarda çayır ve meralarda beslenen hayvanların et ve süt ürünlerinin yağ, kolesterol ve protein değerleri daha fazladır.

- Hayvansal ürünlerin yağ asidi (CLA) daha fazladır. Conjugated Linoleic Asid insan sağlığı için önemlidir. CLA kanser hücrelerini kontrol altına almaktadır. Omega-6 yağ asidi olan CLA kırmızı et ve süt ürünlerinden bulunmaktadır. CLA kalp hastalıklarında, kemik sağlığında önemli etkileri olduğu için insan beslenmesinde önemli bir yeri vardır.
- Yaylalarda kaliteli bitkiler ile beslenen hayvanların sütlerinden elde edilen ürünlerinin içerdiği yüksek antioksidan ve karbonlu hidrojen içeriği tümörlü hücre formasyonlarını da azalttığı bilinmektedir.
- Genellikle açık alanlarda otla beslenen hayvanların sütünde güçlü bir bağışıklık sistemi güçlendirici etkisi vardır.
- Yaylalarda üretilen peynirlerde daha fazla E vitamini ve protein bulunmaktadır (Eymirli & Kaya, 2016).

Şekil 3.16 Yayla kiraz bahçesi, Kozarası yaylası

4.4.1. Çimi balı

Akseki'de bulunan Çimi köyünün yaylalarından çıkan Çimi Balı meşhurdur. Yaylada bulunan arı kovanları ile organik bal üretimi yapılmaktadır. Ortalama bir kovandan organik olarak 12-13 kilogram bal elde edilmektedir. Yaylada yetişen şalba otu, sütleğen ve geven bitkilerinin birleşimi balın kalitesini ortaya koymaktadır. Balın kilogram fiyatı 150 TL' den satılmaktadır. Balı almak isteyen kişiler bir sene öncesinden arıcılara sipariş vermesi gerekmektedir. Akseki yolları üzerinde satılan bal çeşitlerinin kesinlikle Çimi Balı olmadığı söylenmektedir. Balın insan vücuduna birçok faydası vardır. Arı balı yıllardır çeşitli hastalıkları iyileştirmekte şifa kaynağı olmuştur. Özellikle yanık, yara ve deri ülserlerinin tedavisinde bal kullanılmıştır. Çocuklarda öksürüğe iyi geldiğine dair kanıtlarda bulunmaktadır. Kanser tedavisinde kanser hücrelerini yok ettiği görülmüştür fakat kanıtlanamamıştır.

Balın Faydaları;

- Anti bakteriyel özelliğinden dolayı iyi bir koruyucudur.
- Mideyi güçlendirir.
- Kansızlığa iyi gelir.
- Kalp hastalarına iyi gelir.
- Yara iltihaplarında etkili olduğu için ameliyat yaralarında kullanıldığı bilinmektedir.
- Saça ve cilde iyi gelir.
- Yanık tedavilerinde kullanılabilir. Saf zeytinyağı ve bal karıştırılarak yanık oluşan bölgeye sürüldüğü zaman acı ve sızı hissini azaltmaktadır.
- Alerjik reaksiyonları azaltmaktadır.
- İştah acıdır. İçerdiği vitaminler sayesinde kişiyi zinde hissettirir.
- Kabızlığa iyi gelmektedir.

Ayrıca bu yaylada doğal ortamlarda beslenen hayvanlardan elde edilen peynirlerde sıcaklığı -10 dereceye kadar düşen kar obruklarında muhafaza edilmektedir. Bu muhafaza işlemi peynire yöreye özgür bir lezzet katmaktadır.

5. YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Problemleri

Sağlık turizmi, son yıllarda dünyada önemi hızla artmakta olan bir turizm türü olarak ülkemizde de geliştirilmesi için çalışmalar yapılan yeni bir endüstridir. Bu turizm türü medikal turizm, Spa-Wellness turizmi, ileri yaş ve engelliler turizmi şeklinde 3 alt başlıkta ele alınmaktadır. Antalya bölgesi kitle turizminden kazandığı turist potansiyeli ile bugün sağlık turizminde de önemli destinasyonlardan biri olarak bilinmektedir. Bölgeye gelen turist kitlesi ağırlıklı olarak medikal turizme katılım sağlamaktadır. Bunun temel sebepleri bölgeye ulaşımın kolay olması, ülkemizin sağlık hizmetlerinde büyük oranda gelişim göstermesi ve gelen sağlık turistlerinin kendi ülkelerine göre daha uygun fiyata hizmet alabilmesi yatmaktadır. Sağlık turizminin diğer türleri istenilen düzeyde gelişim gösterememektedir. Spa-Wellness turizmi, Antalya yer altı kaynakları bakımından yeterli potansiyele sahip olmadığı için geliştirilememektedir. İleri yaş ve engelli turizmi için ise şehir merkezine yakın, hem ulaşım kolaylığı hem de sahip olduğu doğası, kültürü ve mirası ile geliştirilebilecek yaylalara sahiptir. Fakat bu sağlık turizmi çeşidinin hem bölgede yaşayan halka hem de ekonomiye katkı sağlayabilmesi ve çalışmalar yapılabilmesi için bölgede turizm faaliyetine katılan kişilerin görüşlerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Araştırmanın problemi bunun üzerine ortaya çıkarılmıştır. Araştırmada aşağıda oluşturulmuş olan problemlere cevap aranmaktadır. Problemler aşağıdaki gibidir:

P1: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin cinsiyetlerine göre yöredeki yaylalarda bulunma amaçları farklılaşmakta mıdır?

P2: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin yaşlarına göre yöredeki yaylalarda bulunma amaçları farklılaşmakta mıdır?

P3: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin eğitim düzeylerine göre yöredeki yaylalarda bulunma amaçları farklılaşmakta mıdır?

P4: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin mesleklerine göre yöredeki yaylalarda bulunma amaçları farklılaşmakta mıdır?

P5: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin yöredeki yaylaların sağlık turizmine katkısı kapsamında görüşleri cinsiyetlerine göre çevresel, sağlık ve ekonomik olarak farklılaşmakta mıdır?

P6: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin yöredeki yaylaların sağlık turizmine katkısı kapsamında görüşleri yaşlarına göre çevresel, sağlık ve ekonomik olarak farklılaşmakta mıdır?

P7: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin yöredeki yaylaların sağlık turizmine katkısı kapsamında görüşleri eğitimlerine göre çevresel, sağlık ve ekonomik olarak farklılaşmakta mıdır?

P8: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin yöredeki yaylaların sağlık turizmine katkısı kapsamında görüşleri mesleklerine göre çevresel, sağlık ve ekonomik olarak farklılaşmakta mıdır?

5.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Eko turizmin bir alt türü olan yayla turizminin insan sağlığı üzerindeki etkisini ortaya koyan ve Antalya bölgesindeki yaylaların sağlık turizmi açısından geliştirilmesi için yapılan çalışmaların yetersiz kaldığı görülmüştür. Bu araştırma ile her yıl milyonlarca turist ağırlayan ve dolayısıyla sağlık turizmi potansiyeli yüksek olan Antalya'nın yaylalarının sağlık turizmine katkıda bulunmasını sağlamak ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalara kaynak oluşturmak hedeflenmektedir. Diğer amaçlar ise;

- Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkı sağlayabileceğinin ortaya çıkarılması,
- Antalya bölgesinde yaşayan ve turizm faaliyetine katılan insanların yaylaların sağlık turizmine kazandırılması konusundaki algılarını tespit etmek,
- Antalya'da sağlık turizmi pazarının doğal çevreyle uyumlu bir şekilde geliştirilmesi,
- Sağlık turizmi pazarlama ürünlerinin doğru ve eksiksiz şekilde yapılmasına katkı sağlamak,

Bu kapsamda Antalya'nın sağlık turizminden elde edeceği geliri arttırarak ve ülkenin bu endüstriden kazanacağı döviz girdisinin de artmasına katkı sağlamaktır.

5.3. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

5.3.1. Araştırmanın varsayımları

- Ölçekte yer alan ifadelerin araştırma konusu için elde edilmek istenen verileri toplamada yeterli düzeyde olması,
- Araştırmanın bir parçası olan ölçek ifadelerinin katılımcılar tarafından objektif ve gerçekçi bir şekilde cevaplandırıldığı,

- Ölçekte katılımcılara yöneltilen ifadelerin katılımcıların sağlık turizmi ve yaylaların çevresel, sağlık ve ekonomik etkileri hakkında algılarını tespit edecek yeterlilikte olması,
- Araştırmada kullanılan ölçek formunun ve kullanılacak olan analiz yönteminin araştırmanın konusuna, amaçlarına uygun olan bilgileri verebilecek nitelikte olduğu,
- Örneklemede yer alan kişilerin evreni doğru şekilde temsil ettiği,
- Örneklemede yer alan kişilere ölçek uygulaması yapılırken herhangi bir yönlendirilme yapılmadığı,
- Hazırlanan ölçek verilerinin güvenilir ve geçerli olması,
- Araştırma için yapılan literatür taramasında yararlanılan yazılı kaynakların, internet kaynakları ve yerel gazetelerin ve dergilerde yer alan bilgilerin doğru olması araştırmanın varsayımlarıdır.

5.3.2. Araştırmanın sınırlılıkları

- Araştırma için belirlenen örnekleme işletmelerde konaklayan misafirlere ölçek formunun ulaştırılması konusunda problemler olabileceği için hedeflenen sayıdaki katılımcıya erişememek ve incelenen kaynaklardan elde edilen veriler ile sınırlı olması,
- Zaman ve çalışma koşullarından dolayı belirlenen örneklem sayısına ulaşamaması,
- Katılımcıların ölçek ifadelerini eksik ve hatalı işaretlemesi araştırmanın sınırlılıklarıdır.

5.4. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Evren, herhangi bir çalışmadan elde edilen sonuçların genelleştirilmesi ve araştırma bünyesinde yer alan olay ve olguların ortak özelliklere sahip birimlerin tamamı olarak adlandırılmaktadır (Ural & Kılıç, 2021). Örneklem ise araştırmanın evreninde bulunan kaynaklardan elde edilmek istenen bilgilere ulaşmak, hem maliyet hem de zaman ve diğer ulaşım problemlerinden dolayı zor olacağı için, evreninin tamamının temsil edilebilmesi için örneklem seçilmesi ve bunlardan elde edilen sonuçların evreni temsil edebilmesi olarak bilinmektedir.

Antalya bölgesinde turizm sektöründe 2022 yılında istihdam edilen çalışan sayısı Sosyal Güvenlik Kurumu Antalya İl Müdürlüğü verilerine göre 293 bin 131 kişi olarak

belirlenmiştir. Antalya ilinde turizm sektöründe çalışanlar ve yerel halk evreni oluşturmaktadır. Çalışmanın evreninin bütününe ulaşmak maliyet ve kısıtlı zaman problemi açısından zor olacağı için araştırma evrenine karşılık örneklem sayısı belirlenmiştir. Örneklem sayısını belirleyebilmek ve her bireyin örneklem içerisinde bulunma ihtimalinin eşit şekilde olabilmesi için olasılıklı örneklem yöntemlerinden birisi olan basit rastgele örnekleme yöntemine göre Antalya'nın Alanya evrenindeki konaklama işletmelerinde turizm faaliyetine katılan yerli ve diğer çalışanlar, misafirler arasından örneklem büyüklüğü belirlenmiştir.

Tablo 4.1 Antalya'da son 6 yılda turizmde istihdam edilen çalışan sayısı (Yıldırım, 2022)

2022	293.131
2021	258.338
2020	154.328
2019	271.306
2018	242.000
2017	208.750

Evren hacmini belirleyebilmek için aşağıdaki temsili tablo örneklem hacmine ilişkin bilgileri göstermektedir. Örneklem hacmi %95 güven aralığında 0.05 hata payı göz önünde bulundurularak 383 olarak belirlenmiştir (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2014). 2023 yılında araştırma alanlarında çalışmaya özgü hazırlanmış ölçekte yer alan ifadeler 500 kişiye ulaştırılıp uygulanmıştır. Ölçek değerlendirmesi aşamasında 21 tane eksik ve hatalı ölçek formu değerlendirme dışında tutularak 479 ölçek formu üzerinden SPSS programında analiz edilmiştir.

Tablo 4.2 0.05 için örneklem büyüklüğü tablosu, (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2014)

Evren Büyüklüğü	-+ 0.03 örnekleme hatası (d)			-+ 0.05 örnekleme hatası (d)			-+ 0.10 örnekleme hatası (d)		
	p=0.5	p=0.8	p=0.3	p=0.5	p=0.8	p=0.3	p=0.5	p=0.8	p=0.3
	q=0.5	q=0.2	q=0.7	q=0.5	q=0.2	q=0.7	q=0.5	q=0.2	q=0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1.000	516	406	473	275	198	244	88	58	75
2.500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5.000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10.000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25.000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50.000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100.000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1 milyon	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

5.5. Araştırmanın Yöntemi ve Metodu

Araştırma için elde edilen bilgiler, birincil ve ikincil kaynaklardan faydalanılarak literatür kısmı oluşturulmuştur. Birincil kaynak olarak Zere (2020)'nin 'Yerel Halkın Eko Turizm Algısı: Giresun İli Örneği' isimli yüksek lisans tezinde kullanılmış olan ölçek formu örnek alınarak araştırma konusuna özgü ölçek formu hazırlanarak veri toplama aracı olarak kullanılmıştır (Çavuş & Zere, 2020). Ölçek formunda demografik sorular ve katılımcıların Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısına yönelik görüşlerini tespit edebilmek adına 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmış ifadeler yer almaktadır. İfadeler, 'Kesinlikle katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Kesinlikle Katılıyorum (5)' şeklinde derecelendirilmiştir. İkincil kaynak olarak ise, turizm, eko turizm ve sağlık turizmi ile ilgili yüksek lisans ve doktora tezleri, bildiriler, yerli / yabancı makale ve kitaplar ayrıca internet kaynaklarından faydalanılmıştır.

Ölçek formunda yer alan ifadeler ilk olarak Kavak (Kavak, 2015) daha sonra Zere (2020) tarafından kullanılan teknikten yola çıkılarak çevre, sağlık ve ekonomik olarak üç alt boyuta ayrılmıştır. Bu alt boyutlar katılımcıların demografik özelliklerine göre yaylalarda bulunma amaçlarında ve Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmi katkısına ilişkin görüşlerinde farklılaşma olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla oluşturulmuştur. İfadelere verilen cevapları analiz edebilmek için SPSS programında güvenilirlik analizi ve normallik testi uygulanmıştır. İfadelerin normal dağılım gösterdiği tespit edildikten sonra parametrik testler olan T testi ve One-Way Anova yapılmıştır. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek için ise Games-Howell çoklu karşılaştırma analizi uygulanmıştır.

5.5.1. Güvenilirlik analizi

Herhangi bir araştırmada veri toplayabilmek için geliştirilen ölçeklerde bulunan ifadelerin kendi aralarında tutarlı olup olmadığını anlayabilmek için güvenilirlik analizi uygulanmaktadır (Ural & Kılıç, 2021). Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı isimli ölçek formunda yer alan ifadelerin birbirleriyle tutarlılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek için sıklıkla kullanılan Cronbach Alpha (α) yöntemi kullanılmıştır. İslamoğlu ve Alınacı çalışmaları bu yöntemi kullanırken şöyle ifade etmişlerdir (İslamoğlu & Alınacı, 2019):

- $0 \leq \alpha < 0,40$ şeklinde ise ölçek güvenilir değildir.
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek güvenilirliği düşük seviyededir

- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.
 - $0,80 \leq \alpha < 1$ ise ölçek güvenilirliği yüksek düzeydedir.
- Ölçekte bulunan ifadelerin güvenilirlik değeri =0,874 şeklinde elde edilmiştir.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda analizin sonucu ifadelerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.3 Güvenilirlik analiz tablosu

Ölçek İfadelerinin Güvenilirlik Analizi	
İfade Sayısı	Sonuç
21	0,874

Ölçekte yer alan ifadeler çevre, sağlık ve ekonomik olarak üç alt boyuta ayrılmışlardır. Çevre alt boyutuna ilk 4 ifade, sağlık boyutuna 5 ifade ve ekonomi alt boyutuna ise 7 ifade dâhil edilmiştir. Tablo 4.4’de alt boyutların güvenilirlik sonuçları, tablo 4.5’te ise ifadeler yer almaktadır.

Tablo 4.4 Alt boyutlar güvenilirlik testi

Alt Boyutların Güvenilirlik Analizi	
Boyutlar	Sonuç
Çevresel Boyut	0,845
Sağlık Boyutu	0,885
Ekonomik Boyut	0,915

Tablo 4.5 Alt boyutların ifadeleri

Alt Boyutlar	Ölçek İfadeleri
Çevresel Boyutu	5-) Yaylalarda ulaşım, elektrik, su ve alt yapı sorunu bulunmamaktadır. 6-) Bölgedeki yaylalar yeterli konaklama alt yapısına sahiptir. 7-) Antalya bölgesindeki yaylalar için ulusal ve uluslararası basında yeterli tanıtım yapılmaktadır. 8-) Yerel yönetimler yaylalarda gerekli alt yapı çalışmalarını düzenli olarak yapmaktadır.
Sağlık Boyutu	9-)Yaylalarda çıkan doğal kaynak suları ve şifalı sular sağlık açısından faydalıdır. 10-)Yaylalarda yetişen bazı bitkiler hastalıkların tedavisinde kullanılabilir. 11-)Yaylalardaki temiz hava insanların ruh sağlığını, beden sağlığını ve uyku düzenini olumlu etkiler. 12-)Yaylalarda yetiştirilen sebze ve meyveler daha lezzetlidir ve insan sağlığına faydalıdır. 13-)Yaylaların sağlık üzerinde iyileştirici bir etkisi vardır.

Ekonomik Boyutu	<p>14-) Antalya bulunan yaylalar sağlık turizmine katkı sağlayabilecek potansiyellere sahiptir</p> <p>15-) Antalya'da sağlık turizminin geliştirilmesinde yaylalarında büyük etkileri olabilir.</p> <p>16-) Yaylaların sağlık turizmine kazandırılması ülkenin ve bölge halkının ekonomisine katkı sağlar.</p> <p>17-) Yaylaların sağlık turizmine kazandırılması için konaklamalı tedavi merkezleri kurulabilir ya da sağlık aktiviteleri düzenlenebilir.</p> <p>18-) Sağlık turistleri tedavi olmaya karar verdiği zaman aracı firmalar tedavi sonrasında günübirlik tur programlarına yaylaları dâhil edip sağlık turistine seçenek olarak sunabilir.</p> <p>19-) Yaylalarda sağlık turizmin geliştirilmesiyle birlikte ileri yaş- engelli turizmine katılan sağlık turisti sayısında artış yaşanabilir.</p> <p>20-) Yaylaların sağlık turizmi kapsamında geliştirilmesine olumlu yaklaşım.</p>
------------------------	--

5.5.2. Normallik testi sonucu

Tablo 4.6 Normallik sonucu tablosu

Skewness	-,713	,112
Kurtosis	1,075	,223

Çarpıklık ve basıklık değerleri -2 , +2 arasında ve ifadeler normal dağılım gösterdiği için normallik testleri uygulanmıştır (George & Mallery, 2010).

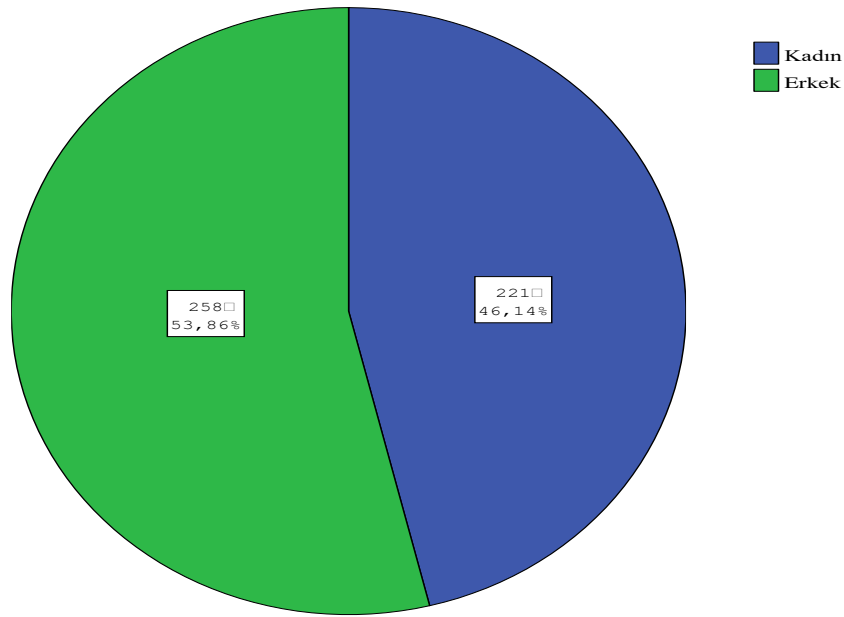
6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

6.1. Demografik Veriler

Araştırma bölgesinde bulunan konaklama tesislerinde, 500 katılımcıya uygulanan ölçek formu sonucunda 21 adet ölçek formunun eksik ve hatalı doldurulmasından dolayı 479 tane ölçek formu analiz kapsamında değerlendirilmiştir. Araştırmaya dâhil olan 479 kişinin demografik verileri (cinsiyet, yaş, eğitim ve meslek) aşağıdaki grafiklerde gösterilmektedir.

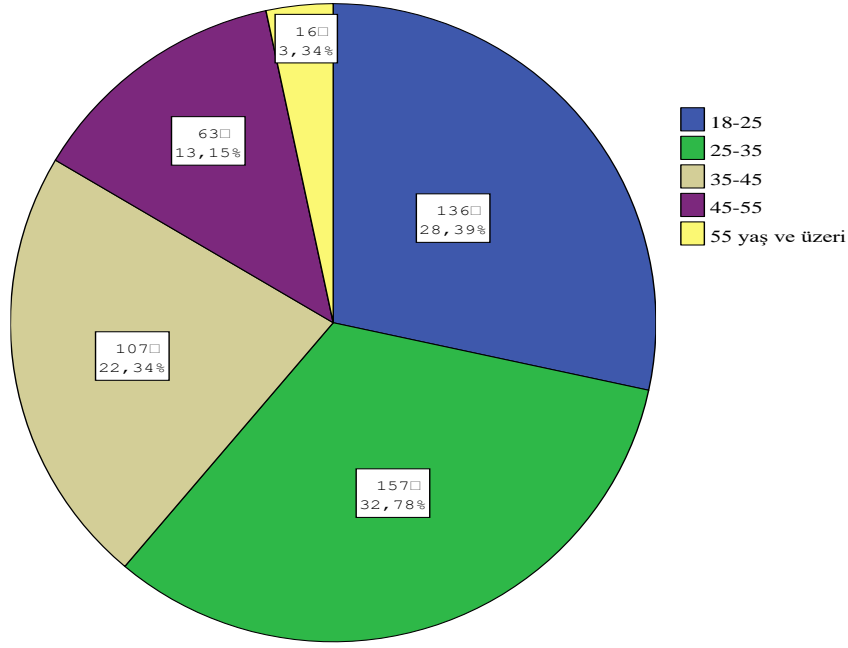
Araştırma kapsamında kişilerin demografik bilgileri şu şekildedir:

Araştırmaya dâhil olan kişilerin %46,1'i kadınlardan, %53,9'u erkeklerden oluşmaktadır. Mavi ile renklendirilmiş olan alan kadın katılımcıların, yeşil ile renklendirilmiş alan ise erkek katılımcıların oranını göstermektedir.

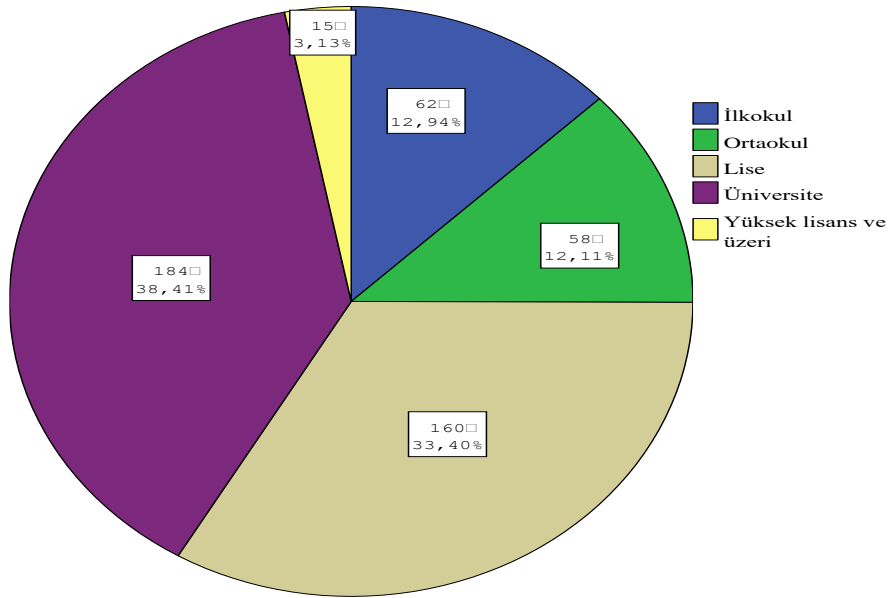
Şekil 4.1 Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Araştırmaya dahil olan kişilerin yaş dağılımları, %32,8'i 25-35 yaş aralığında, %28,4'ü 18-25 yaş aralığında, %22,3'ü 35-45 yaş aralığında, %13,2'si 45-55 yaş arasında olup geriye kalan grup ise 55 yaş ve üzerinden oluşmaktadır.

Şekil 4.2 Katılımcıların yaş dağılımı

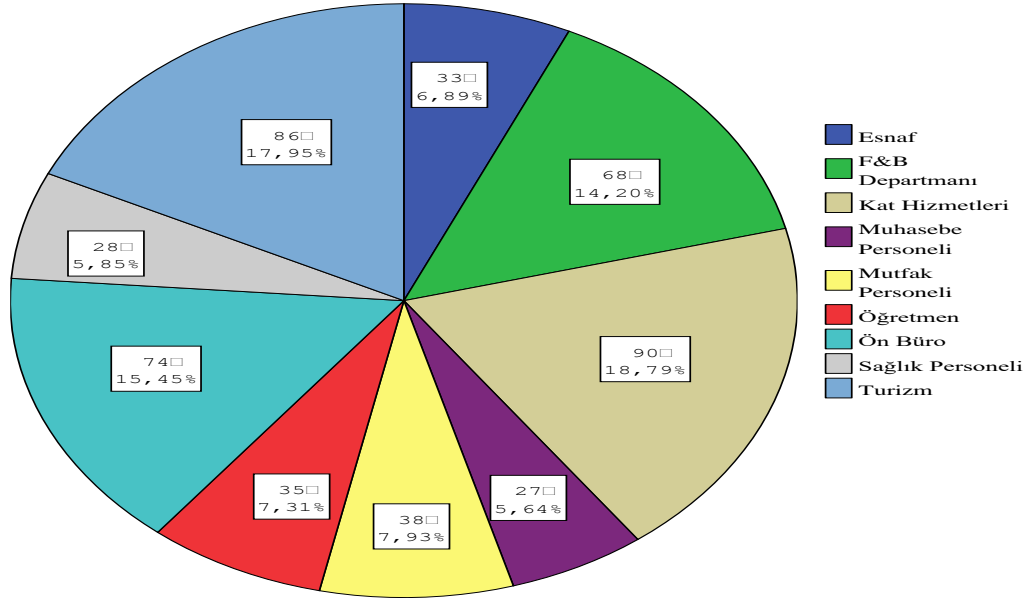
Araştırma dâhil olan kişilerin eğitim düzeyleri ele alındığında ise, %38,4'ü üniversite, %33,4'ü lise, %12,9'u ilkokul, %12,1'i ortaokul ve %3,1'i yüksek lisans ve üzeri şeklinde dağılım göstermektedir.

Şekil 4.3 Katılımcıların eğitim dağılımı

Araştırmaya dâhil olan kişilerin meslek grubu dağılımları, %18,79'u Housekeeping Departmanı, %17,95'i Turizm, %15,45'i Ön büro %14,20 F&B Departmanı, %7,3'ü

Mutfak Personeli, %5,85'i Sağlık personeli ,%5,64'u Muhasebe personeli ve diğer meslek grupları şeklinde dağılım göstermektedir.

Şekil 4.4 Katılımcıların meslek dağılımı

6.2. Araştırma Problemlerinin Analiz Edilmesi

Hazırlanan ölçekte bulunan ifadeler SPSS programına aktarılıp kodlama yapılarak birbirinden bağımsız iki grubun karşılaştırılabilmesi için T-testi (Independent- Sample) kullanılmıştır. İki'den fazla gruplar için de One-Way ANOVA analizi uygulanmış ve ortaya çıkacak farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu anlayabilmek için Games-Howell çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

P1: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin cinsiyetlerine göre yöredeki yaylalarda bulunma amaçları farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.7 Cinsiyete göre bulunma amacı T- testi tablosu

Değişkenler	Gruplar	N	X	SS	t testi		
					t	sd	p
Yaylalarda Bulunma	Kadın	221	,33	,171	0,865	479	0,387
	Erkek	258	,31	,176			

Tablo 4.7 incelendiğinde homojen dağılım gösterdiği gözlenerek katılımcıların yaylalarda bulunma amaçları cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği saptanmıştır ($p=0,387>,05$). Anlamlı bir fark oluşabilmesi için $p<,05$ olması gerektiği bilinmektedir. Çalışmaya katılım sağlayan kişilerin cinsiyetlerine göre Tablo 4.7 ele alındığında

aylalarda bulunma amaçları ifadeleri kadınların ($\bar{x}=,33$) erkeklere ($\bar{x}=,31$) göre daha yüksek oranda olduğu görülmektedir.

P2: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin yaşlarına göre yöredeki yaylalarda bulunma amaçları farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.8 Yaşa göre One –Way Anova tablosu

YAŞ	N	X	Ss	Varyans kaynağı	KT	sd	KO	F	P
18-25	136	0,32	0,171	G. Arası	0,122	4	,030		
25-35	157	0,32	0,166	G. İçi	14,295	474	,030		
35-45	107	0,31	0,174	Toplam	14,417	478			
45-55	63	0,33	0,187					1,008	0,403
55 yaş ve üzeri	16	0,40	0,207						
TOPLAM	479	0,32	0,174						

Varyanslar homojen dağılım göstermekte fakat yapılan One Way Anova testinden elde edilen sonuç $p=,403>0,05$ olduğu için katılımcıların yaylalarda bulunma amaçları yaşlarına göre farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir. Çalışmaya katılım sağlayan kişilerin yaşlarına göre Tablo 4.8 ele alındığında yaylalarda bulunma amaçları ifadeleri 18-25 yaş aralığındaki kişilerin ($\bar{x}=0,32$) ve 25-35 yaş aralığındaki kişilerin ($\bar{x}=0,32$) eşit oranda olduğu görülmektedir. Ancak 35-45 yaş aralığındaki kişilerin ($\bar{x}=0,31$) ve 45-55 yaş aralığındaki kişilerin ($\bar{x}=0,33$), 55 yaş ve üzerindeki kişilere ($\bar{x}=0,40$) göre daha düşük oranda olduğu görülmektedir.

Tablo 4.9 Katılımcıların yaş frekans tablosu

YAŞ	N	%
18-25	136	28,40%
25-35	157	32,80%
35-45	107	22,30%
45-55	63	13,20%
55 yaş ve üzeri	16	3,30%
TOPLAM	479	100,00%

P3: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin eğitim düzeylerine göre yöredeki yaylalarda bulunma amaçları farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.10 Eğitime göre One-Way Anova analizi

Eğitim	N	X	Ss	Varyans kaynağı	KT	sd	KO	F	P
İlkokul	62	0,30	0,173	G. Arası	0,305	4	,076		
Ortaokul	58	0,27	0,116	G. İçi	14,112	474	,030		
Lise	160	0,32	0,183	Toplam	14,417	478			
Üniversite	184	0,34	0,177					2,563	0,038
YL ve üzeri	15	0,36	0,188						
TOPLAM	479	0,32	0,174						

Uygulanmış olan One Way Anova testinden elde edilen sonuç $p=,038 < 0,05$ olduğu için katılımcıların yaylalarda bulunma amaçlarında eğitim düzeylerine göre farklılığın var olduğu sonucu elde edilmiştir. Çalışmaya katılım sağlayan kişilerin eğitim düzeylerine göre Tablo 4.10 ele alındığında yaylalarda bulunma amaçları ifadeleri eğitim düzeyi yüksek lisans ve üzeri ($\bar{x}=0,36$) olanların, üniversite ($\bar{x}=0,34$), lise ($\bar{x}=0,32$), ortaokul ($\bar{x}=0,27$) ve ilkokula ($\bar{x}=0,30$) göre daha yüksektir. Yüksek lisans ve üzeri eğitim sahibi olanların diğer eğitim düzeylerine sahip olan kişilere göre yaylalarda bulunma amaçlarında daha fazla yatkınlık olduğunu söyleyebiliriz.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre yaylalarda bulunma amaçlarındaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek için Games Howell testi uygulanmıştır. Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmüne katkısı ölçeğinde katılımcıların görüşleri eğitim düzeylerine göre ortaokul ve üniversite, üniversite ve ortaokul grupları arasında farklılaştığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.11 Games-Howell çoklu karşılaştırma tablosu

Eğitiminiz nedir?	Eğitiminiz nedir?	Mean Dif.	Std. Error	Sig.
İlkokul	Ortaokul	,034	,027	,702
	Lise	-,013	,026	,988
	Üniversite	-,041	,026	,488
	YL ve üzeri	-,057	,053	,822
Ortaokul	İlkokul	-,034	,027	,702
	Lise	-,047	,021	,166
	Üniversite	-,076*	,020	,002
	YL ve üzeri	-,091	,051	,412
Lise	İlkokul	,013	,026	,988
	Ortaokul	,047	,021	,166
	Üniversite	-,028	,019	,593
	YL ve üzeri	-,044	,051	,906

Üniversite	İlkokul	,041	,026	,488
	Ortaokul	,076*	,020	,002
	Lise	,028	,019	,593
	YL ve üzeri	-,015	,050	,998
Yüksek Lisans ve üzeri	İlkokul	,057	,053	,822
	Ortaokul	,091	,051	,412
	Lise	,044	,051	,906
	Üniversite	,015	,050	,998

Tablo 4.12 Katılımcıların eğitim frekans analizi

EĞİTİM	N	%
İlkokul	62	12,9%
Ortaokul	58	12,1%
Lise	160	33,4%
Üniversite	184	38,4%
Yüksek lisans ve üzeri	15	3,2%
TOPLAM	479	100,0%

P4: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin mesleklerine göre yöredeki yaylalarda bulunma amaçları farklılaşmakta mıdır?

Mesleğe göre yaylalarda bulunma amacı için yapılmış olan One-Way Anova testi sonuçlarından elde edilen verilere göre varyanslar homojen dağılım göstermekte fakat $p=,218 > 0,05$ olduğu için anlamlı bir farklılık yoktur.

P5: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin yöredeki yaylaların sağlık turizmine katkısı kapsamında görüşleri cinsiyetlerine göre çevresel, sağlık ve ekonomik olarak farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların görüşlerinin cinsiyetlerine göre çevresel, sağlık ve ekonomik yönden farklılaşıp farklılaşmadığını saptayabilmek için bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Aşağıdaki tablo incelendiğinde Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılım sağlayan kişilerin görüşleri cinsiyetlerine göre çevresel, sağlık ve ekonomik yönden farklılık göstermediği saptanmıştır. Anlamlı bir fark oluşabilmesi için $p<,05$ olması gerektiği bilinmektedir. Bölgede turizm faaliyetine katılan bireylerin Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğinde cinsiyetlerine göre görüşleri çevresel ($p=,917>0,05$), sağlık ($p=,468>0,05$) ve ekonomik ($p=,378>0,05$) alt boyutlarına göre farklılık göstermediği saptanmıştır.

Katılım sağlayan kişilerin cinsiyetlerine göre aşağıda yer alan tablo incelendiğinde sağlık alt boyutuna yönelik görüşlerin kadınların ($\bar{x}=3,95$) erkeklere ($\bar{x}=3,89$) göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ekonomik boyutta da

kadınların ($\bar{x}=3,93$) erkeklere ($\bar{x}=3,86$) göre görüşleri yüksek düzeyde çıkmaktadır. Çevresel boyutu ele alındığı zamanda kadınların görüşlerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 4.13 Alt boyutlar bağımsız örneklem T-testi

ALT BOYUTLAR		N	X	SS	P
ÇEVRESEL	Kadın	221	2,71	1,031	,917
	Erkek	258	2,70	1,079	
SAĞLIK	Kadın	221	3,95	,854	,468
	Erkek	258	3,89	,907	
EKONOMİK	Kadın	221	3,93	,820	,378
	Erkek	258	3,86	,967	

P6: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin yöredeki yaylaların sağlık turizmine katkısı kapsamında görüşleri yaşlarına göre çevresel, sağlık ve ekonomik olarak farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların görüşlerinin yaşlarına göre çevresel, sağlık ve ekonomik yönden farklılaşıp farklılaşmadığını saptayabilmek için One Way ANOVA testi uygulanmıştır. Aşağıdaki tablo incelendiğinde Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılım sağlayan kişilerin görüşleri yaşlarına göre çevresel, sağlık ve ekonomik farklılık göstermediği saptanmıştır. Anlamlı bir fark oluşabilmesi için $p < ,05$ olması gerektiği bilinmektedir. Bölgede turizm faaliyetine katılan bireylerin Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğinde yaşlarına göre görüşleri çevresel ($p = ,160 > 0,05$), sağlık ($p = ,585 > 0,05$) ve ekonomik ($p = ,438 > 0,05$) alt boyutlarına göre farklılık göstermediği saptanmıştır.

Katılım sağlayan kişilerin yaşlarına göre aşağıda yer alan tablo incelendiğinde sağlık alt boyutuna yönelik görüşlerin 35-45 yaş aralığındaki kişilerin ($\bar{x}=4,04$) 55 yaş üzerine ($\bar{x}=3,91$) göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ekonomik boyutta ise 35-45 ve 55 yaş üzerinin ($\bar{x}=4,01$) eşit olduğu ve diğer yaş gruplarından daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Çevresel boyutu ele alındığı zamanda 45-55 ($\bar{x}=2,92$) yaş grubunun görüşleri diğerlerine göre yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 4.14 Alt boyutlar yaş One-Way Anova analizi

ALT BOYUTLAR		N	X	SS	F	P
ÇEVRESEL	18-25	136	2,78	1,000	1,653	,160
	25-35	157	2,61	1,042		
	35-45	107	2,58	1,057		
	45-55	63	2,92	1,155		
	55 yaş ve üzeri	16	2,83	1,150		
SAĞLIK	18-25	136	3,87	,819	,710	,585
	25-35	157	3,88	,931		
	35-45	107	4,04	,795		
	45-55	63	3,88	1,037		
	55 yaş ve üzeri	16	3,91	,855		
EKONOMİK	18-25	136	3,81	,837	,944	,438
	25-35	157	3,90	,941		
	35-45	107	4,01	,756		
	45-55	63	3,82	1,125		
	55 yaş ve üzeri	16	4,01	,961		

P7: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin yöredeki yaylaların sağlık turizmine katkısı kapsamındaki görüşleri eğitimlerine göre çevresel, sağlık ve ekonomik olarak farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların görüşlerinin eğitimlerine göre göre çevresel, sağlık ve ekonomik yönden farklılaşıp farklılaşmadığını saptayabilmek için One Way ANOVA testi uygulanmıştır. Aşağıdaki tablo incelendiğinde Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılım sağlayan kişilerin görüşleri eğitimlerine göre çevresel, sağlık ve ekonomik yönden farklılık göstermediği saptanmıştır. Anlamlı bir fark oluşabilmesi için $p < ,05$ olması gerektiği bilinmektedir. Bölgede turizm faaliyetine katılan bireylerin Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğinde eğitimlerine göre görüşleri çevresel ($p = ,147 > 0,05$), sağlık ($p = ,318 > 0,05$) ve ekonomik ($p = ,163 > 0,05$) alt boyutlarına göre farklılık göstermediği saptanmıştır.

Tablo 4.15 Alt boyutlar eğitim One-Way Anova analizi

ALT BOYUTLAR		N	X	SS	F	P
ÇEVRE	İlkokul	62	2,44	1,140	1,710	,147
	Ortaokul	58	2,59	1,063		
	Lise	160	2,70	1,042		
	Üniversite	184	2,82	1,032		
	Yüksek Lisans ve üzeri	15	2,68	,998		
SAĞLIK	İlkokul	62	3,76	1,056	1,183	,318
	Ortaokul	58	3,78	,845		
	Lise	160	3,93	,846		
	Üniversite	184	3,99	,885		
	Yüksek Lisans ve üzeri	15	4,03	,459		

EKONOMİK	İlkokul	62	3,79	1,125	1,641	,163
	Ortaokul	58	3,66	,974		
	Lise	160	3,95	,814		
	Üniversite	184	3,93	,885		
	Yüksek Lisans ve üzeri	15	4,14	,501		

P8: Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılan kişilerin yöredeki yaylaların sağlık turizmine katkısı kapsamında görüşleri mesleklerine göre çevresel, sağlık ve ekonomik olarak farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların görüşlerinin mesleklerine göre göre çevresel, sağlık ve ekonomik yönden farklılaşıp farklılaşmadığını saptayabilmek için one way ANOVA testi uygulanmıştır. Aşağıdaki tablo incelendiğinde Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğine katılım sağlayan kişilerin görüşlerinin mesleklerine göre çevresel, sağlık ve ekonomik yönden farklılık gösterdiği saptanmıştır. Anlamlı farklılığın sağlık ve ekonomik boyutta ortaya çıktığı görülmektedir. Bölgede turizm faaliyetine katılan bireylerin Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğinde mesleklere göre görüşleri çevresel ($p=,301>0,05$) boyut dışında, sağlık ($p=,029<0,05$) ve ekonomik ($p=,023<0,05$) alt boyutlarına göre farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Katılımcıların mesleklerine göre Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ifadelerinden sağlık ve ekonomik alt boyutlarında değişikliğin hangi gruplardan kaynaklandığını tespit edebilmek için ve varyanslar homojen dağılım göstermediği için Games Howell testi uygulanmıştır. Games Howell çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeğinde katılımcıların görüşleri sağlık alt boyutunda mutfak personeli ve öğretmen, öğretmen ve mutfak personeli arasında farklılaştığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.16 Alt boyutlar meslek One-Way Anova analizi

ALT BOYUTLAR		N	X	SS	F	P
ÇEVRE	Esnaf	33	2,86	1,134	1,193	,301
	F&B Departmanı	68	2,79	1,197		
	Kat Hizmetleri	90	2,55	1,171		
	Muhasebe Personeli	27	2,96	1,107		
	Mutfak Personeli	38	2,49	,760		
	Öğretmen	35	2,54	,958		
	Ön Büro	74	2,62	,943		
	Sağlık Personeli	28	2,89	,870		
	Turizm	86	2,81	1,048		
SAĞLIK	Esnaf	33	3,84	,948	2,162	0,029
	F&B Departmanı	68	4,00	,806		
	Kat Hizmetleri	90	3,92	,882		

	Muhasebe Personeli	27	4,06	,778		
	Mutfak Personeli	38	3,45	1,054		
	Öğretmen	35	4,24	,722		
	Ön Büro	74	3,87	,823		
	Sağlık Personeli	28	3,96	,851		
	Turizm	86	3,93	,935		
EKONOMİK	Esnaf	33	4,00	,706	2,243	,023
	F&B Departmanı	68	4,08	,803		
	Kat Hizmetleri	90	3,90	,941		
	Muhasebe Personeli	27	3,99	,729		
	Mutfak Personeli	38	3,47	1,134		
	Öğretmen	35	4,19	,797		
	Ön Büro	74	3,79	,854		
	Sağlık Personeli	28	3,78	,809		
	Turizm	86	3,85	,985		

Tablo 4.17 Sağlık alt boyutu Games Howell çoklu karşılaştırma testi

Meslek	Meslek	Mean Difference	Std. Error	Sig.
Esnaf	F&B Departmanı	-,155	,192	,996
	Kat Hizmetleri	-,078	,189	1,000
	Muhasebe Personeli	-,217	,223	,987
	Mutfak Personeli	-,390	,238	,779
	Öğretmen	-,398	,205	,592
	Ön Büro	-,031	,191	1,000
	Sağlık Personeli	-,115	,230	1,000
	Turizm	-,090	,193	1,000
F&B Departmanı	Esnaf	,155	,192	,996
	Kat Hizmetleri	,077	,135	1,000
	Muhasebe Personeli	-,062	,179	1,000
	Mutfak Personeli	,544	,197	,147
	Öğretmen	-,243	,156	,826
	Ön Büro	,124	,137	,992
	Sağlık Personeli	,040	,188	1,000
	Turizm	,065	,140	1,000
Kat Hizmetleri	Esnaf	,078	,189	1,000
	F&B Departmanı	-,077	,135	1,000
	Muhasebe Personeli	-,139	,176	,997
	Mutfak Personeli	,467	,195	,302
	Öğretmen	-,320	,153	,491
	Ön Büro	,047	,133	1,000
	Sağlık Personeli	-,037	,186	1,000
	Turizm	,013	,137	1,000
Muhasebe Personeli	Esnaf	,217	,223	,987
	F&B Departmanı	,062	,179	,1000
	Kat Hizmetleri	,139	,176	,997
	Mutfak Personeli	,607	,227	,180
	Öğretmen	-,181	,193	,990
	Ön Büro	,186	,178	,979
	Sağlık Personeli	,102	,220	1,000
	Turizm	,127	,181	,999

Mutfak Personeli	Esnaf	-,390	,238	,779
	F&B Departmanı	-,544	,197	,147
	Kat Hizmetleri	-,467	,195	,302
	Muhasebe Personeli	-,607	,227	,180
	Öğretmen	-,787*	,210	,011
	Ön Büro	-,420	,196	,453
	Sağlık Personeli	-,505	,235	,450
	Turizm	-,480	,198	,292
Öğretmen	Esnaf	,398	,205	,592
	F&B Departmanı	,243	,156	,826
	Kat Hizmetleri	,320	,153	,491
	Muhasebe Personeli	,181	,193	,990
	Mutfak Personeli	,787*	,210	,011
	Ön Büro	,367	,155	,318
	Sağlık Personeli	,283	,202	,893
	Turizm	,307	,158	,588
Ön Büro	Esnaf	,031	,191	1,000
	F&B Departmanı	-,124	,137	,992
	Kat Hizmetleri	-,047	,133	1,000
	Muhasebe Personeli	-,186	,178	,979
	Mutfak Personeli	,420	,196	,453
	Öğretmen	-,367	,155	,318
	Sağlık Personeli	-,084	,187	1,000
	Turizm	-,060	,139	1,000
Sağlık Personeli	Esnaf	,115	,230	1,000
	F&B Departmanı	-,040	,188	1,000
	Kat Hizmetleri	,037	,186	1,000
	Muhasebe Personeli	-,102	,220	1,000
	Mutfak Personeli	,505	,235	,450
	Öğretmen	-,283	,202	,893
	Ön Büro	,084	,187	1,000
	Turizm	,025	,190	1,000
Turizm	Esnaf	,090	,193	1,000
	F&B Departmanı	-,065	,140	1,000
	Kat Hizmetleri	,013	,137	1,000
	Muhasebe Personeli	-,127	,181	,999
	Mutfak Personeli	,480	,198	,292
	Öğretmen	-,307	,158	,588
	Ön Büro	,060	,139	1,000
	Sağlık Personeli	-,025	,190	1,000

Tablo 4.18 Ekonomik alt boyutu Games Howell çoklu karşılaştırma testi

Meslek	Meslek	Mean Difference	Std. Error	Sig.
Esnaf	F&B Departmanı	-,086	,157	1,000
	Kat Hizmetleri	,091	,139	,937
	Muhasebe Personeli	,001	,171	1,000
	Mutfak Personeli	,526	,208	,100
	Öğretmen	-,192	,166	,999
	Ön Büro	,210	,139	,457
	Sağlık Personeli	,220	,181	,719
	Turizm	,144	,144	,806

F&B Departmanı	Esnaf	,086	,157	1,000
	Kat Hizmetleri	,177	,139	,937
	Muhasebe Personeli	,087	,171	1,000
	Mutfak Personeli	,612	,208	,496
	Öğretmen	-,106	,166	,750
	Ön Büro	,296	,139	,995
	Sağlık Personeli	,306	,181	,998
	Turizm	,230	,144	,1000
Kat Hizmetleri	Esnaf	-,001	,158	1,000
	F&B Departmanı	-,177	,139	,937
	Muhasebe Personeli	-,090	,172	1,000
	Mutfak Personeli	,435	,209	,496
	Öğretmen	-,283	,167	,750
	Ön Büro	,119	,140	,995
	Sağlık Personeli	,129	,182	,998
	Turizm	,053	,145	1,000
Muhasebe Personeli	Esnaf	-,001	,186	,315
	F&B Departmanı	-,087	,171	,100
	Kat Hizmetleri	-,090	,172	,496
	Mutfak Personeli	,525	,231	,377
	Öğretmen	-,193	,195	,058
	Ön Büro	,209	,172	,846
	Sağlık Personeli	,219	,207	,934
	Turizm	,143	,176	,683
Mutfak Personeli	Esnaf	-,526	,221	,979
	F&B Departmanı	-,612	,208	,999
	Kat Hizmetleri	-,435	,209	,750
	Muhasebe Personeli	-,525	,231	,985
	Öğretmen	-,718	,228	,058
	Ön Büro	-,316	,209	,299
	Sağlık Personeli	-,306	,239	,534
	Turizm	-,382	,212	,579
Öğretmen	Esnaf	,192	,182	,919
	F&B Departmanı	,106	,166	,457
	Kat Hizmetleri	,283	,167	,995
	Muhasebe Personeli	,193	,195	,949
	Mutfak Personeli	,718	,228	,846
	Ön Büro	,402	,167	,299
	Sağlık Personeli	,412	,204	1,000
	Turizm	,336	,172	1,000
Ön Büro	Esnaf	-,210	,158	,968
	F&B Departmanı	-,296	,139	,749
	Kat Hizmetleri	-,119	,140	,998
	Muhasebe Personeli	-,209	,172	,978
	Mutfak Personeli	,316	,209	,934
	Öğretmen	-,402	,167	,534
	Sağlık Personeli	,010	,182	1,000
	Turizm	-,066	,145	1,000
Sağlık Personeli	Esnaf	-,220	,196	,993
	F&B Departmanı	-,306	,181	,806
	Kat Hizmetleri	-,129	,182	1,000
	Muhasebe Personeli	-,219	,207	,996
	Mutfak Personeli	,306	,239	,683
	Öğretmen	-,412	,204	,579
	Ön Büro	-,010	,182	1,000
	Turizm	-,077	,186	1,000

Turizm	Esnaf	-,144	,162	,993
	F&B Departmanı	-,230	,144	,806
	Kat Hizmetleri	-,053	,145	1,000
	Muhasebe Personeli	-,143	,176	,996
	Mutfak Personeli	,382	,212	,683
	Öğretmen	-,336	,172	,579
	Ön Büro	,066	,145	1,000
	Sağlık Personeli	,077	,186	1,000

Yaylaların bilinirlik düzeyleri

Aşağıda bulunan tabloya göre Gedevet Yaylası en çok bilinen yaylalar arasında yer almaktadır. İkinci sırada ise Gökbel yaylası yer almaktadır. Gedevet yaylası sahip olduğu yeşil doğası ve merkeze yakın olmasının sağlamış olduğu avantaj ile eko turizm faaliyetlerine de olanak sunduğu için hem yerli hem de yabancı turistlerin uğrak noktaları arasında yer almaktadır. Hem doğası hem de ulaşım sorunu olmayan bu yaylada sağlık serbest bölgeleri kurulup hizmete sunulabilir. Gökbel Yaylasının her yıl temmuz veya ağustos ayında yerel yönetimler tarafından düzenlenen etkinliklerden dolayı 3 ila 4 gün arasında nüfusu aşırı yoğunlaşmaktadır. Araştırma konusu içerisinde yer alan Gökbel yaylası 2023 yılının Ağustos ayında araştırmacı tarafından ziyaret edilmiştir. Fakat Gökbel yaylasının hem merkeze uzak olması hem de yeşillik alandan yoksun olması sağlık turizmi açısından geliştirilmeye uygun olmadığı görüşünü oluşturmuştur.

Tablo 4.19 Katılımcılar tarafından bilinen yaylalar

YAYLA	N	%
İbradıYaylası	76	9,6%
Feslikan Yaylası	71	8,9%
Gedevet Yaylası	295	37,1%
Gökbel Yaylası	247	31,1%
Diğer	106	13,3%
TOPLAM	795	100,0%

Yaylalarda bulunma amacı

Tabloya göre katılımcıların yaylalarda bulunma amaçlarının ana nedeninin sağlık temelli olduğu anlaşılmaktadır. Birinci sırada temiz ve sağlıklı ortamda vakit geçirmek amacıyla yaylalarda bulunma oranı %40,4 iken ikinci sırada ise %25,2 ile sağlık ve psikolojik rahatlama etkeni yer almaktadır. Geçmiş yıllarda tarım ve hayvancılık için gidilen yaylalara insanların eğitim seviyeleri ve meslek alanları değiştikçe ağırlıklı olarak

sağlık amaçlı gidildiğini söyleyebiliriz. Tarım ve hayvancılık için yaylalarda bulunma oranı %11,2 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4.20 Katılımcıların yaylalarda bulunma amaçları

Yaylada bulunma amacınız nedir?	N	%
Temiz ve sağlıklı ortamda zaman geçirmek	311	40,4%
Tarım ve hayvancılık yapmak	86	11,2%
Sağlık / Psikolojik rahatlama	194	25,2%
Düzenlenen etkinlik ve şenliklere katılmak	145	18,9%
Diğer	33	4,3%
TOPLAM	769	100,0%

Yaylalarda kalış süreleri değişkenlik göstermektedir. %52,4 oranında 1-2 gün, %25,9 oranında 3-6 gün, %14,0 oranında 7-14 gün, %7,7 oranında 3-4 ay olarak dağılım göstermektedir.

Tablo 4.21 Katılımcıların yaylalarda kalış süreleri

Kalış süresi	N	%
1-2 gün	251	52,4%
3-6 gün	124	25,9%
7-14 gün	67	14,0%
3-4 ay	37	7,7%
TOPLAM	479	100,0%

Yaylaların öğrenilme kanalı %79,1 oranı ile akraba-arkadaş aracılığıyla oluşmuştur. Diğer tanıtım araçlarının oldukça düşük düzeylerde olduğu görülmektedir. Tabloya göre yaylalarının tanıtımı için sosyal medya ve reklam araçları yeterli düzeyde kullanılmamaktadır.

Tablo 4.22 Katılımcıların yaylaları öğrenme kanalları

Hangi kanaldan öğrendiniz?	N	%
Akraba- Arkadaş	379	79,1%
Sosyal Medya	83	17,3%
Gazete ve Broşürler	10	2,1%
Reklam Afişleri	7	1,5%
TOPLAM	479	100,0%

Ölçekte bulunan ifadelere katılma dereceleri

Antalya bölgesinde turizm faaliyetine katılan kişilerin, ‘ Antalya Yöresindeki Yaylaların Sağlık Turizmine Katkısı’ konulu formda yer alan ifadelere katılma oranları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Bu kapsamda en çok ve en az katılım gösterilen ifadeler aşağıdaki gibidir.

En yüksek katılım gösterilen ifadeler;

- Yaylalarda yetiştirilen sebze ve meyveler daha lezzetlidir ve insan sağlığına faydalıdır ($\bar{x}=4,08$).
- Yaylaların sağlık turizmi kapsamında geliştirilmesine olumlu yaklaşım($\bar{x}=4,08$).
- Yaylalardaki temiz hava insanların ruh sağlığını, beden sağlığını ve uyku düzenini olumlu etkiler ($\bar{x}=4,07$).
- Yaylaların sağlık turizmine kazandırılması ülkenin ve bölge halkının ekonomisine katkı sağlar($\bar{x}=3,98$).
- Yaylaların sağlık üzerinde iyileştirici bir etkisi vardır ($\bar{x}=3,96$).

En az katılım sağlanan ifadeler;

- Yaylalarda ulaşım, elektrik, su ve alt yapı sorunu bulunmamaktadır ($\bar{x}=2,54$).
- Antalya bölgesindeki yaylalar için ulusal ve uluslararası basında yeterli tanıtım yapılmaktadır ($\bar{x}=2,69$).
- Yerel yönetimler yaylalarda gerekli alt yapı çalışmalarını düzenli olarak yapmaktadır ($\bar{x}=2,85$).
- Bölgedeki yaylalar yeterli konaklama alt yapısına sahiptir ($\bar{x}=2,72$).

Bu sonuçlar doğrultusunda katılımcıların Antalya Yöresindeki Yaylaların Sağlık Turizmine Katkısına ilişkin görüşleri sağlık boyutu ve ekonomik boyutu yönünden olumlu yaklaşım sergilemektedir. Fakat çevre boyutu için yaklaşımlarının düşük kaldığı görülmektedir. Altyapı çalışmaları ve tanıtım çalışmalarında eksiklikler olduğu sonucunun da ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.23 Ölçekteki ifadelere katılma oranları

İfadeler	N	SS	Ortalama
5-)Yaylalarda ulaşım, elektrik, su ve alt yapı sorunu bulunmamaktadır.	479	1,329	2,54
6-)Bölgedeki yaylalar yeterli konaklama alt yapısına sahiptir.	479	1,260	2,72
7-)Antalya bölgesindeki yaylalar için ulusal ve uluslararası basında yeterli tanıtım yapılmaktadır.	479	1,288	2,69
8-)Yerel yönetimler yaylalarda gerekli alt yapı çalışmalarını düzenli olarak yapmaktadır.	479	1,233	2,85

9-)Yaylalarda çıkan doğal kaynak suları ve şifalı sular sağlık açısından faydalıdır.	479	1,102	3,68
10-)Yaylalarda yetişen bazı bitkiler hastalıkların tedavisinde kullanılabilir	479	1,070	3,80
11-)Yaylalardaki temiz hava insanların ruh sağlığını, beden sağlığını ve uyku düzenini olumlu etkiler.	479	1,038	4,07
12-)Yaylalarda yetiştirilen sebze ve meyveler daha lezzetlidir ve insan sağlığına faydalıdır.	479	1,066	4,08
13-)Yaylaların sağlık üzerinde iyileştirici bir etkisi vardır.	479	1,054	3,96
14-)Antalya bulunan yaylalar sağlık turizmine katkı sağlayabilecek potansiyellere sahiptir.	479	1,092	3,79
15-)Antalya'da sağlık turizminin geliştirilmesinde yaylalarında büyük etkileri olabilir.	479	1,073	3,83
16-)Yaylaların sağlık turizmine kazandırılması ülkenin ve bölge halkının ekonomisine katkı sağlar.	479	1,059	3,98
17-)Yaylaların sağlık turizmine kazandırılması için konaklamalı tedavi merkezleri kurulabilir ya da sağlık aktiviteleri düzenlenebilir.	479	1,084	3,90
18-)Sağlık turistleri tedavi olmaya karar verdiği zaman aracı firmalar tedavi sonrasında günübirlik tur programlarına yaylaları dâhil edip sağlık turistine seçenek olarak sunabilir.	479	1,139	3,85
19-)Yaylalarda sağlık turizmin geliştirilmesiyle birlikte ileri yaş- engelli turizmine katılan sağlık turisti sayısında artış yaşanabilir.	479	1,165	3,81
20-)Yaylaların sağlık turizmi kapsamında geliştirilmesine olumlu yaklaşırım.	479	1,142	4,08

Katılımcıların Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı isimli ifadelerle eğilimleri

Katılımcıların yaylaların sağlık turizmine katkıları ile ilgili görüşlerini tespit edebilmek için hazırlanan ölçekte 5’li likert tipindeki ifadelerle vermiş oldukları yanıtların bulguları aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Antalya yöresindeki yaylaların sağlık turizmine katkısı ölçeği çevre, sağlık ve ekonomik olmak üzere 3 alt boyuta ayrılmıştır. Katılımcıların çevre alt boyutunda yer alan ifadelerle katılım düzeyi incelendiğinde ‘kesinlikle katılmıyorum’, ‘katılmıyorum’ ve ‘kararsızım’ seçeneklerinin daha fazla işaretlendiği görülmektedir. Katılımcılar sağlık alt boyutunda ise çoğunlukla ‘katılıyorum’ ve ‘ kesinlikle katılıyorum’ seçeneklerini işaretlemişlerdir. Ekonomik alt boyutta eğilim yine çoğunluklu olarak ‘katılıyorum’ ve ‘ kesinlikle katılıyorum’ seçeneklerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.24 incelendiğinde katılımcıların % 41,3’ü yaylalarda çıkan doğal kaynak sularının ve şifalı suların sağlık açısından faydalı olduğunu, %41,5’i yaylalarda yetişen bazı bitkiler hastalıkların tedavisinde kullanıla bilineceğini, %40,3’ü yaylalardaki temiz hava insanların ruh sağlığını, beden sağlığını ve uyku düzenini olumlu etkilediğini belirtmektedir. %42,4’ü yaylalarda yetiştirilen sebze ve meyvelerin daha lezzetli ve insan sağlığına faydalı olduğunu, %41,8’i ise yaylaların sağlık üzerinde iyileştirici bir etkisinin

olduğu belirterek yöredeki yaylalar sağlık turizmine kazandırılırsa olumlu yönde katkıda bulunacağını ifade etmektedirler. Aynı zamanda %47'si ise yaylaların sağlık turizmi kapsamında geliştirilmesine olumlu bir yaklaşım içerisinde olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.24 Ölçeği cevaplayanların ifadelerine eğilimleri

İfadeler	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
5-)Yaylalarda ulaşım, elektrik, su ve alt yapı sorunu bulunmamaktadır.	142	%29,6	109	%22,8	99	%20,7	83	%17,3	46	%9,6
6-)Bölgedeki yaylalar yeterli konaklama alt yapısına sahiptir.	101	%21,1	123	%25,7	105	%21,9	110	%23	40	%8,4
7-)Antalya bölgesindeki yaylalar için ulusal ve uluslararası basında yeterli tanıtım yapılmaktadır.	103	%21,5	136	%28,4	96	%20,0	95	%19,8	49	%10,2
8-)Yerel yönetimler yaylalarda gerekli alt yapı çalışmalarını düzenli olarak yapmaktadır.	78	%16,3	119	%24,8	131	%27,3	99	%20,7	52	%10,9
9-)Yaylalarda çıkan doğal kaynak suları ve şifalı sular sağlık açısından faydalıdır.	33	%6,9	28	%5,8	109	%22,8	198	%41,3	11	%23,2
10-)Yaylalarda yetişen bazı bitkiler hastalıkların tedavisinde kullanılabilir	22	%4,6	37	%7,7	89	%18,6	199	%41,5	132	%27,6
11-)Yaylalardaki temiz hava insanların ruh sağlığını, beden sağlığını ve uyku düzenini olumlu etkiler.	20	%4,2	22	%4,6	56	%11,7	188	%39,2	193	%40,3
12-)Yaylalarda yetiştirilen sebze ve meyveler daha lezzetlidir ve insan sağlığına faydalıdır.	22	%4,6	22	%4,6	57	%11,9	175	%36,5	203	%42,4
13-)Yaylaların sağlık üzerinde iyileştirici bir etkisi vardır.	23	%4,8	23	%4,8	68	%14,2	200	%41,8	165	%34,4
14-)Antalya bulunan yaylalar sağlık turizmine katkı sağlayabilecek potansiyellere sahiptir.	25	%5,2	34	%7,1	95	%19,5	189	%39,5	136	%28,4
15-)Antalya'da sağlık turizminin geliştirilmesinde yaylalarda büyük etkileri olabilir.	23	%4,8	32	%6,7	89	%18,6	195	%40,7	140	%29,2
16-)Yaylaların sağlık turizmine kazandırılması ülkenin ve bölge halkının ekonomisine katkı sağlar.	20	%4,2	28	%5,8	68	%14,2	187	%39	176	%36,7
17-)Yaylaların sağlık turizmine kazandırılması için konaklamalı tedavi merkezleri kurulabilir ya da sağlık aktiviteleri düzenlenebilir.	26	%5,4	24	%5,0	78	%16,3	193	%40,3	158	%33,0

18-)Sağlık turistleri tedavi olmaya karar verdiği zaman aracı firmalar tedavi sonrasında günübirlik tur programlarına yaylaları dâhil edip sağlık turistine seçenek olarak sunabilir.	28	%5,8	34	%7,1	81	%16,9	174	%36,3	162	%33,8
19-)Yaylalarda sağlık turizmin geliştirilmesiyle birlikte ileri yaş- engelli turizmne katılan sağlık turisti sayısında artış yaşanabilir.	36	%7,5	26	%5,4	85	%17,7	179	%37,4	153	%31,9
20-)Yaylaların sağlık turizmi kapsamında geliştirilmesine olumlu yaklaşım.	28	%5,8	24	%5,0	54	%11,3	148	%30,9	225	%47

7. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanların sağlıklı olabilmek veya sağlığını daha iyi hale getirebilmek vb. nedenler ile ve uygun fiyata kaliteli sağlık hizmeti alabilmek amacıyla yaptıkları arayışların sonucunda sağlık turizmi sektörü ortaya çıkmıştır. Antalya coğrafi konumunun ve sahip olduğu doğal ve kültürel mirasların avantajıyla elde ettiği kitle turizmi turistine sağlık turizmi tanıtımını yapma fırsatı yakalamıştır.

Yapılan araştırmalar sonucunda Antalya’da sağlık turizminin birinci basamağı olan medikal turizmde önemli bir yol aldığı görülmüştür. Sağlık turizmi yetki belgesi alan sağlık kuruluşları ve aracı kuruluşlarının sayısının diğer illere oranla fazla olduğu görülmektedir. Termal turizm kaynakları çok fazla olmadığı için bu alanda çalışmalar yeterli düzeyde yapılamamaktadır. Fakat bölgenin temiz ve doğal havasına sahip yaylalarının sağlık turizminin üçüncü basamağı olan ileri yaş ve engelli turizmi için sağlık turizmine kazandırılması bir fırsat niteliğindedir. Bu araştırma için hazırlanan ölçek formunda katılımcıların %65,6’sı yaylalarda bulunma amacının temiz hava, sağlık ve psikolojik rahatlama olduğunu belirtmekte ve ayrıca katılımcılar yüksek oranda yaylaların sağlık turizmine katkı sağlayacağını ifade etmektedir. Bu sayede sağlık turizminden elde edilen gelir ve döviz girdisinde artış yaşanır. Çalışan istihdamında artış yaşanacağı gibi günümüzde turizmin mevsimsel olmasından dolayı nitelikli çalışanların başka sektörlere geçiş yapmasının da önüne geçilebilir. Fakat katılımcıların %79,1’inin ‘Bölgedeki yaylaları hangi kanal ile öğrendiniz?’ sorusuna akraba ve arkadaş cevabını vermeleri Antalya yaylalarının basın ve yayın araçlarında yeterli tanıtımının yapılmadığını göstermektedir.

Aracı kuruluşların web siteleri incelendiği zaman tedavi sonrasında sunulan turlarda kıyı kesimlerinde bulunan bilindik turizm bölgeleri tanıtılmıştır. Oysa Antalya’nın yaylaları da temiz havası ve şifalı su kaynakları ile ücretsiz tedavi ortamı sunmaktadır. Bölgede ulaşım ve alt yapı sorunu olmayan, yerli ve yabancı turistlerin uğrak yeri olan yaylalar bulunmaktadır. Bu yaylalarda doğanın dokusunu bozmayacak şekilde iyileştirme merkezleri, sağlık serbest bölgeleri, yaşlıların zaman geçirebileceği konaklamalı çiftlik yerleri kurulabilir. Medikal turizm için gelen ve tedavisi çok ağır olmayan kişilere program sonunda yaylalarda 2 günlük ücretsiz turlar sunulabilir.

Yaylaların geliştirilip sağlık turizmine kazandırılması, bölgede turizmin 12 aya yayılması ve sağlık turizminden elde edilen gelirden artış sağlanabilmesi için Antalya bölgesinde şehir merkezine yakın ulaşım problemi olmayan Gedevet ve Türbelinas gibi

yaylaların sağlık turizmi kapsamında tematik olarak geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bunun için Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı gerekli çalışmaları birlikte yaparak, yatırımcılara gerekli teşvikler verilerek bu bölgelere yönlendirilmelidirler. Teşvikler sağlanırken doğal çevrenin korunması, bölgenin yapısına uygun tesisler yapılması konusunda gerekli düzenlemeleri içermelidir. Bu alışmalar yapılırken diğer bir yandan yörede yaşayan halkın görüşlerine başvurulması gerekmektedir. Yöre halkı kitle turizmden dolayı sektöre aşına olsa da hem eko turizm hem de sağlık turizmi hakkında ve doğal ve kültürel mimarinin bozulmayacağı konusunda eğitimler, seminerler verilmelidir. Sağlık Serbest Bölgeleri planlaması yapılırken mutlaka kendi ülke vatandaşlarımızda bu hizmetlerden faydalanabilmelidir. Aksi takdirde gelecekte oluşabilecek olan bir krizde, dış pazardan beklenen hedef kitle hizmeti satın alamazsa kurumlar ve kurum çalışanları bu durumdan olumsuz etkilenebilirler.

8. KAYNAKLAR

- Ahipaşaoğlu, H. S. (2006). Turizmde Rehberlik. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Akay, B., & Zengin, B. (2012). Eko Turizm Kaynaklarının Geliştirilmesi: Doğu Marmara Bölgesi Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Derisi* 14 (23), 115-122, ISSN: 1309-9132.
- Alaeddinoğlu, F., Özer, S., Şahin, S., & Kalay Arslan, H. (2019). Turizm Araştırmaları. Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Albayrak, T., Gülmez, M., Erdinç, B. S., Toker, B., & A., A. A. (2011). Antalya Yöresi Turist Profili Araştırması. *Reserach Gate*, 14-28, A111020263.
- Antalya İl Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). Dünden Bugüne Antalya. Antalya: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Arslan, D., & vd. (2011). Türkiye’de Sağlık Turizmi, T.C. Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Koordinatörlüğü. Antalya, ISSN 2148-7472.
- Bahar, O. (2003). Kitle Turizminin Çevre Üzerrindeki Olası Etkileri :Bodrum Orneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 150-158, 1300-4220.
- Bestard Bujosa, M., & Nadal, J. R. (2007). Modelling environmental attitudes toward tourism. *Tourism Management*, 688-695.
- Bhatia, A. (2002). *Tourism Development: Principles and Practices*. New Delhi: Sterling Publishers Pvt
- Biri, G. (2021). Türkiye'nin Sağlık Turizmi Gelirini Etkileyen Faktörlerin Eşbütünlüşme Analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 41-42, <https://doi.org/10.53443/anadoluibfd.907290>.
- Burger, J. (2000). Landscapes, Tourism, and Conservation. *The Science of The Total Environment* , 39-49, [https://doi.org/10.1016/S0048-9697\(99\)00509-4](https://doi.org/10.1016/S0048-9697(99)00509-4).
- Choi Chris, H., & Sirakaya, E. (2006). Sustainability Indicators for Managing Community Tourism. *Tourism Management*, 1274-1289, <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2005.05.018>.
- Connell, J. (2006). Medical tourism: Sea, Sun, Sand and Surgery. *Tourism Management*, 1093-1100, <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2005.11.005>.
- Cooper, C., & Wahab, S. E. (2005). *Tourism in the Age of Globalisation*. London: Routledge, ISBN 0-203-99585-6.
- Çavuş, A., & Zere, S. (2020). Local People's Perception of Ecotourism: The Case of Giresun Province. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 173-192, DOI: 10.32003/igge.819009.

- Didar, S. Ç. (2015). Uluslararası Seyahatlerin Tarihi Gelişimi ve Son Seyahat Trendleri Doğrultusunda Türkiye'nin Konumu. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 4-25, Jel Classification: L83.
- Dilek, A. (2021). Turizmin Tarihi Kökenleri – IV. *Dergi Park*, 294-303, <https://doi.org/10.17123/atad.1024328>.
- Doğan, B. B., & Aslan, A. (2019). Türkiye'de Sağlık Turizminin Mevcut Durumu ve Ülke Ekonomisine Katkıları. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 391-420, 0000-0001-9835-2423, 0000-0002-1688-9815.
- Doğan, T. G., Doğan, S., & Baynal, B. (2020). İleri Yaş ve Engelli Turizmi Hedef Kitlelerine Yönelik Bolu İli Sağlık Serbest Bölgesi Tasarımı. *AHBVÜ Turizm Fakültesi Dergisi*, 295-311, DOI: 10.34189/tfd.23.02.004.
- Eymirli, E. B., & Kaya, M. (2016). Yüksek Rakım Ürünlerini Markalaşması. *KUDAKA Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı*.
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 Update (10a ed.)*. Boston: Allyn&Bacon, ISBN 0205755615, 9780205755615.
- Goeldner, C. R., & Brent Ritchie, J. (2006). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. New Jersey: John Wiley&Sons, ISBN : 9780471015574.
- Güteryüz, U. (2020). Thomas Cook Şirketi' nin Tarihçesi ve Batışı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1433-1445, <https://orcid.org/0000-0002-2337-3577>.
- Güven, K. (2015). Güneydoğu Anadolu Bölgesi Çevre Sorunları Sempozyum ve Çalıştay Kitabı. *Diyarbakır: Karacadağ Kalkınma Ajansı*.
- Hazar, A. (2016). *Çağdaş Değişimler ve Yenilenen Mevzuatlar Çerçevesinde Genel Turizm*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık, ISBN 978-605-320-560-9.
- İçöz, O. (2007). *Genel Turizm :Turizmde Temel Kavramlar ve İlkeler*. Ankara: Turhan Kitapevi Yayınları.
- İslamoğlu, H., & Alnaçık, Ü. (2019). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Jinyang, D., & Bauer, B. K. (2002). Evaluating Natural Attractions for Tourism. *Annals of Tourism Research* , 422-438, DOI:10.1016/S0160-7383(01)00068-8.
- Kasalak, M. A. (2015). Dünya'da Eko Turizm Pazarı ve Eko Turizmin Ülke Gelirlerine Katkıları. *Journal of Recreation and Tourism Research*,20-26, ISSN:2348-5321.
- Kavak, M. (2015). Edremit Körfezi Kuzey Kıyılarında Yerel Halkın Eko Turizme Yönelik Bilinç Algısı ve Tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.

- Kaypak, Ş. (2010). Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği. Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 94-110.
- Kong, H. (2014). Are Tour guides in China ready for Ecotourism? An Importance-Performance Analysis of Perceptions and performances. Asia Pasific Journal of Tourism Research, 17-34, DOI:10.1080/10941665.2012.724018.
- Kozak, N., Kozak, M. A., & Kozak, M. (2014). Genel Turizm, İlkeler-Kavramlar. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kuter, N., & Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri. Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 146-156.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2015, 12). Kültür ve Turizm Bakanlığı: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11517/su-alti-dalis.html>] adresinden alındı
- Lee, H. T., & Hsieh, H.-P. (2016). Indicators of Sustainable Tourism: A Case Study. Ecological Indicators, 779-787, DOI:10.1016/j.ecolind.2016.03.023.
- Legassie, S. A. (2017). The Medieval Invention of Travel. Chicago: University of Chicago Press, DOI:10.1086/699064.
- Lucas, P. (2015). Antalya Dergisi, 64.
- Mastny, L. (2002). Ulusallararası Turizmin Yönünü Değiştirmek, Worldwatch Enstitüsü Raporu. İstanbul: Tema Vakfı, DOI:10.26677/TR1010.2022.1048.
- Oğuz Türkay, B. A. (2020). Sürdürülebilir Turizmin Bir Aracı Olarak Bisiklet Turizmi: Avrupa Birliği (AB) Örneği. Dergipark, 51-69.
- Panizzon, D., & Boulton, A. (2000). Biodiversity in Australia: What, Where and for How Long? . Australian Science Teachers Journal, 17-26, ISSN-0045-0855.
- Romano, J. (2020). Medieval Travel and Travelers: A Reader (Readings in Medieval Civilizations and Cultures). Toronto: University of Toronto Press.
- Sarı, C. (2008). Antalya'nın Alternatif Turizm Kaynakları, Planlama Yaklaşımları ve Öneriler. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Sarı, C. (2010). Alanya İlçesi'nin Alternatif Turizm Kaynakları. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1-28.
- Shepherd, W. R. (2006, Mayıs 27). https://tr.wikipedia.org/wiki/Giovanni_da_Pian_del_Carpine#/media/Dosya:Central_Asian_trade_routes.jpg adresinden alındı
- Smith, R. D., Lee, K., & Drager, N. (2009). Trade And Health: An Agenda For Action. The Lancet, 768 - 773, DOI: 10.1016/S0140-6736(08)61780-8.
- Solmaz, S. A. (2019). Turizmin Doğuşu: Sosyolojik Bir Olgu Olarak Turizm Nasıl Ortaya Çıktı? Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 867-882, DOI:10.31589/JOSHAS.173.

- Stefan, G. (2002). Global Environmental Consequences of Tourism. *Global Environmental Change* , 283-302, DOI:10.1016/S0959-3780(02)00044-4.
- Şahin, Ö. U., & Şahin, M. (2018). Türkiye'de Sağlık Turizminin Potansiyeli ve Geleceği: Swot Analizi. *Journal of Awareness*, 287-300, DOI:10.26809/joa.2018548638.
- T.C. Antalya Valiliği. (2023, Haziran 10). <http://www.antalya.gov.tr/saglik> adresinden alındı
- TDK. (2023, Haziran 4). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/>: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Temizkan, S. P., & Konak, S. (2018). Medikal Turizmde Medikal Seyahat Planlayıcılarının Web Siteleri Üzerine Bir Analiz. *Journal of Gastronomy, Hospitality, and Travel*, 26-36, DOI:10.33083/joghat.2018.7.
- Tontus, Ö. (2015). SATURK. *Dergi Park Akademik*
DOI:<https://doi.org/10.31822/jomat.412322>:
<https://totm.inonu.edu.tr/yukle/files/satuk/03.pdf> adresinden alındı
- Türker Özeltin, G. (2020). The Effects of Tourism on Residents: A Review from the Perspective of Travel Agencies. *Journal of Travel and Tourism Research* , 65-84.
- Uğurlar, A. (2017). Turizmde Sürdürülebilirlik: Bir Ölçülebilirlik Aracı Olarak Göstergelerin Önemi. *İdealKent Dergisi* , 118-140, ISSN 1307-9905.
- Unur, K., Buzcu, Z., & Oğuz, S. Ç. (2013). Alternatif Turizm Kapsamında Adan'da Yayla Turizmi. *Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu*, (s. 229-244).
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2021). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- USHAŞ. (2023, Haziran 7). USHAŞ. <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-76664/yetkili-saglik-tesisleri.html>20 adresinden alındı
- Vikipedia. (2018, Ekim 28). Vikipedia:
https://tr.wikipedia.org/wiki/Karan%C4%B1k_%C3%87a%C4%9F adresinden alındı
- Vikipedia. (2022, Kasım 12). Vikipedia:
https://tr.wikipedia.org/wiki/Giovanni_da_Pian_del_Carpine adresinden alındı
- Yardan, E. D., Dikmetaş, H., Us, N. C., & Yabana, B. (2014). Türkiye ve Dünya'da Sağlık Turizmi. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi* , 27-42.
- Yarmacı, N., Keleş, M. Ç., & Ergil, B. (2017). Su Altı Dalış Turizminin Mevcut Durumu, Sorunları Ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler: Kaş Örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 66-87.

- Yazıcı, B. (2023, Temmuz 09). DOKA. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı: https://www.doka.org.tr/dosyalar/page_705/attachment/burhan-yazici-ekoturizm.pdf adresinden alındı
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2014). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri (s. 88-89). içinde Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, T. (2022, Kasım 05). <https://antalya.com.tr/>. Antalyacom: <https://antalya.com.tr/tr/haberler/turizm-sektorunde-calisan-sayisinda-artist> adresinden alındı
- Yu, J., Lee, T. J., & Noh, H. (2011). Characteristics of a Medical Tourism Industry: The case of South . Journal of Travel & Tourism Marketing, 856-872, DOI:10.1080/10548408.2011.623052.
- Zengin, B. (2006). Turizm Coğrafyası Türkiye Genel ve Bölgeler Turizm Coğrafyası. Sakarya: Değişim Yayınları, ISBN 975-6267-47-x.
- Zengin, B., & Demirkol, Ş. (2009). Turizm İşletmeleri. İstanbul: Değişim Yayınları, ISBN 978-975-6267-24-0.
- Zengin, B., Koç, D. E., & Ulama, Ş. (2019). The Assessment of Nature Tourism Potential of Kastamonu within Alternative Tourism. Saffron Journal of Culture and Tourism Research, 251-274, ISSN 2630-6360.
- <https://antalyacityzone.com/sehrini-tani/antalyada-mutlaka-gezmeniz-gereken-7-yayla/65> Erişim Tarihi: 15.05.2022.
- https://antalya.com.tr/listing_cat/yaylalar Erişim Tarihi: 18.05.2022.
- <http://arsiv.ntv.com.tr/news/259934.asp#BODY> Erişim Tarihi: 20 Eylül 2023.
- <https://cimikoyu.tr.gg/> Erişim Tarihi: 15.05.2022.
- <https://www.dogadernegi.org/kusgozlemciligi/> Erişim Tarihi: 17.07.2023.
- <https://ecodiurnal.com/trekking-doga-yuruyusu-nedir/> Erişim Tarihi: 17.07.2023.
- <https://www.egeorman.org.tr/adim-adim-eko-turizm-projesi.aspx> Erişim Tarihi: 19.06.2023.
- <https://gezimanya.com/Yazilar/antalyanin-yaylalari> Erişim Tarihi: 15.05.2022.
- <https://www.geziseyahat365.com/bitki-dunyasina-yolculuk-botanik-turizmi/> Erişim Tarihi: 17.07.2023.
- <https://www.milliyet.com.tr/egitim/agro-turizm-nedir-nasil-yapilir-agro-turizm-orneklere-nelerdir-6694817> Erişim Tarihi: 18.07.2023.
- <https://www.rehberim.gen.tr/gezi-rehberi/turkiye/atli-doga-yuruyusu-alanlari> Erişim Tarihi: 17.07.2023

<https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 15.05.2022.

<https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/> Erişim Tarihi:14.05.2022.

<https://www.turizmebakis.com/balon-turizmi/> Erişim Tarihi:17.07.2023.

<https://www.turna.com/blog/turkiyede-rafting-icin-5-muhtesem-adres> Erişim Tarihi:18.07.2023.

<https://www.turizmebakis.com/av-turizmi/> Erişim Tarihi:18.07.2023.

<https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10335/magara-turizmi.html> Erişim Tarihi:18.07.2023.

<https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10110/antalya-yaylaları.html> Erişim Tarihi: 15.05.2022.

9. EKLER

Ek-1. Anket Formu

Kıymetli Katılımcı,

Bu çalışma Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Sağlık Turizmi Anabilim Dalı için yapılan ‘Antalya Yöresindeki Yaylaların Sağlık Turizmine Katkısı’ konulu çalışmanın bir parçasıdır. Vermiş olduğunuz yanıtlar saklı tutulacak ve sadece bilimsel araştırma amaçlı kullanılacaktır. Anketimize ayırmış olduğunuz vakit için ve vereceğiniz kıymetli cevaplar için teşekkür ederiz.

Soruların objektif ve gerçekçi bir bakış açısıyla değerlendirilmesi önemle rica olunur.

Sağlık Turizmi, globalleşen dünyada insanların hem koruyucu, tedavi ve rehabilite edici hem de sağlığı geliştirici hizmetleri almak için yaşadıkları ülke dışında başka ülkelere seyahat etmesidir. Sağlık turizmi 3 tür olarak ele alınmaktadır.

1. Termal Sağlık Turizmi
2. Medikal Turizm
3. İleri Yaş ve Engelli Turizmi

Cinsiyetiniz nedir? Kadın Erkek

Yaşınız nedir? 18-25 25-35 35-45 45-55 55 yaş ve üzeri

Eğitim durumunuz nedir?

İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans ve üzeri

Mesleğiniz nedir?

1-) Antalya'nın yaylalarından hangisini biliyorsunuz?

İbradı Yaylası Feslikan Yaylası Gedevet Yaylası Gökbel Yaylası Diğer.....

2-) Yaylada bulunma amacınız nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

Temiz ve sağlıklı ortamda zaman geçirmek

Tarım ve hayvancılık yapmak

Sağlık/ Psikolojik rahatlama

Düzenlenen etkinlik ve şenliklere katılmak

Diğer

3-) Yaylalarda ortalama kalış süreniz nedir?

1-2 gün 3-6 gün 7-14 gün 3-4 ay

4-) Gitmiş olduğunuz yaylaları kim ya da hangi kanal aracılığıyla öğrendiniz?

Akraba-Arkadaş

Sosyal Medya

Gazete ve Broşürler

Reklam Afişleri

Aşağıda bölgedeki yaylaların sağlık turizmine kazandırılması kapsamındaki ifadeler bulunmaktadır. Size uygun olan ifadeleri işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
5-)Yaylalarda ulaşım, elektrik, su ve alt yapı sorunu bulunmamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
6-)Bölgedeki yaylalar yeterli konaklama alt yapısına sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
7-)Antalya bölgesindeki yaylalar için ulusal ve uluslararası basında yeterli tanıtım yapılmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
8-)Yerel yönetimler yaylalarda gerekli alt yapı çalışmalarını düzenli olarak yapmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐

9-) Yaylalarda çıkan doğal kaynak suları ve şifalı sular sağlık açısından faydalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
10-) Yaylalarda yetişen bazı bitkiler hastalıkların tedavisinde kullanılabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
11-) Yaylalardaki temiz hava insanların ruh sağlığını, beden sağlığını ve uyku düzenini olumlu etkiler.	☐	☐	☐	☐	☐
12-) Yaylalarda yetiştirilen sebze ve meyveler daha lezzetlidir ve insan sağlığına faydalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
13-) Yaylaların sağlık üzerinde iyileştirici bir etkisi vardır.	☐	☐	☐	☐	☐
14-) Antalya bulunan yaylalar sağlık turizmine katkı sağlayabilecek potansiyellere sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
15-) Antalya'da sağlık turizminin geliştirilmesinde yaylalarında büyük etkileri olabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
16-) Yaylaların sağlık turizmine kazandırılması ülkenin ve bölge halkının ekonomisine katkı sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
17-) Yaylaların sağlık turizmine kazandırılması için konaklamalı tedavi merkezleri kurulabilir ya da sağlık aktiviteleri düzenlenebilir.	☐	☐	☐	☐	☐
18-) Sağlık turistleri tedavi olmaya karar verdiği zaman aracı firmalar tedavi sonrasında günübirlik tur programlarına yaylaları dâhil edip sağlık turistine seçenek olarak sunabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
19-) Yaylalarda sağlık turizmin geliştirilmesiyle birlikte ileri yaş- engelli turizmine katılan sağlık turisti sayısında artış yaşanabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
20-) Yaylaların sağlık turizmi kapsamında geliştirilmesine olumlu yaklaşırım.	☐	☐	☐	☐	☐

Ek-2. İntihal Raporu

ÖZGEÇMİŞ

Adı- Soyadı :Tuğba SARUHAN

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2022-2024, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Sağlık Turizmi Anabilim Dalı, Sağlık Turizmi, Yüksek Lisans
- 2011-2015, Gazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği, Lisans
- 2008-2011, Alanya Anadolu Meslek Lisesi, Konaklama İşletmeciliği
- 27.02.2023- Halen- Quattro Hotels / Quattro Family Club Dem Hotel / Rezervasyon Görevlisi
- 19.03.2019- 08.02.2023- Arsi Group Hotels/ Arsi Enfi City Beach Hotel / Resepsiyon Görevlisi
- 2014 - Green Peace Hotel - Resepsiyon Görevlisi
- 2013 - Green Peace Hotel - Resepsiyon Görevlisi
- 2012 - Green Peace Hotel - Resepsiyon Görevlisi
- 2011 - Green Peace Hotel - Resepsiyon Görevlisi
- 2010 - Green Peace Hotel - Resepsiyon Görevlisi (Stajyer)
- 2009 - Green Peace Hotel - Resepsiyon Görevlisi (Stajyer)

Yabancı Dil Bilgisi:

- İngilizce - İyi
- Flemenkçe - İyi